

ROZPRÁVY
ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ.

I. ročník 18.

TŘÍDA I.

ČÍSLO 70.

11-D-12

KRÁLOVSKÁ MINCOVNA
V KUTNÉ HOŘE. *čís. 2078/I*

SEPSAL

EM. LEMINGER.

DODATKY.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ.

1924.

TISKEM ALOISA WIESNERA V PRAZE,
KNIHTISKAŘE ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ A ČESKÉHO VYSOKÉHO UČENÍ TECHNICKÉHO
V PRAZE.

Připomenutí.

Spis „Královská mincovna v Kutné Hoře“, k němuž „Dodatky“ tyto se přimykají, byl vydán Českou Akademií pro vědy a umění roku 1912. Práce archivní, kterou konal autor v desetiletí potom následujícím k cíli jinému, vynesla jako výsledek vedlejší mnoho nových a cenných poznatků, kterými se všechny oddíly tohoto spisu vhodně doplňují. Dodatům těm dostalo se značného a vítaného rozmnožení laskavostí mého syna Otakara Lemingra, vládního rady a přednosta báňského revírního úřadu v Mostě, který propůjčil mnoho nových a důležitých zpráv z hojného vědeckého výtěžku své badatelské práce v archivech města Prahy a Jihlavy, takže toto jeho přispění dosáhlo takřka významu spoluautorství. On upravil kritickým rozbořem listinných zpráv posloupnost mincmistrů a písařů při minci kutnohorské z dob do polovice XV. století a postavil ji na bezpečný základ; novými doklady opřel náhled, že název „curia gallica“ a „curia italica“ nijak nesouvisí s vybíjením prvních pražských grošů italskými mincíři v mincovně kutnohorské; značně rozmnožil počet případů, kdy král uvaluje značné platy na minci kutnohorskou; on pořídil a zaopatřil opisy listin, které se dotýkají minc. lůnů a preg. stolic a jsou v příloze otištěny. Děkuji mu za milou jeho pomoc a obětavou podporu. Jménem jeho pak vyslovuji díky pánům úředníkům čs. státního historického ústavu vydavatelského, dru Václavu Hrubému a dru Bedřichu Mendlovi za ochotné obstarání opisů listin z archivu města Vídně a pánům archivářům hlavního města Prahy dru Václavu Vojtíškově, města Hory Kutny Otakaru Hejnicovi i Janu Fialovi, a města Jihlavy Františku Wurzingrovi, jakož i P. Cyrilu Štrakovi, správci bibliothéky na Strahově, kteří památky jim svěřené vždy rádi a ochotně k bádání propůjčovali

V Kutné Hoře v měsíci květnu 1924.

Em. Leminger.

OBSAH.

Připomenutí	3
I. Stará technika mincovní	5
II. Vlašský Dvůr	13
III. Obrat stříbra a mědi v minci kutnohorské	17
IV. Obec mincířův a pregéřův	33
V. Úřednictvo při minci kutnohorské	40

Přílohy.

I. Snůška pramenů, týkajících se hlavně šmiten z doby nejstarší	59
II. Konšelé mincířští a pregéřští (doplňky)	68
III. Úřednictvo při minci kutnohorské z doby starší	69
IV. Oprava omylů ve spise „Král. mincovna v Kutné Hoře“	70

I. Stará technika mincovní.

K str. 2. — Bronzová závaží centnýřová v musejních sbírkách německobrodských a kutnohorských byla přesně zvážena, a bylo poznáno, že starý český centnýř měl váhu 61.65 kg. Aug. Sedláček „O centněři staro-českém“ ve zprávě měst. musea v Něm. Brodě 1917, str. 46—47.

K str. 5. — Roku 1506 přijížděla týdně aspoň jedna fůra olova z hor Stříbrských do Hory; v roce 1507 ve dvaceti nedělích bylo dovezeno 288 centů olova stříbrského.¹⁾

K str. 6. — Jako další doklad, že olovo z Goslaru se dopravovalo po Labi, podáváme výňatek z listu nejv. mincmistra Karla z Bibrštejna; píšeť v notuli své cís. rychtáři litoměřickému Václavovi Vicenovi v neděli druhou adventní léta 1566 takto: „... Očekávajíc drahného počtu olova goslarského, kteréž pro potřebu JMCské Hor Kuten až k Litoměřicím po vodě dodáno býti má, a poněkud zpráva toho ale nejistá mně dána jest, že by již díl takového olova u Litoměřic a díl u Drážďan složen býti měl, i abych toho jistou zprávu jmíti a pro takové olovo odeslati poručiti mohl, nechť vám stížné není pro dobré JMCské to v jistotě převzvěděti a mně skrze psaní po tomto poslu, což nejdříve býti může, gruntovní zprávu toho dáti...“²⁾

Olovo polské přiváželo se do Hory přes Bytom (ve Slezsku). Z listu datovaného v měsíci únoru 1575, jímž úředníci mince kutnohorské žádají hejtmana markraběte brandenburského v Bytomi a Bohumíně (Peuthen und Oderberk) za ochranu proti výběřcím cla v Bytomi, dovidáme se, že formani bývali proti všelikým možným útiskům a průtahům opatření listy průvodními, v jazyce českém a německém od úřadu mincovního jménem královským vydanými.³⁾

Každý kus (*kruh*) olova se cejchoval. Jakého cejchu užívali kolem r. 1600 v horách Tarnovických, viděti lze na obr. 1., jehož náčrtek byl nalezen v A. K. hor. odděl. č. 4255; je to sekryt markraběcí v okolku;

¹⁾ A. W. Registra olověná. 1506 jezdili formani dva střídavě, jednou jel Jiřík, podruhé Malý Janek; v témdni se pokaždé vrátili.

²⁾ A. W. listina.

³⁾ A. W. listina.

číslo nad okolkem značí celé centy váhy, číslo spodní vyznačuje osminy centu.

Olova dostatek nebýval vždy na snadě; roku 1602 dožadovali se olova pro huti královské marně na rozmanitých místech. Posléze jim Mikuláš

Obr. 1.

Maius, cís. rada a vrchní hejtman v Jáchymově, doporučil Rudolfa Gebhardta z Erfurtu, který prý má stále na Labi zásobu olova anglického; při tom se Maius podíval nedostatečnosti cís. dolů v Bleistadtě.⁴⁾

Na olovo, které do Čech se přiváželo, bylo stanoveno clo. Avšak listem datovaným v Budíně f. 3. ante Venceslai 1503 král Vladislav k prosbám Horníkův a k přimluvě mincmeistra „tu milost učinil, aby od volova, což ho vezeno bude k Horám, až do Svatého Martina najprv příštího ungelt brán nebyl, jakož o tom Ženíškovi úředníku našemu

v ungeltě píšem, poručejíce jemu, aby se tak zachoval a od olova, což ho v tom času kolivěk k horám voziti budú, ungelte nebral.“⁵⁾

S olovem z Míšně bylo vozákům jezdit na Prahu, neboť tam se ungelt s něho platil; ungeltem, jakož i jezděním na Prahu se olovo nemálo zdrážovalo. Král uklidňoval Horníky (rudokupce), kteří bezpochyby také osobně se doprošovali nápravy v Budíně, ještě druhým listem (f. 4. ante festum divi Venceslai 1503) slovy těmito: „... I věztež, že jsme my již o to i psali i ústně vzkázali a poručili, jak to má a na čem až do našeho mezi vás příjezdu postaveno býti, neb bychme nechtěli pro malé puožítky na se i na ty Hory znamenitých škod dopouštěti, než raději je vyzdvihovati a puožitek bráti.“⁶⁾

K str. 16. do 12. poznámky lze místo neurčitého udání „asi od r. 1584“ položit zprávu určitou, že nařízením ze dne 9. března 1569 král Maxmilián ustanovuje, aby Burianovi Hlaváčovi, starému preneři, gysaru a kernýři se vyplácela týhodní provise 20 gr. bíl. (A. K. hor. odd. kniha 2. fol. 137).

K str. 26. — Pro poznání staré techniky mincovní, která bývala v Kutné Hoře obvyklou, sneseno materiálu archivního dostatek, tak že bylo možno i v podrobnosti díla mincovního jasně vylíčiti. Avšak ani hojnost zpráv písemných o *lití cánův* neskýtala dosti jasně představy o tom, jaká

⁴⁾ A. K. hor. odd. 4499.

⁵⁾ A. K. čís. 44.

⁶⁾ A. K. čís. 45.

byla úprava barchánu a jaký byl vzhled střelky, totiž oblouku železného, jímž se barchán napínal. Uspokojivého rozřešení dotčených záhad dopídili jsme se konečně v knize, Henningem Calvoerem sepsané a roku 1763 v Brunšvíku vydané, která o strojním zřízení při horách Horního Harcu pojednává.⁷⁾

Ve II. díle spisu toho jest pozoruhodná kapitola VII.: „von den Maschinen, aus dem Silber Geld zu münzen“. Ve stati této vylučuje Calvoer jasně a dosti obšírně všeliké dílo mincovní, jak bylo tehdy obvyklé v Zellerfeldu, a pro snazší porozumění podává též řadu vhodných vyobrazení, zřetelně a pečlivě upravených. Na obrazcové tabulce, jejíž reprodukci připojujeme (obr. 2.), poutá pozornost především vyobrazení barchánu, v oblouku napiatého (Fig. I.).

Podle vyobrazení tohoto a podle popisu Calvoerova zhotovoval se barchán takto: kus barchánu (tkaniny) asi loket dlouhý byl složen ve vrstvu trojnásobnou a po délce tak zahnut, že se vytvořil mělký žlábek; oba konce jeho byly pak obloženy podle boků želez klínovitých a pevně obšity. Tak způsobeno korýtko asi loket dlouhé, na koncích základnami železných klínů uzavřené, jehož dno a podélné stěny byly z barchánu. Výčnělky klínů železných byly zavěšeny na ramenech železného oblouku tak, jak z obrazce jest patrno: jeden upevněn na sloupku nehybném, druhý pak jest zachycen koncem šroubového vřetene, které maticí mohlo býti v druhém nehybném sloupečku pošínováno. Tak bylo lze korýtko, z podajné tkaniny vytvořené, ztuha napnouti.

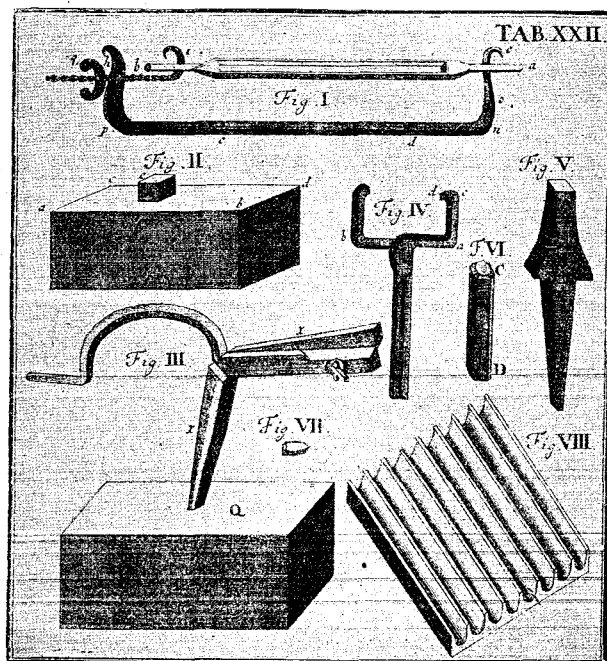
Několik takto upravených střelek s barchány napiatými bylo vnořeno do vody ve vaně, postavené na blízkou pece, v níž bylo sazeno stříbro mincovní. Barchaník jeden nebo dva zasedli u vany, vyzdvihli střelku s barchánem z vody a drželi ji nad vanou, aby gysar mohl do mokrého barchánu nalíti stříbra, kterého lžící z tyglu nabral. Když byl barchaník poněkud otřásl barchánem, aby hladina tekutého stříbra se urovnala, zavěsil střelku s naplněným barchánem opět do vany a vnořil z vody střelku druhou atd. Vychladlé a ztuhlé cány byly pak vyklopeny, a barchánů bylo lze užiti znova.

Že takovýchto oblouků (střelek) k napínání barchánů se užívalo ve druhé polovině 16. věku, toho dokladem jest inventář zásob v minci kutnohorské z r. 1588 (viz Král. minc. v K. H. str. 26 a 402), v němž se vyzkazuje sedm takovýchto oblouků.

Roku 1592 vydal Tilemann Friese ve Frankfurtě n. M. knihu „Müntz-Spiegel“ zvanou, v níž se popisuje (na str. 31) týž způsob lití cánův stručně sic, ale dosti jasně takto: „Zu der behülff der Münzmeister das gut, wenns

⁷⁾ Henning Calvoer, Acta historico-chronologico-mechanica circa metallurgiam in Hercynia Superiori oder Historisch-chronologische Nachricht und ... Beschreibung des Maschinenwesens ... bei dem Bergbau auf dem Oberharze, Braunschweig 1763.

im Tiegel wol beschickt, mit einer Kellen daraus nimbt und geust es in ein Eysen mit rundlechten langen Rennen (Rinnen) bereydet, dadurch die Materia in lange Stöcklein gegossen wirdt. In dem ein andere bessere Kunst newlicher Jar erfunden, dasz sie wissen (bílý) Parchen in einen Bogen dermassen spannen und zurüsten, dasz der Parchen mitten in der Länge eine Renne (žlábek) bekumpt, in solche Rennen in Wasser genetzt giessen si das Silber und machen gleich als lange Stöcklein, welchs ein Zeinen genant wirdt.“ Lití stříbra do barchánu bylo ovšem známo dávno před rokem 1592; novým vynálezem byla snad toliko jiná úprava stěelky. Konstatujeme, že Tilemann Friese nazývá barchan „ein bessere Kunst“

Obr. 2.

a tím jej staví nad ingus; v Kutné Hoře užívali barchánu ještě na sklonku 17. století.

Tím jest záhada, týkající se lití cánův do barchánu, na dobro rozřešena. Padá tudíž vše, co psáno na str. 26 od 20. ř. shora až po slovo „tohoto“ v ř. 26.

K str. 29. — Spis Calvoerův skýtá jasnější názor také o jiných částech díla minciřského. Z cánů kovali minciři, jak známo, obdélné desky a ty pak nůžemi rozřezali na části čtvercové, jimž říkali „střížky“. Calvoer podává vyobrazení takových nůží (Fig. III.); jeden nůž byl učiněn nehybným tím, že jílec jeho zahrocený vetknut byl do stolu nebo do špalku, břit (rameno břemene) byl velice krátký proti rameni, na němž působila

síla, neboť řezání střížků vyžadovalo značného úsilí.⁸⁾ Stříhání cánů jest velice názorně zobrazeno v kutnohorském graduálu (v býv. dvorním museu ve Vídni) v iniciálce A na listě 39. v. (obr. 3.). Hranatý okraj střížků byl zhruba zaokrouhlen roztepáváním střížku, jakož i při justování hrubší mince ostříhováním. Avšak náležitě okrouhlosti dostalo se mu teprve kvečováním, totiž otloukáváním okrajů: střížky se zahřívaly, aby změkly, a stavěly se řadami na žlábkované prkno (Fig. VIII.); odtud je minciř chápal po několika najednou kleštěmi zvláště upravenými, jejichž čelisti byly zřízeny různě podle různých druhů mince (Fig. IV.). Střížky kleštěmi sevřené (smáčknuté) stavěly se na kovadlinku a nerovnost okrajů se stloukala; střížky se znovu zahřívaly a opět kvečovaly, až nabyly do kola žádoucího zaokrouhlení. Na okraji starých mincí hrubších (tlustších) lze pozorovati zřetelně stopy způsobené údery kladivem při kvečování. Tvar kleští kvečovacích se od dob dávných nezměnil: za Calvoera byl týž, jako za krále Vladislava II. (srovnej s vyobrazením jich pod korunovaným W mezi kovadlinkami na železných dvířkách na str. 35. „Král. mincovny v K. H.“).

K str. 30. — Srovnávání střížků, ve šmitně zrobených, se střížkem pravým, který byl gvardejnem do šmitny dán na vzor, konalo se na vážkách. Prostičkový vzhled takových vážek minciřských ukazuje kresba (obr. 4.), vyňatá z kutnohorského graduálu, který se chová v býv. dvorní bibiothéce ve Vídni.

K str. 33. Při přestavbě Vlašského Dvora nalezeny byly v bývalých šmitnách kameny, o jakých mluví majestát krále Václava IV. Jeden z nich

⁸⁾ Tilemann Friese vylučuje dílo minciřské takto: „... Solche Zeinen schlegt der Müntzer lenger, breiter oder dünner nach seiner gelegenheit, jedoch mit sonderem Fleisse, damit das gleiche breit und dünne werde. Das zerschneidet er dann mit einer Scheren, die in ein Block gefasset, in gewisse Stücke, hat dabey sein Gewichte, leget auff und wieget, gemeiniglich alle Stücke, wenn Goldt geschlagen wirdt. Wenn aber Silber gemüntzet, wieget er uber 3, 4 oder 5, darnach er in der Hand den Schnitt starck fühlet. Desz hat er ein Schreublein an die Scheren gefügt, dagegen stösset er den Zeinen, damit eines so lang wirdt abgeschnitten, als das ander.“ Pozoruhodna jest tu poznámka, že na nůžích byl výstupek, šroubkem říditelný, jímž cán při stříhání byl pokaždé zadržen, kdykoliv byl mezi břitý nůží ku předu pošnut; tím bylo docíleno střížkův stejně rozměřených.

Obr. 3.

jest nyní zazděn v nádvoří Vlaš. Dvora na průčelí jihozápadním. Je to obdélná deska pískovcová o rozměrech 91 cm × 68 cm, na níž jest vyryhováno 23 mělkých žlábků, spolu rovnoběžných, 49 cm dlouhých. Šířka žlábků a mezer mezi nimi jest tak veliká, že mohly býti ve žlábkách bez závady stavěny řady plátů, uchystaných na pražské groše nebo dokonce i na tolary. Na desce bylo možno pláty počítati, jakož i skupiny jich kleštěmi s desky snímati ku kvečování. Domněnka, že by na desce takové se mohly liti cány, jest naprosto mylná.

Obr. 4.

K str. 34. Ostříhovááním tenkých střížků se plocha jich všelijak zprohýbala a kvečovááním se okraj střížků poněkud po obou stranách vyvalil; proto bylo nutno, tyto výčnělky opět urovnati kladivem čili *klopovati*. Rozlišivše přesně klopování od kvečování opravujeme nápisy pod obrazci 11. a 12. v ten smysl, že jsou tu znázorněni minciři klopující, nikoliv kvečující.

Při díle minciřském bylo třeba, aby střížky občas se žihaly, aby změkly; k vyhřívání střížků se užívalo pánví měděných. Z partikuláře různého vydání pro minci z r. 1654⁹⁾

dovídáme se, že pánev taková vážila 12 liber a že jí minciři říkali „panna“ (Jungfrau, Klüe-Pfanne). V Praze nežihali na panně, a proto v tamější minci „scházelo v ohni“ více než v Hoře,¹⁰⁾ a šmitmistrovi pražskému skýtáno o 1 lot většího remedia (11 lotů proti 10 lotům).

Střížek zaokrouhlený a urovnaný nazýval se „plátem“. Plátu uchystanému pro hrubou minci říkali v Německu „kurfiršt“.

Kovadliny minciřské, jakož i spodní železa pregéřská vsazovali do špalků dřevěných a špalky tyto osazovali v půdě poněkud poddajné, aby úhoz kladiva byl do jisté míry pružným, takto: sud zahrabali do země zpola tak, aby otvorem, dna zbaveným, čněl vzhůru, naplnili jej směsí uhelného prachu s hlinou a do této směsi zapustili špalek s kovadlinou a upěchovali (obr. 2., Fig. II. na tabulce ze spisu Calvoerova).

K str. 35. — Dokud se všeobecně ještě vybíjela mince kladivem, zváni bývali mincovní dělníci z Hory do zemí sousedních, aby zkušenostmi svými přičinili k řádnému zařízení mincoven nových anebo k zvelebení mincoven již trvajících. Kutnohorská obec minciřů a pregéřů, majíc mocnou

⁹⁾ A. W.

¹⁰⁾ A. W. Mengel und Bedenken.

oporu ve svých privilegiích starodávních, neupustila od zastaralého způsobu mincování ani tehdy, když všude jinde již se mincovalo strojem. Důsledné trvání na zvyklosti, která na konci 17. století pozbyla již naprosto původního významu svého pro obec minciřů a pregéřů, nemohlo býti ovšem pohnutkou pro jiné mincovny, aby tehdy ještě vyhledávaly pomoci u minciřů a pregéřů kutnohorských. A proto se podivujeme tomu, že pražský Matouš Vaist roku 1688 povolal na dílo mincovní do Prahy dělníky z Hory. Tehdy se ocitla mincovna pražská bezpochyby ve značné tísní, neměla ani svého řezáče kolkův. Listem ze dne 15. listopadu 1688 Matouš Vaist oznamuje Křištofovi Jakubovi Krahovi, který byl tehdy hor. hofmistrem a úředníkem mince v K. H., že pregéř z Hory nově vyslaný přivezl kotel na bílení plátů, jakož i mincovní železa (spodek jeden a svršky dva); dále píše, že bylo již 96 hřiven černých plátů vybíleno a minciři že připravují další pláty černé, že má ještě dvě železa a že jich bude také užito, ač jsou poněkud poškozena; ale prosí, aby mu poslán byl ještě jeden spodek a tři svršky řezané brzy, poněvadž neví, jak dlouho závada potrvá. Dále připomíná, že hodlá vyplatiti mincovních útrat z hřivny po 9 kr., tak že celkem bude účet mincovní vyžadovati 25 až 27 zl., a dotazuje se, kolik by měl minciřům a pregéřům zaplatiti na stravu a jiné potřeby, když na díle tom (s jízdou do Prahy a zpět) by ztrávili asi čtyři neděle. List svůj zakončuje slovy: „Ich wollte Ihnen nit gern zu kurz zu thun, hingegen Ihrer Mt auch nichts vergeben; habe daher das Vertrawen, der Herr wierdet mir hierinfahls zu beederseiths Besten an die Handt stehent.“ V dalším listě ze dne 5. prosince 1688 slíbujíc Vaist Krohovi, že pošle 9 zl. 45 kr. pro řezáče kolků a 4 zl. 24 kr. pro zámečníka mincovního.¹¹⁾

K str. 36. — Opravujeme tvrzení, že by ulici Minciřské byli říkali někdy též ulice Pískova. Srovnáním se zápisy jinými poznali jsme, že v poznámce 24. bylo bližší určení „někdy Pískové“ nesprávně vztahováno ke slovu „ulice“, které bezprostředně předchází, a že náleží k vzdálenějšímu slovu „dům“; dům, jehož zápis citovaný se týče, byl někdy Barbory Pískové.

K str. 37. — Sudy, v nichž se vybílené pláty (pro hrubší minci) drhly mokrým prachem uhelným, byly v době pozdější opatřeny tak, že se jimi klikou mohlo otáčeti kolem osy, která procházela středy obojího dna. Pláty drobné ciděny byly v dlouhých pytlech plátěných prostě takto: dva dělníci drželi každý za jeden konec pytle a přehazovali v něm pláty, uhelným prachem promísené, semo tamo. V partikuláru různého vydání v minci z r. 1654 účtuje se „für 2 Eln Lainwant auf schewer Sekh (Scheuer-Säcke)“ 11 kr.

K str. 42. — Již za starodávna bylo při mincovních výkonech dbáno prospěšnosti; a pomůcky mechanické, ač byly tehdy velice prostičké, měly úpravu účelnou. Zajímavým dokladem jest kladivo pregéřské (obr. 14.

¹¹⁾ A. W. Listina.

na str. 42.). Úhozné plochy jeho nejsou s osou topůrka rovnoběžny, nýbrž k ní nakloněny a směřují k ruce pregéřově; kladivo pregéřské má vzhled, jakoby uprostřed, kde na topůrko se nasazuje, bylo ohnuto. Úprava tato, jinak neobvyklá, vysvětluje se tím, že hořejší část svrchního kolku mincovního byla před sedícím pregéřem dosti značně vyvýšena, že by topůrko kladiva dopadajícího se nezastavilo v poloze vodorovné a že by kladivo obyčejné nenarazilo na kolek celou plochou, nýbrž toliko hranou svou. Kladivem se šikmou plochou ná-

Obr. 5.

Obr. 6.

razovou docílí se však úhozu plného. Tvar kladiva pregéřského vyvinul se bezpochyby empiricky; úhozná plocha otloukala se znenáhla od hrany začínajíc, až sešikměla.

Miniatury kutnohorských graduálů, ve Vídni chovaných, skýtají mnohá poučení o díle havěřském, hutnickém, minciřském a pregéřském. Odtud jsou vzaty také obr. 5. (dvor. mus.) a obr. 6. (dvor. bibl.); prvním jest znázorněna podoba špalku (štoku) pregéřského, na druhém jest zjevný tvar stoličky pregéřské.

II. Vlašský dvůr.

K str. 50. — Pokud se týče prvotního názvu Vlašského dvora, totiž prostého *curia monete* nebo *münzhof* anebo dokonce jen *hof*, ukazujeme k listinám, které jsou citovány na str. 210 a 211, a dovoláváme se ještě zápisu v knihách konfirmačních (IV. 215) a nálezů uveřejněných Zychou v Böh. Bergrecht des Mittelalters (II. 308, 498).

V pozdějších zápisech nacházíme pro Vlašský dvůr vedle názvu *curia Gallica* též jméno *curia Italica*. Tak na př. obsahuje zápis z 25. ledna 1436 určení jednoho domu slovy „sub curia Italica“. Roku 1466 byla zase jakási pře rozsuzována „in domo domini Petri Kluczky, officialis curie Italice“. Roku 1474 projednáván před králem rozdíl statku pozůstalého po neb. Sudlicovi „in Montibus Cuthnis in curia Italica“.¹⁾

Domněnku, že Vlašský dvůr je pojmenován po florencských peněžnicích, kteří roku 1300 provedli nápravu měny, nalézáme — pokud známo — poprvé v rukopisu strahovské knihovny č. 169, který napsal r. 1460 Petr Přespole z Prahy, měštěnin na Horách Kutnách. Přepsal si do něho jednak latinský text práv horních, zejména konstitucí krále Václava II., jednak přeložil tento text do češtiny. Hned na 1. str. stojí: „Incipit liber nobilis Jus regale montanorum intitulatus . . . editus per illustrissimum principem ac d., d. Wenceslaum 2^m . . . Anno vero domini M^oCCC^o in mense Julio idem d. rex Wenceslaus munificus fecit primum cudi grossos in Montibus Cuthnis per quosdam Italicos et ob hoc curia monete regalis in Montibus Cuthnis curia italica nuncupatur (na listě 80.: Počínají se kniehy Právo královské horníkuov nazvané . . . vydané od najmilostivějšího kniežete a pána, pana Václava druhého . . . a léta božieho M^oCCC^o měsiece června [!] týž král Václav štědrý kázal jest najprve na Horách Kuthnách dobré groše stříbrné Vlachóm některakým kovati a pro tu příčinu duvor mince královské na Horách Kuthnách Vlasský duvor slove . . .). Po Přespolovi opakují tvrzení, že král Václav dal groše raziti: 1) roku 1300, 2) v červnu, 3) nejprve v Hoře a 4) že Vlašský dvůr slove po vlašských peněžnicích, ostatní rukopisy, které obsahují český překlad konstitucí krále Václava II. Jedinou výjimku činí rukopisy obsahující latinský text konstitucí (viz dole čč. I, VIII, IX), které mají červenec místo června, a vedle toho má ještě rkp. č. VIII a IX očividně chybný rok 1303, povstalý jen omylem písařským.

¹⁾ A. K. Lib. ant. her. I. 3. — Reg. rub. G. 5. a K. 8.

Běž. číslo	Označení rukopisu v literatuře	Signatura rukopisu	Rkp. popsán v díle Zychově D. böhm. Bergrecht, sv. II. str.	Rukopis napsán	Rukopis má o zaražení grošů zmínku, a to	Poznámka
I.	S	Strahov. knih. č. 169	nezná ho	1460 v Hoře	v incipitu latinsky 1. 3. 4. česky 1. 2. 3. 4.	Označen zde poprvé písmenou S
II.	b	tamtéž č. 172	XX.	1469 v Hoře	v incipitu česky 1. 2. 3. 4.	
III.	D	Zem. arch. v Brně M VI. 26	XVIII.	1505 v Jihlavě	v explicitu česky 1. 2. 3. 4.	
IV.	d	Knih. Nár. mus. v Praze V E 41	XXI.	1515 asi v Hoře	jako u III.	
V.	X	Dvor. knih. ve Vídni čís. 13.753	XIX.	1517	jako u III.	
VI.	c	Knih. Nár. mus. v Praze I F 34	XXI.	1525 asi v Hoře	jako u III.	
VII.	e	Univ. knih. v Praze XVII D 43	XXI.	1528	jako u III.	
VIII.	R	Arch. Starhemburský v Riedecku, č. 150	nezná ho	1530 v Hoře	v incipitu latinsky 3. 4.	Označen zde poprvé písmenem R
IX.	i	Arch. min. vnitra ve Vídni V C 2; 2723	XXI.	v 2. pol. XVI. st.	jako u VIII.	Je to opis rukopisu č. VIII.

Z předcházející tabulky vysvítá, že shora uvedená tvrzení, která jsme označili čísly 1 až 4, mají společný původ v českém textu rukopisu č. I., dále že všem českým rukopisům je společný chybný překlad měsíce, který se spáchal původně v rkp. č. I., a že konečně zvláštnost rkp. č. VIII. a IX. v datování (1303 místo správného 1300) byla způsobena jen chybou při opisování.

Odkud čerpal Petr Přespole svoji zprávu? Zdá se, že asi z Pulkavy, a to z recense 2. nebo z Beneše z Weitmile, neboť jen tyto dva mají tvrzení 1. až 3., a že k tomu sám přidal tvrzení 4., tradici to asi v Hoře kolující.

Mínění toto podporuje tento přehled:

Název kroniky nebo kronikáře	Doba, kdy sepsána	Místo ve Fontes rerum bohemicarum	Obsahuje tvrzení o zaražení grošů				Poznámka
			1 (1300)	2 (v červeci)	3 (v Hoře)	4 (etymologie)	
Zbraslavská kr.	asi 1314	IV. 80	ano	ano	—	—	Spolehlivý pramen.
Dalimil	asi 1314—1326	III. 201	—	—	—	—	
Neplach	asi 1360	III. 478	ano	—	—	—	Nevalné ceny.
František Pražský	1341	IV. 364	ano	ano	—	—	Užil kroniky Zbraslavské.
Beneš z Weitmile	1372—1375	IV. 462	ano	ano	ano	—	Je víry hodný. Užil Františka Pr. do r. 1346.
Pulkava 1. recense	nejdříve r. 1374	V. 179	ano	ano	—	—	Čerpal z Beneše z Weitmile, Františka Pr., Dalimila, kroniky Zbraslavské. U Pulkavy je třeba opatrnosti.
Pulkava 2. recense	nejspíše po r. 1374	V. 179	ano	ano	ano	—	

Mínění, že groše byly raženy nejprve v Hoře, odporuje na první pohled ovšem nápis „Grossi Pragenses“ na jejich rubu, ale jen zdánlivě. Prof. Šusta, který ve svém krásném díle: „Dvě knihy čes. dějin“ mistrně vyličil z nových hledisk reformu českého mincovnictví za krále Václava II.

a její význam, myslí právě asi proto, že první groše byly raženy v Praze.²⁾ Má zajisté pravdu, dí-li, že tento nápis na groších znamenal sebevědomé vytčení Prahy jako střediska veliké říše Václavovy. Byl to jistě také jeden z důvodů, proč nové české groše nazvány „pražskými“ a nikoli „kutnohorskými“, ač se — jak právě dokázáno — v Hoře Kutné nejprve razily. Mníme však, že pro název rozhodla v prvé řadě zvolená mincovní jednotka, hřivna to pražské váhy (pondus pragense), již se užívalo již před mincovní reformou, a to nejčastěji, hřiven pak olomoucké, freiberské, polské jen tu a tam. Vždyť mincovní reformou v r. 1300 byly přeneseny do Hory dosavadní mincovny, které byly zřízeny v několika městech, mezi nimi i pražská.³⁾ Z nich pak musila býti zvolena jedna za základ reformy; samozřejmě padla volba na minci pražskou. V Hoře před rokem 1300 také asi mincovny vůbec nebylo; o šmitně kh. se aspoň dosud žádná zpráva nevyskytla. Po Kutné Hoře nemohly se dále ani groše v r. 1300 nazývat, neboť to byla tehdy prostá hornická osada, pověstná sice svými doly, ale ve světle politického významu zakrytá ještě stínem výsad a práv měst Kolína a Čáslavě, jichž tato královská města požívala podle jihlavské základní listiny z roku 1249.⁴⁾ Věc tak velikou, jako byla reforma mince, nebylo možno spojovati s jménem osady, jejíž trvání v té době označuje na př. listina z 25. března 1324 trefně za nejisté.⁵⁾

Moci a politického významu nabyla Hora teprve později, když se stala městem; před tím byl poměr Hory ke Kolínu a Čáslavi takový, jako později hornické osady Kaňku ke Kutné Hoře. Pro ražbu grošů v Kutné Hoře rozhodly zrovna tak jako pro název grošů ovšem hlavně důvody praktické (blížkost dolů a urbury, obtížný a nebezpečný transport stříbra a mědi do Prahy atd.).

²⁾ Kniha I., 100 a 101.

³⁾ Kr. mincovna str. 208 a 212.

⁴⁾ Listina kr. Václava II. ze dne 25. března 1297: „sicut Montes in Coloniam et in Czaaslaviam pertinent et olim in Iglaviam pertinebant“ (Sternberg, Urkb. č. 43 a Emler, Reg. II. č. 1744).

⁵⁾ Čelakovský, Cod. iur. mun. II. 517.

III. Obrat stříbra a mědi v minci kutnohorské.

K str. 93. — Jméno jednoho strasreitra (pojezdného) nacházíme v zápise z r. 1423: „Erhardus, olim strazreiter de Montibus Kutnis, tenetur Nicolao de Slesia septem flor“.¹⁾

K str. 107. — Milost a obdarování, které král Vladislav roku 1491 učinil obci kutnohorské, aby totiž „mohli každý rok . . . tisíc hřiven stříbra, kúpice za své peníze, do mince královské dáti . . . , aby jim na tu minci, kteráž by ty časy na Horách Kutnách dělána byla, . . . zděláno bylo“, obmezovalo se jistou podmínkou, kterou plné využití práva uděleného značně bylo ztíženo. V listině, která vydána byla v středu den sv. Bartoloměje apošt. bož., dopouští se sic, že stříbro mohou „do mince dáti a položití společně aneb rozdílně rozdělíce to na čtyři, pět neb šest verkův“, ale připojuje se znamenitá výminka, „že nemají . . . svrchudotčených tisíc hřiven stříbra (býti) z těch stříbr, kteráž by z těch hor na Horách Kutnách přišla, ani také těch stříbr, kteráž by do komory k minci naší příslušela, než mají to stříbro bez újmy a škody komory mince naší kupovati.“ Kdyby proti tomu jednali, mají ihned milosti této býti zbaveni a prázdní.²⁾

K str. 116. — K hamižným cizincům, kteří v druhé polovici 16. století lakotné zraky k mincovně kutnohorské upírali, usilující o ochuzení královské pokladny, přidružil se okolo roku 1600 Bartoloměj Albrecht z Norimberka. Měďařský obchod nebyl tehdy již dosti výnosným a pokusné tavení rud, které pokaždé skončilo nezdarem, pozbylo také již působivosti dřívější. Proto si vedl Albrecht odchýlně od předchůdců svých. Domáhal se toho, aby císař Rudolf jménem svým i nástupcův svých na věčné časy jej (Albrechta), syna jeho Hanuše, též oba jeho zetě Jiřího Hofmanna a Leonharda Ungerera, i budoucí dědice jeho obdaril výsadou, by směl volně všelikou minci nehodnou (peněžní pagament) sbírat, přepalovati a na tovary zmincovati. K žádosti této, slohem nechutným a nabubřelým sepsané, přikládá 11 dobrozdání právnických z universit sv. říše, zvláštní obšírné „consilium“ z vysokého učení vídeňského, posudky od

¹⁾ A. Jihlav. Měst. kniha III. fol. 72.

²⁾ A. K. Transumpta privileg. fol. 35.

15 znalců soukromých, od 8 mincmistrů a gvardejnův a od 110 různých osob jiných, též 7 znaleckých podání od vynikajících odborníků. S nedatovanou žádostí touto souvisí zpráva téhož Albrechta ze dne 20. srpna 1602, v níž se doporučuje, aby přepalování peněžního pagamentu se sloučilo se sháněním stříbra hertovního; stříbro takové mělo by již jakost, které se pro toлары požaduje, a ušetřilo by se dalšího přepalování. Rozvahou se dovozuje, že by pak náklad na zmincování 1 hř stříbra fajnu (15 lt 2 až 3 kvtl) dosahoval pouze 5½ krejcaru; kdyby pak jemu, jako nájemci, příslušelo za 1 hř stříbra vytěženého 9 tolarů 46 krejcarů, kdežto z 1 hř stříbra se vybijí 9 tolarů 52⅙ krejcaru, neměla by prý JMCská ani užitku ani škody! Zprávu tu zakončuje Albrecht utěšujícími slovy těmito: „Gewisz ist es unnd khan es auch Niemandis widersprechen, das mit disem Treiben, Prennen unnd Vermünctzen der Silber in gancze Taller Röm. Kays. Mt Rhumb und Ehr vor allen andern Potentaten vermehrt, und alle Gewerb und Hanndtirung befördert und ein grosze Summa undüchtiges, falsches, betrüglisches, schedliches in das allerbeszte, stets nützlich und gebrauchsamste, auffs reinst und sauberest, alsz es imer müglich, gebregte gelt gebracht wurde. Und auch das, das viel guter Leuth, die dem Münzwerkh zuegethan, ire gute Verdienst und nahrungen davon hetten“.³⁾

Návrh Albrechtův, přes to, že nesliboval hmotného zisku, byl v Kutné Hoře prozkoušen. Drobná mince uherská, kterou Albrecht poslal z Vídně po dvakráte, byla v hutí královské s jiným stříbrem pálena, po prve dne 16. března 1602, po druhé dne 9. května téhož roku; útrata na zmincování 1 hř shledána 4 gr 1 den (bílý), totiž větší, než Albrecht ve svém návrhu udává. Úředníci mince kutnohorské, podávající české komoře zprávu dne 16. září 1602, píší, že nemohou doporučiti, aby Albrechtovi bylo za 1 hř stříbra placeno 9 tol 46 kr, poněvadž by z toho pokladna mincovní neměla žádného užitku. Tvrdí-li Albrecht, že bude ziskem znamenitým, bude-li všelijaká mince nehodná z oběhu vzata, odpírají tomu úředníci mince; neboť nebylo dosud pozorováno, že by Albrecht byl kdy lámal a pátil minci nehodnou a nebernou, nýbrž to byly uherské haléře vesměs dobré a berné, které jím byly na toлары přemincovány. Tyto se pak rozběhly po cizině, a lze se obávat, že tam budou opět přemincovány v polské dudky a jinou minci špatnou. Pročež v tom spatřují úředníci věc neužitečnou, ba škodlivou. Pokud se týče shánění stříbra podle návrhu Albrechtova, odkazují úředníci mince na Davida Wolfruma (hutmistra), který podá posudek, až se z Freiberga vrátí. Šebestián Hölczl, tehdejší horní hofmistr, považuje současné pálení pagamentu se stříbrem hertovním za škodlivé, poněvadž by se mohla pod zatížením tak ohromným (až 180 ct) snadno část verku do hertu vstřebati („einfriest“) anebo jinou nehodou nemalá ztráta stříbra způsobiti. Naděje v odčinění mince nehodné za doby válečné prý se nesplní; neboť tu spíše dobrá mince ven ze země vychází a špatná do země vchází. Z téhož

³⁾ A. K. hor. odd. 4478, 4485.

listu hofmistra dovidáme se, že Albrecht již po 24 roky týž návrh svůj opakuje, a že mnoho moudrých a zkušených lidí, kteří o něm uvažovali, jej uznali nevhodným.⁴⁾

K str. 120. — Zápisy o plátech, vyskytjících se v prengreci, rozmnožujeme ještě o tři, které jsme vyňali z register prengrecních, totiž: 1512, plátův dobrých peněžních i grošových vybráno z prengrece na lezofě 1½ kp 10 gr; 1514, plátův dobrých peněžních vybráno z prengrece 2 kp 1 gr; 1516, fractů z prengrece vybraných na lezofě vsazeno 2 hř 3 frt. Záhada, kterak pláty černé i také již bílené (k vybíjení upravené) a frakty se mohly ocitnouti v prengreci, vysvětluje se tím, že do odpadkův prengrecních se přiměšoval též popel, v němž bývaly vsazeny kovadliny minciřské a pregeřské; do popela toho mohl při díle mincovním snadno zapadnouti plát celý anebo jeho úlomek nepozorovaně, a proto se popel tento ob čas (snad jednou do roka) obnovoval. Přebíráním popela na lezofě se pláty zapadlé objevily: dobré bílé nebo černé dány mezi jiné téhož druhu k dalšímu zpracování, frakty hozeny do stříbra sazeného buď na groše nebo na peníze.

K str. 125. — Do mince jáchymovské dodávána *zrněná měď* již také roku 1570, a sice cent po 16¼ zlat.⁵⁾

K str. 134. — Povinnost, posílati úředníkům české komory k Novému létu stříbro a svíce deputátní, povstala teprve asi v prvních létech 17. století. Nemělo to býti jakýmsi přilepšením pro úředníky dotčené, nýbrž stříbra a svíce mělo býti užito ve službách kancelářských při komoře české. Název „Raitsilber“ dosti patrně naznačuje, že stříbro to bylo určeno na pořízení pomůcky jakési při účtování (raiten). Stříbrem tím skýtal se nejv. mincmistrovi a vyšším úředníkům komory české materiál na zdělání počtových grošův. K tomu podáváme doklady následující: řadu kvitančí, vesměs souhlasných, dne 1. února 1608 datovaných,⁶⁾ kterými úředníci komory české každý jednotlivě dosvědčují, „das ich diejenige Marckh Prandtsilber Präger Gewicht, welche IKaisMt den Beheimischen Kamer-räthen jährlich aus der kuttenbergischen Münz zu Raitpfennigen erfolgen zu lassen genedigst bewilligt . . .“. Dalším dokladem jest list datovaný v sobotu po sv. Linhartu 1613, kterým Krištof Kober z Koberperku odpovídá Janovi Šultysovi, úředníku mince kutnohorské, na dotaz, jest-li mu vyčkati zvláštního nařízení od české komory stranu zaslání svíček deputátních, že nikoli, neboť jest to starodávné nařízení. „Porozumívám,“ píše Kober dále, „že byste budoucně na *raitsilber* neboližto početní groše, též na početní měděné groše poručení míti chtěli. Bude-li vám kdy jaký nedostatek při puchhalterii vystaven, ne vy, než já z toho ze všeho odpovídati povinen budu . . .“.⁷⁾

⁴⁾ A. K. hor. odd. 4479, 4485/IV.

⁵⁾ A. W. Kvitance.

⁶⁾ A. K. hor. odd. 4940—4946.

⁷⁾ A. K. hor. odd. 5545.

Vyšším úředníkům komory české bylo tím jaksí vnuceno užívání stříbrných grošů poštových. Honosné opatření toto nijak nesouhlasilo se stavem mincovní pokladny kutnohorské, který právě na začátku 17. století se jevil velice zuboženým (viz dodatek k str. 144). Ve zprávě ze dne 3. července 1616 „o příčinách, pro které se nahromadily hrozné škody v horním hospodářství kutnohorském“⁸⁾ v níž se hory, často osočované, berou v ochranu, a vina úpadku jich na vrub špatného hospodaření se klade, čísti lze také výtku tuto: „Také tím hory vinny býti jmají, že v těch desítiletích pánům radám komory české, sekretářům, puchhalterům, raitratům, rentmistru a jeho gegenhändleru každému po jedné hřivně stříbra Nového léta, což prve na Horách Kutných nikdy nebyvalo, darováno jest, tomu snadno rozuměti se může, kteréžto stříbro 220 hř na penězích vynese 2361 kp (v 10 létech 1604—14); . . . také se nachází, že na kancelář komory české a puchhalterii, čehož prve také obyčej nebyval, nejméně do 14 kamenů svíček každého roku se odesílalo, vynese to na penězích 373 kp (v 10 letech).“

K str. 137. — Že Jan Tuří ještě roku 1475 zasahoval do měďařského obchodu v Kutné Hoře, patrno z následujícího zápisu v Reg. rubeum parvum (1462—78): „Já Václav šafář známo činím tiemto zápisem, že sem slíbil a slibuji za Ondráčka kantora za 46 zlatých uherských Janovi Tuřimu, kterýchž jemu byl půjčil na kuprový kamének, kteréžto zlaté mám jemu dáti a zaplatiti zlatými hotovými . . . f 2. post translac. S. Venceslai 1475 (pag. L. 13 v pravo).

K str. 138. — Kupci norimberští a jich náhončí v Praze a v Kutné Hoře usilovali o to, aby oni jediní uchvátili veškeru měď horskou. Rudokupci byli snadno získáni zálohami, které se jim penězi hotovými skýtaly, a klidně trpěli kruté podmínky, kterými přesné dodání mědi si cizí kupci zabezpečovali. Reg. rubeum parvum obsahuje hojně smluv takových; příkladem budiž následující: „Martin Kršňák seznal se dlužen býti 60 centuérův mědi horské slovutnému Oldřichovi z Túšně, Rollarovi kupci z Prahy a Erazimovi z Freiberku, a tu měď splniti slíbil na roky podepsané: o Velice noci najprv příští 15 ct, o světiem Jakubě hned potom příštíem též 15 ct, potom hned o S. Martině též 15 ct a ostatek od Božieho těla po tomto zápisu najprv příštího v roce; a místo rukojmí zapisuje věřitelům svým veškeren statek svůj mohvitý i nemohvitý v Hoře i před Horou . . . než estliže žeby z dopuštění Božího statek jeho byl zkažen ohněm neb od mocné ruky, tehda Mikuláš hofmistr, přítomen jsa, rozkázal zapsati, že to slibuje statkem svým, kterýžkoli má, věřitelům svrchupsaným zapraviti . . . f 4. die S. Mathie 1473“ (pag. K. 7 v pravo). Připojujeme aspoň úryvky ze smluv jiných, které nás poučují o ceně mědi černých různé jakosti a v různých dobách: 1471 Janda erckafěř slíbil dáti Loreckému 20 ct mědi po 15 zlat uher (pag. J. 22); 1472 Martin Hamrník vzal od Oldřicha Bradáče

⁸⁾ A. K. hor. odd. 5815.

a od Rollara 100 kp gr širokých čes a za ty groše slíbil jim dáti 14 centn. mědi horské dobré (pag K. 3); 1474 Martin Huček byl dlužen Štraskytlovi starému 6 ct mědi horské, cent čítajíc po 15 zlat uher a plniti slíbil mědi nebo kamenem kuprovým (dle toho měla měď i kamének stejnou cenu) a v tom dobrovolně zavázal jemu dům svůj (pag L. 6); 1476 Václav šafář byl dlužen Václavovi z Ústí 1000 zl uher a ty měl splatiti mědi, centnýř po 18 zl uher. (pag. M. 9). Dluhy tuto dotčené považovati lze spíše za jakési zálohy, rudokupcům na měď poskytované; avšak rudokupci uorvnávali druhdy i různé jiné závazky (na př. z uzavřeného trhu vzniklé) černou mědi: 1484 Václav Bielek koupil od slovutného Vencelíka z Vrchovišt dům v kútě na Tarmarku vedle Prokopa konváře, někdy Bartošovský, za 320 zlat uher, ty platiti má mědi horskou, . . . tak aby za každou hřivnu v centu počteno bylo 5 zlat uher, dotekše při tom však, aby Vencelík měl tu vůli, od Bielka bráti měď nebo hotové. f. 2. post Letare“⁹⁾

K str. 139. — Z mědi, která byla určena pro vývoz z Hory, vybíralo se clo při obecní váze horské. V městském archivě kutnohorském zachovaly se rejstříky, do nichž se zapisovalo *clo z mědi* vybrané, jakož i vydání z peněz těchto.¹⁰⁾ Clo z mědi jest instituce velice stará.¹¹⁾ Statut, jímž císař Karel IV. roku 1352 urovnal sazbu cla na Labi mezi Mělníkem a Litoměřicemi, nezmiňuje se sic o mědi; ale z ustanovení „de lasto stanni vel plumbi vel de *similibus*“ možno souditi, že i měď tu byla míněna.¹²⁾ Z toho však, že o mědi se nestala výslovně zmínka, vysvitá, že vývoz mědi touto cestou byl méně obvyklý. Zdali některým z pozdějších králův Českých bylo povoleno clo jmenovitě pro měď z Hory vyváženou, nevíme. Soudíme, že se to nestalo, aspoň zajisté nikoliv v té formě, ve které se objevuje clo vybírané od r. 1471 začínaje. Opíráme se o zprávu, která jest obsažena v nadpise rejstříku, „příjmu a vydání cla od mědi“, kde se píše toto: „Dominica Letare léta páně M^occcc^olxxi v úterý po Zvěstování Panny Marie po smrti krále Jiřího *obec horská* znajíce, že země byla roztržena válkami a že krále nemají, *ujali sú clo znova vymýšlené* od váhy obecní s mědi majíce v tom povolení erckafěřův, s nichžto clo bře se, jenž veliké dluhy obecní znamenavše k tomu jsú se *do své libosti svolili*;“¹³⁾ Ustanovení tohoto cla ne-

⁹⁾ A. Z. Lib. her. rub. maior C. 14.

¹⁰⁾ A. K. č. 64. Registrum příjmu a vydání cla od mědi skrze Mikuláše hofmistra po smrti krále Jiřího zbožné paměti pro počet učiněné. Znamená se, který kupec kolik centuérů koupil leta LXXI° od neděle Letare.

¹¹⁾ Dr. Alfred Fleck ve spise svém Beiträge zur Geschichte des Kupfers (Jena 1908) cituje řadu nařízení, kterými byla stanovena sazba průvozného cla z mědi pro rozmanitá obchodní města evropská. Nejstarší známá listina toho druhu byla vydána roku 1171 arcibiskupem v Kolíně nad Rýnem; jiné (pro Damm, Hamburk, Brügge, Dortmund a j.) jsou známy ze 13. století, jiné opět (pro Krakov, Stralsund, Utrecht, Antverpy) ze 14. století atd. Z toho jest patrno, že obchod měďařský byl velice rozvětvený již ode dávna.

¹²⁾ Čelakovský, Codex II. 484.

¹³⁾ A. K. č. 114/1.

vyšlo tu z moci královské; právo, vybírat clo z mědi, dali Horníci sobě samým, tížení jsouce dluhy velikými. Z úmysla snad volili k tomu dobu, kdy krále nebylo, dobu mezivládi po smrti krále Jiřího, kdy nebylo nikoho, kdož by jim v tom mohl býti překážkou. Však si Horníci tenkrátě troufali mnoho, strachující se o statky své a jsouce sobě vědomi nemalého významu Hory v peněžním hospodářství země České. Vždyť po smrti krále Jiřího ujali Horníci i královskou minci a nevydali klíčův od Vlašského Dvora, než po volbě krále nového; nově ustanovenému hejtmanu zemskému postoupili minci pod jistými výminkami (viz str. 278 a 279) „... při tom oznámivše dluh, což zůstali dlužni na žoldnéře, kterých držali, jezdné i pěší, pro obhájení Hory a zachování králi pánu našemu. A to oznámeno úředníkům mince cedulí a knížeti JMti (Jindřichovi) i pánům ukázáno.“¹⁴⁾

Finanční zdatnost obce Horské byla tehdy značně zeslabena půjčkami, kterých jednotlivci skýтали ze statkův svých králi Jiřímu „k obecnímu všeho království dobrému“, jakož i nákladem na zdělání valů k ohradě města a platy žoldněřům, k obhajování města a hor zjednaným. Vydání toto mělo býti kryto clem z mědi, od Hory pryč odvážené. Volba tohoto způsobu pro úhradu vydání dotčených byla moudře uvážena, neboť rudokupci dovedli zajisté toto clo přesunouti na bedra kupců (faktorů), kteří měď v Hoře získanou odváželi přes hranice do cizích středisk měďařského obchodu a tím bohatli. Nebylo třeba se obávati, že by prodej mědi horské mohl býti zvýšením její ceny ochromen, neboť měď tato slyňula výtečnou jakostí. Od roku 1471 do 1475 rostl počet těch, kdož prodejem horské mědi se zanášeli, což souviselo asi se stoupající těžbou mědi. Jména jich mohou zajímati toho, kdo by stopoval měďařský obchod středoevropský. Dle záznamů v dotčeném rejstříku byli to 1472—73 tito: Rollar, Vidlák, Těšínský, Vencelík, Štraskytl, Václav z Ústí, Johanes z Volína, Lorecký. V roce následujícím se nevyskytá již Johanes z Volína, ale nově přibyli: Vajsar, Jiřík Vognar a Gebhart. V dalších letech setkáváme se s novými jmény těmito: Martin Kršňák, hofmistr (Mikuláš), Špička, Charvát, Jan Hertvík, Gajbl z Mostu, Manvic, Václav z Prahy, Štamprecher, Jihlavec a Jan Knajslík.

Mědi v Hoře koupené a pro vývoz z Hory určené vážily se na váze obecní, a z každého centnýře vybíralo se po 1 zlatém uherském. Poplatku toho sprostěna byla jediné měď, kterou brali na Vl. Dvůr (ad curiam) do mince (ad monetam). Zdvihání toho cla k ruce obecní poručili páni hornímu hofmistřovi, tehdy Mikulášovi z Skalice, a na pomoc mu dali jednoho ze středu svého; ti pak činili počet z toho, co v plném roce přijali a vydali. V roce 1472 byla summa vši mědi i s tou, kterou Dvůr vzal, 657 centů 3 kameny 15 liber; do mince na Dvůr vzato 25 ct 1 lb a bylo všem sňato s celkové summy mědi, neboť z toho clo nepřišlo, a proto bylo cla vybráno asi 630 zlatých. V letech dalších až do 1476 bylo cla z mědi postupně vy-

¹⁴⁾ A. K. č. 114/3.

čteno v příjmu: 533 zl, 423 zl, 673 zl, 778 zl a 769zl, — výtěžek to nikoliv nepatrný. Avšak také vydání bylo značné. Záznamy o výplatě peněz, ze cla vyzískaných, jsou vesměs zajímavé, neboť ukazují k důležitým událostem vážné doby tehdejší. Již za krále Jiřího počali Horníci valy dělati na obranu města; a poněvadž po smrti dotčeného krále nebezpečí války nepominulo, nýbrž spíše ještě se zvětšilo odmítnutím Uherského krále Matyáše při volbě krále Českého, hradili Horníci své město dále a zjednávali žoldnéře. Náklad na válečné přípravy tyto se splácel výtěžkem cla z mědi, jak vysvítá z následujících položek, k roku 1471—72 se táhnoucích: Bzeneckému místo Spitovského za les k ohradě Hory, aby zkažena nebyla, pro obecní dobré všeho království dáno 64 zlaté; Podvalovi 3 zl uher od díla valův, ježto rozkazoval valy vysypati; Halamovi od vyměřování a rozkazování plotův plésti 70 gr; Chvalovi kancléři za les v Perštýnci k ohradě Kolmarku 36 zl; Štraskytlvi 200 zlatých rýnských, což byl pójčil obci na žoldnéře; Janovi Kopřivovi oplaceno 8 kp gr téhož dluhu na žoldnéře, ješto pójčil obci, když jsme platili Charvátovi s jeho rotů; Matějovi Pokšuchovi 7 kp gr téhož dluhu; Machovi s jeho rotů na 50 pacholků, když Královce měli obehnati, dány 4 kp gr; facit na zlaté 10 zl uher; Štěpánovskému s jeho rotů podruhé k Královicím dáno skrze Sedláře 5 kp na 50 pacholkův; Šorýskovi oplaceno 5 kp gr a 10 zlatých, což byl na žoldnéře pójčil; Jankovi střelci 8 zl téhož dluhu; panu Oldřichovi Bradáčovi 137 zlatých uherských, obci pójčených a k tomu sto zlatých a 1 zlatý rýnský, což byl pójčil obci na žoldnéře, když odbývali Rakovnického s jeho rotů; Bzeneckému 100 zlatých, což pójčil obci na žoldnéře; Hrbkovi od fůry prachu a šípův k Královicím dáno ½ kp gr.¹⁵⁾

Pozoruhodny jsou též další položky v počtu páně hofmistřov: pocty knížeti Mišenskému za víno 32 zlata dal Janovi postříhačovi; it porazil na svůj dluh, což vydal za šepmistrství svého léta lxxix Salus populi 71 kp gr alb: nejprve hospodáři „u kloboukův“¹⁶⁾ za stravu pánům a za obrok když na sněm do Prahy jeli k obeslání pánův Pražan o volení krále, koho chceme mieti, 7 kp 47 gr; it dal skrze pana Mlýnka¹⁷⁾ panu Ctiborovi kancléři 10 kp gr na těch 100 zlatých, což měli dáti od tvrzení práv; Hanuškovi vrátnému¹⁸⁾ rozkázáním KMti dal 5 kp gr od sazení konšel; it dal Mlýnkovi v Praze na ztravu 5 kp gr, ješto zůstal „čakaje práv stvrzení“; it dal v Brodě za potravu 37 gr a za koni 2 gr do Prahy jedúce; f 4. dal za víno v Praze 7 gr; it f 5. za víno k obědu 5 gr; it k večeri za víno 7 gr; it vozotaji 7 gr; barvíři od myti hlav 2 gr; it f 6. za víno 7 gr; od kování koní 5 gr; it vrátným královským 7 gr; utratili domů jedúce 32 gr; Smolíkovi, ješto přísluhoval na cestě i v Praze, 30 gr; Lampovi od nesení korůhve proti králi 10 gr; pocty panu Vajtmilnarovi za laku vína dal

¹⁵⁾ A. K. č. 114/1.

¹⁶⁾ Hostinský dům v Praze. Tomek, Děj. Prahy VIII. 135.

¹⁷⁾ Měšťan kutnohorský.

¹⁸⁾ Hanuš z Kotvic (nejv. vrátný královský). Tomek, Děj. Prahy IX. 24, 261.

2 kp 10 gr, ješto peněz obecních neměli; it za víno panu Penízkovi (dvořenín kr. Vladislava) pocty 22 gr; it dal čtyrem pacholkům, což při rychtáři byli při KMti příjezdu, 48 alb za osm dní.

Cla z mědi užito také na částečnou úhradu „dluhů královských“. Tyto dluhy vznikly již za krále Jiřího z ohromného nákladu, kterého bylo třeba na hájení království Českého proti nepřátelům, a za krále Vladislava dluhy tyto ještě vzrostly. Některým věřitelům sám král Vladislav rozkázal, „platiti ze cla s mědi od váhy obecní“: panu Malovcovi 50 kp gr č a opět 60 zl uher, p. Albrechtovi 20 kp gr č, p. Ješkovi Svojanovskému (z Boskovic) 20 kp gr č, Chvalovi kancléři 40 zl, p. Košmberskému 14 zl na 80 kp jeho dluhu, Haldovi od Hory 130 zl za kr. Jiřího dluhu za groše staré, Svadbovým poručníkům na Bradáčův dluh za kr. Jiřího 25 kp gr ostatních místo 50 kp peněz, Mikulášovi hofmistru na Bradáčův dluh za kr. Jiřího 13 kp gr č za skleповé(!) peníze. Také Kateřině, pozůstalé vdově po Prokopovi Alderovi z Lošan, byly peníze (216 zlatých uher.), od krále Jiřího jí dlužné, ukázány na cle od mědi u váhy obecní (viz str. 294).

Některí sousedé horší po smrti krále Jiřího „oznámivše dluhy, kteréž jim JKMt řekl platiti, žádali jsou pánův šepmistrův a konšel, aby je v tom opatřili.“ Věřitele tyto upokojovali páni penězi ze cla, v létech 1473 a 1474 vybranými. Byly to dluhy asi již dosti staré, snad až k létům 1465—68 se táhnoucí, některé z nich zasluhují povšimnutí: Prazkovi a Eliášovi 14 zl v dluh kr. Jiřího na ztravu bratří, což byli zůstali; Tobiášovi bednáři 8 zl 8 gr v týž dluh; maršálkovi Šramovitému v týž dluh 11 1/2 zl bez 3 gr; témuž za kůň 6 zl v dluh kr. Jiřího; Bedřišce 25 zl v dluh kr. Jiřího za bratří; Koubkovi havěři 44 zl a 21 gr peněz též v dluh kr. Jiřího za bratří; Šimkové Kadeřavé 30 zl v dluh kr. Jiřího za kůň pod Nakserů; Mrázkovi Matějovi 5 zl za ztravu, což bratří u něho protrávili; Jakubovi 11 zl, což bratří u něho protrávili; Trubačovi 40 zl za ztravu, což bratří protrávili za krále Jiřího.¹⁹⁾ Ze zápisů těchto se dovidáme, že české rotý žoldnéřské, *bratří* nebo též *žebráci* zvané, které byly k tomu najaty, aby znepokojovaly a poškozovaly nepřátele krále Jiříka hlavně ve Slezí, též Horou táhly a tu nějakou dobu přebývaly.²⁰⁾

Při vybírání cla z mědi pomáhal Petr (Petřík) písař; dáno mu od popisování cla od mědi u váhy za 2 letě 3 zlaté a 20 gr.

K str. 142. — Prání Horníkův, aby měď u Hory zůstávala a tu se zágrovala, které roku 1540 s velikým důrazem bylo projevováno, téhož roku se splnilo, jak zápis v knize memorabilní ukazuje. V pondělí masopustní 1540 byli páni obecní, páni soudcové a páni starší na kvap podruhé obesláni, a jest na ně vzneseno, kterak měď pánům Normberčanům jest od JMKské vypověděna, a to se jedná, aby zde z těch stříbr mincováno bylo, aby páni šepmistři, páni obecní, p. soudci a starší obmyslili a způ-

¹⁹⁾ A. K. č. 114/1.

²⁰⁾ Tomek, Děj. Prahy VII. 104, 127, 135, 177.

sobili 1 1/2 tisíce kop, a nemůž-li býti, aspoň jeden tisíc kop gr, a v hodině aby dali odpověď panu mincmistrovi JMti, že psáti ráčí a posla vypraviti má JMKské hned. Tu páni šepmistři atd. majíce mezi sebou úradu a že by prve o to zdávna stáli, aby měď zde zůstávala, poněvadž by oužitek z toho znamenitý byl JMKské i také Horníkům a obyvatelům zdejší, na tom sú společně zůstali, aby ten tisíc, pokudž budú moci, zjednali a pánu aby odpověď dali, že to chtí učiniti, aby JMKské od mincmistra odpověď dána byla. A vyslali sú z sebe osoby z pánův Duchka mincíře, šefmistra mladšího p. Jakuba Hubáčka, z obecních pana Jakuba Sobola z Vojkovic, hofmistra, z pánův soudcův a starších p. Jana zlatníka.²¹⁾

Avšak příznivý obrat tento dlouho nepotrval; za několik let nabyl převahy opět kapitál cizích podnikatelů.

K str. 144. — Královská mince, v dluzích hluboko zabřednuvší, dožadovala se pomoci na všech stranách a uplácela dluh dluhem: peníze vypůjčovaly se od zámožných jednotlivců i od úředníků (na př. od Šebest. Dynesa šafáře mince), ba dokonce i od cechův kutnohorských; sousedé ku podivu projevovali ochotu ještě dosti značnou, avšak cechové skýtali jen skrovných zápůjček (nejvyšší summu půjčenou jsme našli při cechu sladovnickém, totiž 25 kp gr). Roku 1614 dosáhla při minci „nemožnost placení“ té míry, že dluh za olovo polské vzrostl na mnoho set tolarů, a formani, jsouce tím odstrašeni, se vzpěchovali, olovo k Horám dodávati; ani dělníkům dřevařským na horách Rychnovských nemohlo býti za práci placeno, tak že nastal nedostatek dříví i dřevěného uhlí. Na vady tyto upozorňoval Augustin Šmilauer komoru českou, když na místo Jana Šultyse „k povinností úřednictví mince“ byl dosazen, a za to žádal, „že tomu nějaká rychlá skutečná pomoc učiněna bude, aby handl JMCské k zastavení nepřišel.“²²⁾

Také již ve druhé polovici 16. století trpívávala mincovní pokladna v K. H. často nedostatkem; na začátku 17. století pak se ocitla ve stavu žalostném, jak vysvítá z přehledné tabulky příjmu a vydání v období od 1607 do 1612. Průměr ročního příjmu byl 56.000 kp gr, ročního vydání 136.000 kp gr, pročež se nedostávalo 80.000 kp gr. Stálý tento schodek však nad to ještě rok od roka vzrůstal, jediný rok 1609 vyjímaje, kdy o 3207 kp gr se zmenšil; v dotčeném období zvětšil se dluh celkem o 26.069 gr.²³⁾ Není divu, že úředníci mince, chtějíce úpadek finanční odvrátiti anebo aspoň oddáliti, se chápali prostředků i neslušných. Roku 1615 odvedl Matyáš Nasednický, správce na Malešově a na Libenicích, do mince jistou summu českých grošů na vexl za tolary; měl za ty groše

²¹⁾ A. K. Lib. memor. 1538—41 pg. 375.

²²⁾ A. W. Listina.

²³⁾ A. W. Listina.

dostati půldruhého sta tolarů, ale úředníci mince mu je stále zdržovali, všelijakými vytáčkami se vymlouvajíce.²⁴⁾

K str. 145. — Vyvážení černých mědí z Hory přes hranice království Českého dělo se ještě v 18. století. Dokladem jest průvodní list, jež roku 1754 horní hofmistr Jan Kristian Reim vydal formanovi Karlu Kircheislovi k tomu cíli, aby doprava 29 centů černé mědi do saské zágrovně v Grünthalu a zpětná doprava olova freiberského nebyla nikým rušena ani zdržována.²⁵⁾

K str. 145. — Královská zágrovná bývala u vsi Bilan pod mlýnem Zabilanským. Roku 1604 považovali zágrovnu tuto již za místo pusté a propůjčili je s rybníčkem i s tokem a odpadem vody Janovi Šenkýři, mlynáři zabilanskému pod úrok 10 kp gr, do král. mince splatný.²⁶⁾

K str. 147. — Jakož znalost zágrovnání přišla do Hory asi ze Slovenska, tak i umění šplejsovati měď přinesli do Hory bezpochyby dělníci slováčtí. Mínění toto se dotvrzuje listem, datovaným v středu po pam. Všechny svatých 1540, ve kterém Stancl Dremlík z Bystřice (ovšem asi Báňské) a Fabián Trničí, šplejsmajstr, stvrzují příjem 9 kp 48 gr z mince kutnohorské na stojecí své i také na vypravení na cestu, přičiňující k podpisu svému slova „naša vlasna ruka“.²⁷⁾ O několik roků později zabýval se šplejsováním mědi v Kutné Hoře zvonář Ondřej Kotek, syn Jiříka Klabala.

K str. 151. — Roku 1613 měli Nymburští zamluveno 20 centnýřů mědi v minci kutnohorské; potřebovali jí k přikrývání věže veliké při kostele, kteráž „od hromobití k skáze své přišla“. Centnýř mědi smluvili po 22 kopách míšenských.²⁸⁾

K str. 156. — O výnosnosti mincovny kutnohorské neznáme ze starší doby než jediný zápis, a to z r. 1315 (z kroniky Františka Pražského): „... de urbura Chutnensi et moneta, que tunc singulis septimanis D aut DC marcas solvebat, sepe marcas XVI rex septimanatim suscepit pro expensis; reliqua vero pecunia, prout camerarius disposuit, fuit distributa ...“.²⁹⁾

²⁴⁾ Listem, psaným 1615 v sobotu po sv. Bartoloměji, domlouvá Matyáš Nasednický úředníkům mince velice důtklivě takto: „... v pravdě sem se do vás toho nikoli nenadál, abyste se mnou tak vůkol neupřímně zacházeti a připovědi a zapsání svému dosti činiti neměli. Nebo já na onen čas vám sem takové peníze na žádnou půjčku, abyste nimi potřebu JMCské aneb svou zakládati měli, neodevzdal, než toliko za jinou minci vexle užiti žádal... Měli-li ste při horách v čem jaký nedostatek, ten jste dobře sami z svého, ne na škodu mou, opatřiti povinni byli... a při tom vždy za další strpení žádáte, tu píseň od vás spívati dávno slyším, však konce žádného jí nenacházím...“ A. K. hor. odd. 5776.

²⁵⁾ A. W. Listina.

²⁶⁾ A. W. Listina.

²⁷⁾ A. W. Listina.

²⁸⁾ A. K. hor. odd. 5521.

²⁹⁾ Fontes rer. boh. IV. 382.

K str. 158. — Mince kutnohorská byla na sklonku 15. století velice tísňena *dluhy královskými* které sluly též *panskými*, pokud osoby stavu panského byly věřiteli. Dluhy tyto měli původ již za krále Jiřího. Co bylo jich příčinou, poznati lze z listu, jímž kr. Jiří synům svým upisuje 60.000 kp gr čes. na požtících svých z mince kutnohorské. List tento, datovaný v Čáslavi dne 5. července 1470, mluví takto: „... Jakož někteří naši poddaní nad svými přísahami a povinnostmi, jimiž nám povinni a zavázáni byli sú, nám jakožto králi a pánu svému dědičnému zprotivili sú se a na královstvie naše, kteréž největšie záhuby mohli, přivedli sú, cizozemcův k tomu ponukše, naše věrné poddané mordem, pálením a jinými záhubami nekřesťanskými trápiece: my majíce nad královstvím a poddanými našimi věrnými lítost, s radú pánův, rytierstva, měst i všeho sněmu obecnieho zemského proti takovému bezpráví zasadili sme se, toho brániti a hájiti umienivše. A abychom to podle potřebnosti učiniti mohli, že púžitkové a důchodové královstvie našeho k takové věci a nákladům stačiti sú nemohli, musili sme pro dobré obecné a obranu královstvie našeho dědictvie některá osvícených Viktorina, Jindřicha a Hynka, vévod Minsterberských, hrabí Kladských, kniežat a urozeného Bočka, bratří pánův z Kunstatu na Poděbradech, synův našich milých, zastavovati a prodati, a jmenované syny naše ve mnohých summách peněz v rukojemstvie zavadili sme, kterýchto peněz k svrchupsaným nákladům vypůjčovali sme. I chtiece jmenované syny naše, jestli žeby pán bůh smrti nás neuchoval, opatřiti, aby oni toho škod přielišných neměli: s dobrým rozmyslem a radú věrných našich mocí královskou týmž synóm našim postúpili sme a zapsali a tiemto listem postupujem a zapisujem na púžitciech a důchodoch mince naše na Horách Kutnách, k komoře naší příslušejících šedesáte tisíc kop grošův širokých, dobrých, rázu Pražského, tak aby jmenovaní synové naši po smrti naše bez přiekazu budúcích našich králův Českých i všech jiných lidí odporu všelikého púžitky a důchody svrchupsané mince naše vybierali tak dlúho, dokudž by svrchupsané summy grošův nevybrali úplně a zcela ...“.³⁰⁾

Dluhy, které vznikly za krále Jiřího, nebyly ještě zaplacený, a již uvalována opět nová břemena králem Vladislavem na minci kutnohorskou, Registrum rubeum parvum (1462—78), v městském archivě kutnohorském uložené, podává některé zajímavé toho doklady. Na listě L. 5. registra tohoto zaznamenáno jest toto: „Léta M^{cccc}lxxiiii^o Najjasnější král Vladislav druhý... sebrav vojsko proti Uhru, nepříteli svému, a již na pole od Hory vyjeti maje, a nemaje, ktoby slušně a prospěšně vozy JMti šikoval, příjem v službu Nikle ráčil JMt jemu list udělati pod pečeti královskou, aby jemu z mince 1½ sta zlatých rýnských bylo vydáváno; a týž Nikl lepší jistoty žádaje prosil JKMt, a král JMt prosil šepmistry a rady, že jemu list podepsaný pod svú pečeti vydali. — My šepmistři a konšelé

³⁰⁾ A. Č. I. 299.

na Horách Kutnách vyznáváme tímto listem Jakož najjasnější kníže a pán pan Vladislav král, znamenav služby mnohé slovutného Nikle z Pírku, ráčil jest JMt témuž Niklovi zapsati půldruhého sta zlatých rýnských, tak aby jemu z mince JKMTi na Horách Kutnách každý rok vydáváno bylo rozdielně, o sv. Havle polovici a sv. Jiří druhú polovici až do smrti téhož Nikle, a po jeho smrti za dvě letě, jakož list JKMTi to šíře v sobě zavírá, páni jsúce požádáni od JKMTi slibujeme tímto listem témuž Niklovi v tom nepřekážeti, ale vedle vůle KMti pána svého . . . máme my i budoucí naši témuž Niklovi, když by nás v tom potřeboval, raditi, pokudž nám bude příslušetí v pátek po S. Jiljí.“

Jiný podobný zápis, jímž však páni velice ztuhla se zavazují, čísti lze na listě M.3 na pravo téhož registra; zní takto: „Léta ^{M^oCCCC^oLXXVI^o} k žádosti KMti páni s obecními a staršími, majíce jistotu od krále Mti, slíbili jsú panu Trčkovi listem svým vedle listu JKMTi za podepsanú summou, a přiepis slihu panského pro pamět jest tuto zapsán; a JMt udělal zase obci jistotu na minci listem svým. — My šepmistři a rada s obecními a staršími jménem všie obce na Horách Kutnách vyznáváme tímto listem, že jakož najjasnější kníže a pán pan Vladislav král Český jsa dlužen uroz. a stateč. rytíři p. Mikulášovi Trčkovi z Lípy a z Lipnice, hajtmanu kraje Čáslavského, dluhu spravedlivého šestmecieta set zlat uherských, kteréž za JMt dal jest, ráčil jest na minci své na Horách Kutnách zapsati tak, aby svrchu jmenovanému p. Mikulášovi Trčkovi a jeho dědicóm každý týden po půl třinácté kopě gr čes širokých vydáváno bylo do vyplnění svrchupsané summy, jakož JMKské zápis šíře svědčí, i my svrchujmenovaní slíbili sme a mocí tohoto listu slibujem za JMt krále, že svrchupsanému panu Mikulášovi Trčkovi vedle JMKské zápisu z mince vydáváno bude na ty časy, jakož JMKské zápis svědčí, bez prodlévání všelikého. Pakli by panu M. T. častopsanému podlé již psaného zápisu co se nestalo a který týden by vydáno nebylo, tehdy my máme a slibujem naši dobrou věru, to zastati a dáti v plném měsíci pořad zběhlém bez prodléni dalšího, což by toho měsíce zadržáno bylo 1476 f 4. in die Antonii. Ale ten list poslán po Mlýnkovi a Zigm. Sudlicovi na Vlašim f 2. die S. Vincencii“. Z registra, v němž jest zapsáno, co se na dluhy královské v minci odstavovalo,³¹⁾ dovidáme se, že na svůj dluh „nejprv jest vzal (Mik. Trčka) od pánov Hcrníkóv 100 zlatých uherských, které jsú vzali od berníkův v Zbraslavicích“; další splátky bral přímo z mince, která zprvu dodržovala řádně lhůty týhodní, později však velice nepravidelně platila, tak že celý dluh teprve roku 1484 byl vyplněn. Páni Horníci zápis svůj nepovažovali asi nijak za závazný.

I na jiné ještě dluhy panské byly odstavovány peníze v minci kutnohorské pro osoby různé: panu Samuelovi (z Hrádku a z Valečova) 1473—76 úhrnem asi 2500 kp gr, Václavovi Vlčkoví (z Čěnova, hejtman rot

³¹⁾ A. W. Rejstr na dluhy panské.

bratrských) 1475—77 „usque mille sexagenas“, Litovskému (Bohuslav z Litovic a ze Svinař) 1475—76 do 61 ½kp, Křištoforovi z Victun (z Fictum) 1476 do 50 kp, panu Burianovi (Trčka z Lípy) 1476—78 více než 500 kp, panu Janovi Tovačovskému 1476 až do 1440 zlatých, Perštýnskému 1480—82 summou 896 kp 21 gr, panu mincmistrovi 1477 až do 225 kp (když jezdil v poselství od krále do Uher a j.). Také na stavbu hradu Pražského bylo již v letech 1476—78 odstavováno týdně po 4 kopách.

O jednom takovém dluhu královském víme, že nebyl oplacen ani ještě roku 1600. Králem Vladislavem a knížetem Karlem Minstrberským upsán byl roku 1509 dluh 600 kp gr a měl býti z mince uplácen týdněním platem 56 bíl gr. Avšak později přešel zřízením dobré vůle do jiných rukou; polovici, totiž 300 kp gr s týdněním platem 28 bíl gr držel Jakub Vorel, po jehož smrti dnem 15. dubna 1581 byl plat zadržen do dne 7. října 1600, až Václav Vorel, měštěnin Nového města Pražského, se o dědictví své přihlásil a za vydání zadržalého platu summou 473 kp 12 gr z mince žádal, — avšak bylo mu poshověti ještě dva roky, než se zaplacení dočekal.³²⁾

K str. 175. — O užitku, jež skýtala mince kutnohorská v době starší, jsou zprávy velice skrovné, náhodné a kusé. Pro posouzení výnosnosti mince mohou býti ovšem jakýmsi měřítkem platy, jimiž se výtěžek z mince plynoucí zatěžoval. Ač nelze všeobecně připustiti domněnku, že by byl král mohl uložití minci vyplacení jakési větší sumy, aniž by se byl dříve o přípustnosti takového zatížení se svými rádci dohodl, přece musíme majíce před očima příklady z dob pozdějších (hlavně z doby krále Vladislava) souditi, že byly kh. minci asi ukládány i v dobách předhusitských platy bez ohledu, že se tím ztíží placení jiných povinných dávek. Příklad toho viz v následujícím č. 4. Poněvadž pak výnos mince závisel také na měnivém výnosu kh. dolů, není možno ze zachovaných skrovných dat výnos kh. mince ani přibližně určit. K uvedeným již příkazům na platy z kh. mince připojujeme tyto další.

1. — Podle rozkazu krále Jana ze dne 10. srpna 1316 mělo se z výnosů kh. platiti k zaplacení dluhu 12.000 kop. gr. Balduinu arcibiskupovi trevírskému týdně po 100 hřivnách a po 1 hřivně přejímači peněz na stravu.³³⁾

2. — Dne 12. srpna 1316 příznává se král Jan, že dluhuje arcibiskupu mohučskému, Petrovi z Aspelu 650 kop gr. za vojenskou pomoc a 350 kop gr. za to, že přiměl Michala z Kolína n. R. a Cyna z Florencie k prodloužení lhůty ke splacení 28.000 hřiven (viz zde str. 40), jakož i dalších 1.000 hřiven za jiná vydání, a poukazuje mu tento dluh na minci a urbuře kh. tak, aby mu dluh splácela týdně po 25 královských hřivnách.³⁴⁾

³²⁾ A. K. hor. odd., Manual-Buch č. 44. — Též hor. odd. 4339, 4348 a 4350.

³³⁾ Emler, Reg. III. č. 331 a Vogt, Reg. der Erzbischöfe v. Mainz, č. 185/6.

³⁴⁾ Vogt, Reg., č. 1857. — Viz k tomu Šustovy Dvě knihy čes. dějin I. 427 a II. 250.

3. — Podle listu krále Jana, daného v Praze dne 16. srpna 1316 mělo se za ním posílati do Němec 200 hřiven z Hor Kuten.³⁵⁾

4. — V roce 1341 platilo se z kh. důchodů týdně Rudolfu, vévodovi Saskému 37 královských hřiven bez 12 grošů a Karlovi markrabí Moravskému 27 hřiven (hřivnu po 56 groších čítajíc). Král Jan bral však jeden čas tyto důchody po 8 neděl a slíbil v Praze dne 28. ledna 1342 kh. urbureům, kteří nechtěli k tomu svoliti, že se postará o to, aby vévoda Saský pro to na ně nenastupoval.³⁶⁾

5. — Markrabí Karel vysvědčuje roku 1342, že mu rychtář, přísežní i všechna obec města Hory Kutné připůjčili 1050 kop k dřívější zápůjčce 2.800 kop grošů pražských, a postupuje jim se souhlasem urbureře Heinlina Eilaura a jeho společníků desátou část urbury a mince kh. až do zaplacení tohoto dluhu.³⁷⁾

6. — Podle listu vydaného v Praze dne 25. května 1351 mělo se platiti z mince a urbury kh. počínaje dnem 9. ledna 1352 ke splacení dluhu 15.395 zlatých bratřím Eberhardu a Oldřichu, hrabatům Württenberským týdně po 30 hřivnách horských (hřivnu po 56 groších počítajíc), jakož i na útraty s vybíráním těchto peněz spojené k tomu ještě po 1 hřivně.³⁸⁾

7. — Roku 1353 dne 29. října rozkazuje král Karel, aby jeho švagra Ruprechtovi st., vévodovi Bavorskému, bylo vypláceno po celý rok z mince kh. týdně po 50 hřivnách.³⁹⁾

8. — Dne 18. srpna 1373 zavázal se Karel IV. ve Fürstenwalde, když mu byla postoupena marka Braniborská, že se bude platiti kurfirstu, falckrabí Rýnskému a vévodovi Ottovi i jeho dědicům mužského pohlaví, jakož i za něho i za ně falckrabí a vévodovi Bedřichovi počínaje 28. srpnem 1373 až do Michala 1374 každou neděli v Praze po 60 kopách praž. gr., na to pak počínaje dnem sv. Michala r. 1374 každého roku v den sv. Michala ve městě Weiden po 3.000 kopách praž. gr., a to z urbury a mince kh. Dne 11. října 1373 slíbil pak rychtářům, kmetům, měšťanům a obcím měst Prahy, Kutné Hory, Tachova a Domažlic, kteří se za tyto platy postavili v rukojemství, že jim to nemá býti k žádné škodě, nýbrž že mincmistr Jar Rotlev a jeho nástupci mají tento dluh přede všemi jinými platy platiti. Zdá se, že tyto platy byly správně placeny. Poněvadž Otto zemřel dne 15. listopadu 1379, aniž by se byl oženil, spadl nárok na tyto platy zase na krále Václava IV. Z mince a urbury kh. bylo asi podle toho zapláceno v roce 1373 v 18 nedělích a v r. 1374 v 39 nedělích 3.420 kop a v letech 1374 až 1379: 6 × 3.000 kop, dohromady 21.420 kop praž. gr.⁴⁰⁾

³⁵⁾ Emler, Reg. III. č. 336. — Viz k tomu Šustu II. 251.

³⁶⁾ Emler, Reg. IV. č. 1074.

³⁷⁾ Čelakovský, Cod. iur. mun. II. č. 242.

³⁸⁾ Opis v archivu Nár. musea podle orig. ve dvorním archivu.

³⁹⁾ Winkelmann, Acta imperii, č. 776.

⁴⁰⁾ Muffat, Über die Grösse u. Schicksale der Entschädigungen, welche d. Hause Wittelsbach für d. Abtretung der Mark Brandenburg v. d. Kaiser Karl IV.

9. — Vedle toho slíbil Karel IV. dne 18. srpna 1373 témuž Ottovi a jeho bratru vévodovi Štěpánu staršímu, jakož i jeho synům, že mu do 23. dubna 1374 zastaví 4 říšská města v dluhu 100.000 rýn. neb uher. zlatých; kdyby však snad tato 4 města do uvedené doby se této povinnosti podati nechtěla, slíbil dále, že se mu místo toho bude platiti ročně vždy na sv. Jiří po 10.000 zl, začež postavil města Prahu, Plzeň, Stříbro a Klattovy jako rukojmí. Dne 11. října 1373 slíbil pak rychtářům, kmetům, měšťanům a obcím posledně jmenovaných 4 měst, že toto jejich rukojemství nemá jim býti na škodu, nýbrž že mincmistr Jan Rotlev a jeho nástupcové mají z důchodů urbury a mince kh. těchto 10.000 zl. před jinými platy vypláceti. Když pak k zástavě shora zmíněných 4 říšských měst nedošlo, zřekli se Otto a Bedřich dne 14. října 1374 této zástavy a dali souhlas k její proměně na roční rentu 10.000 zl. Brzy po tom obdrželi 2.000 zl jako splátku na zmíněný dluh 100.000 zl. Roční renta 10.000 zl platila se asi do r. 1390; dne 3. května 1391 se však o ní mluví jako o nezaplacené. Dá se to souditi také ze žaloby vévody Ludvíka, přednesené na podzim r. 1418 králi Zikmundovi v Řezně, že prý plac 10.000 zl od 27 let se neplatí a že dlužná částka činí 270.000 zl.⁴¹⁾

10. — R. 1376 dne 21. prosince určil císař Karel IV. ve své závěti, že vévoda Jan Zhořelecký má dostávat týdně „uff dem Berge czu den Chutten“ 26 hřiven tak dlouho, až by mu Český král splatil 13.000 hřiven.⁴²⁾ Zdá se, že Jan postoupil Zhořeleckým tento plat, který byl liknavě vyplácen, neboť Zhořeletci musili proň od listopadu 1390 posílati často do Hory posly; na př. 1390 dne 10. prosince poslán písař do Prahy, na Žebrák a na Křivoklát „um des wuchingeldis wille, daz man nyme leisten wulde, und zu dem munzmeister“, dále 1391 dne 11. března „unsir here his Petir Frischen reiten uff den Berg, daz er wuchengeld vordirte, daz uns etliche ziet nicht worden was, 6 fert“.⁴³⁾

11. — R. 1401 v listopadu poukazuje král Václav Předborovi z Cimburka 3 hřivny platu téhodního na důchodech kh. do své vůle.⁴⁴⁾

12. — R. 1420 dne 17. září zapsal v Čáslavi král Zikmund rychtáři Václavu Donínskému anebo tomu, kdož by kh. rychtu měl, za půjčku 500 kop gr. týdenní plat 56 gr. na kh. minci. O tomto platu kšaftovala v pátek před Sv. Duchem 1538 Anna Miránková, manželka někdy Bohuslava Janovského z Suchotlesk takto: „Item co se platu dotýče, kterýž mám na minci KJMtí, každý týden 56 gr. č. s majestátem na tajž plat učiněným i s dobrými vôlemi, protož na tajž majestát a plat učinila sem dobrý vůle vedli zřízení zemského panu Mikulášovi z Prachňan, kmotru mému

verschrieben worden sind (Abhandl. der k. bayerischen Akad. d. Wiss., X. sv. 1867. str. 703, 713).

⁴¹⁾ Muffat, str. 705, 715 v poznámce a 721.

⁴²⁾ Mittheil. d. Ver. f. Gchte d. D. in Böhmen, (1893) XXXI., 7.

⁴³⁾ Jecht, Görlitzer Ratsrechnungen (Cod. dipl. Lusatiae sup.) III. 172—180.

⁴⁴⁾ Sedláček, Zbytky register, č. 365.

polovici a Jakubovi z Vorlova domu, příteli mému na druhú polovici téhož platu“⁴⁵⁾

13. — R. 1437 v únoru král Zikmund zapisuje Barboře, své manželce, 60 hřiven každý týden z kh. mince.⁴⁶⁾

14. — Král Jiří zapsal dne 5. července 1470 svým synům 60.000 kop gr. dluhu za rukojemství na důchodech z mince kh.⁴⁷⁾

15. — Král Vladislav zapsal dne 23. dubna 1473 podkomořímu Samuelovi z Hrádku a z Valečova v dluhu 4.950 uher. zl. 20 kop téhodního platu na kh. minci, ungelu a židech v Starém městě Praž.⁴⁸⁾

16. — Týž král přikázal dne 2. ledna 1475 dávat z kh. mince týdně po 10 kopách gr. Václavu Vlčkovi a Zikmundovi bratřím z Činova k zaplacení dluhu 2.000 uher. zl.⁴⁹⁾

IV. Obec mincářův a pregářův.

K str. 184. *Konšelům* minc. a preg. bylo hlavně dbáti toho, aby se při mincování neděla králi žádná škoda. *Radní lidé*, o nichž se zmiňuje zpráva o valném shromáždění obce minc. a preg. roku 1392, byli bezpochyby důvěrníky knapů; v dotčené zprávě jmenuje se jich šest.¹⁾ Knapí rozlišovali se na *staré pány* a *mladé pány*. Nerozhodovalo tu ovšem stáří fyzické, nýbrž doba, po kterou kdo byl knapem a v díle mincovním činným; mladí páni měli účastenství v poradách, ale hlasu neměli. Celá obec scházela se ve valné hromadě, když zájmy její toho nutně vyžadovaly. Dotčená již zpráva líčí obšírně průběh jedné takové valné schůze, která se radila o nápravě velikých nedostatků v díle mincovním, vzniklých tím, že tehdy mnoho knapů morem zahynulo a robenci že od práce ubíhali. Tato příležitost byla přízniva tužbám mladých pánů; požádali konšelů, radních lidí a starších knapů, aby „vyvolili volenie, jako od starodávna obyčej byl“. Bylo jim vyhověno a zvoleno 57 *volných pánů*, totiž knapů, kterým dáno právo „volenie“. Významu tohoto pojmu nedovedeme přesně vymeziti; víme toliko, že jest to český výraz pro latinské „electio“ a německé „kür“ (küre, kchür), což znamená volební hlas. Kdo nabyl práva „volenie“, směl bezpochyby voliti radné lidi a nové volné pány a byl účasten ještě jiných výhod, jichž požívali staří páni. Že právo to mohlo se přenést kšaftem na dědice, dosvědčuje nejeden zápis v knihách města Jihlavy z doby pohusitské. Na př. „Testamentum Martini Crumler de Montibus Cuttnis“ z r. 1423 obsahuje tuto stať: „ . . . legavit *electionem* quamdam in curia monete Montis Chuttin, vulgariter *kur* nuncupatam, Michaeli circa portam beate virginis ita, cum si prefatum Michaeli ad dictam *electionem* venire contingeret, ex tunc ipse Michael de eadem *electione* debita debitoribus Martini Crumler, que ipsi possint demonstrare, solvere debeat et realiter expedire . . . actum f 2. in vig. sti. Andree anno XXIII°.“²⁾ A opět roku 1442 „Barbara relictá Georgi Gloczer de Montibus Cuthnis“

⁴⁵⁾ A. W. Kniha památní při právě kaňk., A 16. — A. K. Lib. testam. 1488 — 1544, I. 21 — 23.

⁴⁶⁾ Sedláček, Zbytky reg., č. 1559.

⁴⁷⁾ Ib. str. 276, č. 85.

⁴⁸⁾ Ib. str. 291, č. 22.

⁴⁹⁾ Ib. str. 293, č. 40.

¹⁾ Čelakovský, Cod. iur. mun. II. 1099.

²⁾ Arch. m. Jihlavy. Měst. kniha III. fol. 80. — Merten Krummer jest jmenován mezi volnými pány, kteří r. 1392 byli nově zvoleni (Čelakovský, Cod. iur. mun. II. 1100).

v kšaftě svém ustanovuje toto: „... item so schaff ich meinen baiden suen ein pregerlon und ein kchür auf dem Minczhof ...“³⁾ Právo to mohlo býti také prodáno, ale jen „pro núzi“ a s vědomím konšelským; proto soudíme, že k právu tomu se pojily jakési požitky hmotné. Práva toho mohl zbaven býti, kdož díla mincovního pilně nevyhledával.⁴⁾

K str. 192. — Mincíři a pregéři přizpůsobili obec svou vzoru obce městské do té míry, že zřídili dokonce i úřad *rychtářský*. Přísaha rychtářova jest zapsána na přední desce „Červen. knih min.“ uvnitř; zní takto: „Přisahám pánu bohu všemohúcimu, pánuom konšeluom minc. a pregéf., pánuom svým dědičným, v tomto úřadu rychtářském věrně a právě se zachovati a jeho dobrého a poctivého hleděti a v tom se zachovati, pokudž k tomu úřadu přísluší, zvláště vdovám i sirotkuom, k domácím i přespolním, beze všech darův. Toho mi dopomáhej pán bůh všemohúci, všickni světi!“ — V letech 1458 a násl. přísluhoval pánům pregěřům *Pavel*, posel pregěřský. Víme o něm, že 1458 koupil dům nad sv. Bartolomějem za 11 kp gr hotových a že 1460 prodal dům jdouc k Hloušecké fortně podle domu Remova Ondřejovi Hůzvicovi za 16½ kp.⁵⁾

K str. 200. — Připojujeme zprávu o odkazu k záduší, zajímavou pro vztahy Kutné Hory ku Praze. 1603 panna Mariana z Chocemic dala k kostelu a záduší sv. Vojtěcha Většího na Kalabri v Novém městě Pražském jednu stolicí pregěřskou, k tomu lůn celý mincířský na Horách Kutnách, ... tak aby oni starší a úředníci na místě vši osady téhož záduší mohli ... z té stolice a lůnu k dobrému záduší všechny užítky přijímati, z týchž užitkův na to záduší nakládati ... dáno v Praze f 4. post Mathiae.⁶⁾

K str. 201. — Pro ocenění lůnu mincířského a stolice pregěřské jsou pozoruhodny zprávy tyto: 1494 při rozdělení statku mezi Martú Zelenú s Rovně, kteráž vdovství své proměnila a se vdala, a Pavlem synem jejím odhadnuta stolice pregěřská v 4½ stu kp gr.⁷⁾ — 1512 při rozdílu statku neb po neb. Bartošovi z Práchnan ujala pozůstalá vdova půl stolice preg. ve 250 kp gr.⁸⁾ — 1513 z pozůstalosti po Ondřeji Ptáčkoví, zvonáři, ujal syn Michal lůn minc. v 158 kp gr.⁹⁾ — 1513 při sepisování statku po neb. Jandové pozůstalého nalezena též stolice preg., a o ní poznamenáno, že při rozsudku byli by dali rádi za tu stolicí 6 set kop gr; užitku vynesla za 2½ roku summa summarum 99½ kp gr (bez mála 7%).¹⁰⁾ — 1514 při vyhledávání statku po neb. Jindřichovi erckafěti šacován lůn minc. ve 104 kp

³⁾ I. Příloha, č. 14. — Také Girgl Glaczer byl r. 1392 mezi volnými pány (Čelakovský, I. c.).

⁴⁾ Čelakovský, Cod. iur. mun. II. 1099.

⁵⁾ A. K. Lib. her. I. M. 5 a O. 3.

⁶⁾ A. K. hor. odd. 4814.

⁷⁾ A. K. Reg. flav. min. Q. 10.

⁸⁾ A. K. Reg. flav. majus I. 14.

⁹⁾ Ibid. K. 13.

¹⁰⁾ A. K. č. 152.

gr.¹¹⁾ — 1521 Matěj Machek z Rybného trhu praví ve svém kšaftu, že lůn, který odkazuje, koupil za 104 kp gr.¹²⁾

K str. 204. — Mincovní reformou krále Václava II. byla *směna* (cambium, wexl) zbavena původního významu, ale nepominula. Vedle případů vytčených při „pagamentu peněžním“ (na str. 113. a násl.), které nesouvisí s nijakou změnou mincovního řádu, nastala nutnost směny všeobecné při úpravě mince po válkách husitských. Známy jest list z r. 1469, v němž král Jiří prohlašuje, že se rozhodl, „v Praze, u Hory a v jiných našich městech veksle anebo měny způsobiti a, což budem moci, grošův, peněz a halérův na každá města poslati, kde měny položíme; to rádi učiníme, a tu, komuž by se zdálo, zlaté za groše, peníze aneb haléře nové měniti s nadáváním vedle obyčejě starého. Také peníze staré horské anebo nynější nové do veksle bráni býti mají vedle podobnosti a slušnosti ...“¹³⁾ Směnu vykonávali správcové kambia čili vexplmistři. R. 1395 a 1397 jmenuje se mezi konšely obce kutnohorské „Ulreich wechselmeister“¹⁴⁾ a v některém z let 1401, 1407, 1412 nebo 1418 nacházíme jméno Ondřeje řečeného z Ratboře, ten čas vexplmistra na Horách Kutnách.¹⁵⁾

K str. 210 a 211. — Pro *šmitnu píseckou*, která jest lapidárně zjištěna známkou města Písku, vytesaným v okenní obrubě jedné šmitny na Vlaském Dvoře, svědčí též dokumenty listinné: 1383 „an dem nesten mitwoch vor dem Heiligen Phingstage“ prohlašují konšelé minc. a preg. (na str. 210 a 409 jmenovaní) „das die ersam vraw Agnes Guenlyn von Prag hat gekauft ir und irr tochter Dorothean Mertein Rotlebin, muenczmeisterin auf dem Perge czun Chutten um vir und um achczik schok groser Prager phennige eyn firteil eyner smyden auf unsers herren des kuniges muenczhof des Perges zun Kutthen, dy do bennant ist *di Pysker smyden* und auch dyn ligt, recht und redlich wider den ersamen hern Mertein Rotleben, muenczmeister des Perges czun Chutthen ...“¹⁶⁾ — 1412 (dne 31. ledna) dosvědčují konšelé minc. a preg. (jmenovaní na str. 409) „das der erwurdig herre Jacob abt und sein co(n)vent des closters zu Czedlicz haben ein ganczes lediges lon uf unsers genedigen herren des kuniges minczhof des Perges zun Chutten und dasselb lon gelegen ist *in Pyesker smyden* ... mit allen den rechten, nuczen und genisse recht, als ein iczleiches lediges lon recht hat, von der arbeit in den smyden und des toten zu warten, ... und wenn got uber in gepeut, so gibt man seinem co(n)vent, oder wer den gegenwurtigen brif mit recht hat, fumfundsibenczig mark ...“¹⁷⁾

¹¹⁾ A. K. Reg. flav. majus L. 7.

¹²⁾ A. K. Lib. testam. E. 22.

¹³⁾ Arch. Čes. IV. 438.

¹⁴⁾ A. K. č. 7. a č. 9.

¹⁵⁾ Arch. Čes. II. 473. „z Tratihoře“ není čteno správně.

¹⁶⁾ A. Kapit. pražs. U. XI. fol. 76. — Viz I. přílohy č. 5.

¹⁷⁾ A. min. vnitra v Praze. — Viz I. přílohy č. 7.

K str. 211. Když král Václav II. všechny mincovny české do Hory přenesl, zůstala Hora s jedinou přestávkou v r. 1310, kdy se mince v Praze razila,¹⁸⁾ po dlouhou dobu jediným místem, kde česká mince stříbrná se vybíjela. V příkázáních často opěťovaných, aby „mince dobrá a groš dobrý stříbrný rázu Pražského s hodnou přísadů, jakož jest bylo za krále Václava II.“, dělán (kován) byl, jmenuje se pokaždé jenom Hora, jakožto místo k tomu určené a jaksi privilegované. Všecka mince jiná, kdežbykolivěk v zemi byla ražena „kromě té obecné u Hory“ považována za falešnou, a vybíjení takové bylo těžkými pokutami stíháno. A při tom zůstaveno až do krále Ludvíka.¹⁹⁾ Druhý případ, kdy mince ražena i mimo Horu, nastal bezpochyby někdy v době, než se ještě Pražané zmocnili Hory dne 25. dubna 1421. Tehdy si z nouze zařídili nové mincovny ve zrušených dvou klášteřích sv. Jakuba a sv. Františka. Když se pak vzdala Hora, byly k dispozici tyto mincovny všechny, jak ukazuje usnesení Velké obce v Praze 30. května 1422: „... peníze ani groši v nižádném městě, na hradě ani na tvrzi aby nebyli dělání, nežli toliko v našem městě a u Hory...“. Avšak i usnesení toto mělo toliko přechodný význam; vždyť již následujícího roku (1423 dne 1. října) velký sněm svatohavelský v Praze přikazuje, aby mince nebyla ražena mimo Horu.²⁰⁾

K str. 214. — Nejstarší nám známý zápis, v němž jest dotčeno stolice pregéřské, jest částí posledního pořízení, které činí Václav Svatba o statku svém roku 1472: „... co se stolice pregéřské dotýče, neuchová-li bůh dcerky mé, ta aby nebyla prodána, než moji poručníci aby ji osadili, a což se peněz s ní dostane, aby k záduší na chudé obraceli.“²¹⁾

K str. 216. — Nepochybovali jsme o tom, že by pregéři po celá dvě století (od válek husitských až do 1646) nebyli měli své pečeti vedle minciřů. Pečeť tato byla zjištěna na dvou otiscích v městském archivu kutnohorském; otisky ty jsou však tak značně otřelé, že podrobností nelze zřetelně

¹⁸⁾ Po odjezdu Elišky, nevěsty budoucího čes. krále Jana, z Prahy dne 14. srpna 1310 ujali se stranici lucemburští v Praze, kteří měli správu města ve svých rukou, ražení mince grošové dne 21. srpna, zřejmě proti Jindřichu Korutanskému, který držel Kutnou Horu ve své moci. Když však Jindřich Korutanský dne 14. září 1310 Prahy se zase zmocnil, přestala ovšem na ráz pražská mincovna pracovati (Šusta, Dvě knihy čes. děj. II. 86 a 91). — Družstvo bohatých měšťanů, jež tuto minci razilo, koupilo pro tyto své účely objemnou knihu (nynější to č. 986 měst. archivu praž.), které potom užívala obec sama pro své potřeby. O této věci viz články dra V. Prochasky, Über die Entstehung u. Entwicklung d. ältesten Stadtbücher in Böhmen v Mittheil. d. Ver. f. Gchte d. Deutschen in Böhmen, XXII. (1884) a dra V. Vojtíška, Nejstarší měst. kniha praž. v „Kulturních snahách“, vědecké to příloze deníku Samostatnosti (1911).

¹⁹⁾ A. Č. III. 414, 420, 448, 458 a V. 223, 367, 497.

²⁰⁾ A. Č. I. 206, 215 a III. 244. — Tomek, Děj. m. Prahy, IV₂. 174.

²¹⁾ A. K. Reg. rub. parvum I. 30. — O *lůnu* pregéřském mluví zápis z r. 1437 a kšafy z r. 1442 (viz I. přílohy č. 12 až 14).

rozeznati. Rázem svým shoduje se s pečeti minciřskou z téže doby (viz obr. 47 na str. 216); obraznou částí pak se podobá pečeti pregéřské z roku 1646 (viz obr. 48 na str. 218), již byla zajisté vzorem: pregéř sedí pod baldachýnem a projevuje držení těla podobné tu i tam.

K str. 218. — Domněnka, že monogram na pregéřském pečetidle (obr. 48) skrývá v sobě jméno mincovního úředníka Jana V. Geronisa, dotvrzuje se tím, že na rubu po obvodu jest vyryto plné jeho jméno: JAN · VICDOR · GERONIS.

K str. 221. — Odpor minciřův a pregéřův proti vybíjení tolarů lůči Mikuláš z Práchnan takto: „1545... S minciři a pregéři jednali (komisaři z Prahy vyslaní), aby jim, králi k ruce, lůny minciřské a stolice pregéřské prodali; potom jim mincování z zágrovný stříbra na tolary odňali a najednali k tomu Němce jakési, a ti počali v prennárně tolary dělati“.²²⁾ Výsady obce minc. a preg. byly sice králi nepohodlné, ale vláda jeho si přece netroufala jich násilně rušiti ani obmezovati. Proto nebyli cizí minciřští dělníci vpuštěni ani do šmiten ani do pregýrny.

K str. 256. — Dvůr v Klucích koupili konšelé minciřští a pregířští a všecka obec dvoru Vlaského r. 1488 od Jiříka z Hustiřan a na Malešově; vklad do zemských desk (250, L 4) stal se r. 1548 (Slavík, Panství kutnohorské, 7).

K str. 260. — Kdy obec minc. a preg. nabyla práva patronátního nad kostelem sv. Václava na Rovni, který byl před zničením obce Pněvic ve válkách husitských farním kostelem této obce a kh. předměstí na Pachu a na Cechu, není známo. Zdá se však, že ho nabyla až v klidnějších dobách po těchto válkách a že s tím nějak souvisí zápis vsi Poličan s příslušenstvím v dluhu 600 kop grošů, daný králem Jiřím obci minc. a preg. dne 17. ledna 1466. Před válkami husitskými byla patronkou kostela sv. Václava kapitola Pražského kostela, které také patřily Poličany a Pněvice.²³⁾ Roku 1473 (snad již dříve) byl tento kostel bez kněze, avšak vedle svolení panského (t. j. konšelů kh.) docházel tam „v témdni neb ve dvů neděli dvakrát neb třikrát... se mší“ kněz Václav, farář s Rovně, který v Hoře přebýval, a za to užíval kněžské dědiny za mírný jakýsi plat.²⁴⁾

K str. 264. — Právo podací při své kapli ve Vysokém kostele vykonávali minciři a pregéři společně s Jiřím Malešovským z Mokrovús. Roku 1468 vznikl spor mezi nimi: Jiřík Malešovský zadržel 5 kp gr kaplanu minciřskému a pregéřskému „tak se vymlůvaje, že jest pán podací té kaply a že kněze toho nepřijal jest ani podal. A pp. konšelé minc. a preg. práva svého vedle výpovědi KMtí držice se, zajali sú člověku tomu, na němž

²²⁾ Rezek, Paměti Mik. Dačického I. 108, 109.

²³⁾ Čelakovský-Vojtíšek, Klášter Sedlecký, 67. — Sedláček, Zbytky register, 270. č. 13.

²⁴⁾ A. K. Reg. rub. min. K. 15.

jest ten plat (zajištěn), a fentovali jej vedle práva. I přišli sů o to obapolně na Prokopa Aldera, ty časy šepmistra, jenž pováživ toho, že pana Jiříka doma nebylo, když sů toho kněze jemu chtěli okázati, než toliko sů jej paní máteři jeho okázali; i druhé strany také pováživ, i učinil jest mezi stranami výpověď takovúto s jich dobrú volí: Aby konšelé minc. a preg. člověka toho propustili i s těmi škodami; a pan Jiřík aby tomu knězi vydal a potom aby témuž i budoucímu kaplanu jich pan Jiřík a bratři jeho vydávali každý rok po 10 kp vedle rozkázání a nálezů KMtí a starodávniho vysazenie. Přihodilo-li by se pak kdy, že by pana Jiříka doma nebylo, a konšelé minc. a preg. kněze chtěli jemu ku podání okázati, tehda ukáží-li jej před paní matkú neb před bratrem neb před úředníkem jeho, má jemu pan Jiřík s bratrem ten plat vydávati bez odtahův, a netoliko by tak byl ten kněz okázán, jakož se píše svrchu, ale ačby mistr Rokycan toho kněze pochválil, tehda má jemu placeno býti . . . Act. f 2. die Scte Prisce“.²⁵⁾

K str. 265. — Poznámku 38. doplňujeme zprávou, že Lída Katrlain, „od sv. Barbory spolusúseďa“ v kšaftu svém roku 1513 oltář dotčený (Narození Pána Krista) odevzdává Václavovi Krásovi z Vlkanova a ustanovuje, aby ze statku jemu poručeného ten oltář držel, spravoval a naň nakládal až do své smrti.²⁶⁾

K str. 267. Kněz Mikuláš, jsa 1506 kaplanem pánů mincířů, koupil jest sobě dům, ležící jdúce k sv. panně Barboře vedle zahrady kněžské, od Johanesa, písaře z Plimle, za 33 kp gr alb hotových.²⁷⁾

K záduší do kaple mincířské u sv. Barbory přicházely časté a hojné odkazy. Roku 1462 Šimonek kovář seznal se jest dlužen býti 10 kp gr mincířóm a pregěřóm, kteréž nebožka Trčková na jich kaplu odkázala, a z nich platiti má úroku kopu platu . . . f 4. post Nativitatem Domini.²⁸⁾ Dále 1503 poroučí Říha Štuklík 10 kp gr, 1511 Jakub Holeso 10 kp gr, 1523 Jakub Pašole 2 kp.²⁹⁾ Že nejsou tím vystiženy všechny dary, jimiž kapli mincířskou dobrodinci obmýšleli, jest zřejmo.

K str. 273. — Okolo roku 1700 sklesl počet mincířů a pregěřů značně. Po návštěvě cis. Leopolda I. u Hory bylo (1702) rozdáno 300 zl na zpropití. Z výkazu obdarovaných dovidáme se, že tehdy pracovalo v minci pouze 7 mincířů s dvěma učni a 4 pregěři.³⁰⁾ V posledním roce trvání svého (1726) byla mincovna kutnohorská toliko nepatrně zaměstnána. Skomírající

²⁵⁾ Ibid. H. 11.

²⁶⁾ A. K. Lib. testam. C. 23.

²⁷⁾ A. K. Kniha práva Cechovského E. 19.

²⁸⁾ A. K. Reg. rub. parvum B. 13.

²⁹⁾ A. K. Lib. testam. C. 8v, F. 6v a jiné.

³⁰⁾ A. K. hor. odd. kniha 28. fol. 477. Dar císařem věnovaný byl rozdělen takto: mincmistr dostal vědro vína rýnského za 26 zl. 24 kr. (s dovozem z Prahy), minc. úředník Křišt. Krah 30 zl., gvardejn 10 zl., Křišt. Jordán, sluha při minci 1 zl. 8 kr., minc. šmitmistr 2 zl., 7 mincířů po 54 kr., 2 učňové po 30 kr., 4 pregěři po 54 kr.

činnost její může býti posouzena podle účtu mincovního zámečnicka Jana Matěje Stoppla (Stábla?), kterým se v inventáři mincovního náčiní vykazuje toliko 15 průbojníků (Durchschnitt) na půltolary a tolikéž průbojníků na krejcary a půlkrejcary. Za přístřování prvějších čítá zámečník za celý rok po 24 kr, druhých po 12 kr. Stroje na válcování cánův byly dva: jeden v minci (bezpochyby ruční), druhý v hutí, na pohon vodou zřízený. Tlačení rázu mincovního vykonávalo se jenom třemi páry matic na půltolary, dvěma páry na krejcary a dvěma páry na půlkrejcary.³¹⁾

³¹⁾ A. W. Listina.

V. Úřednictvo při minci kutnohorské.

1. Úředníci mince.

K str. 286. — Někdy brzy před rokem 1300 připomíná se v jednom formuláři mezi pražskými měšťany jakýsi *Wolflinnus* jako „magister urbore et monete per Boemiam“. Je to bezpochyby onen Wolflainus, který se o něco později uvádí jako komoří vedle „pana Reinhera“ v kvitanci Jakuba Velflovice.¹⁾

Mincmistr a urburéf *Michal*, bezpochyby žid, pocházel z Kolína nad Rýnem. Stal se členem společnosti florencských peněžníků, kteří roku 1300 provedli reformu mince a král. komoře poskytli značné půjčky. Někdy před 12. srpnem 1316 (snad krátce před tím) vyhotovil spolu s Cynem z Florencie na zakročení arcibiskupa Petra z Aspeltu list, jednající o poshovění v příčině zaplacení dluhu 28.000 hřiven, který přešel z krále Václava II. a III. na krále Jana.²⁾

Ondřej z Florencie, mincmistr kh, připomíná se jako svědek vedle Endrlína (t. j. Ondřeje Löwla řeč. Prubíře), který se stal o několik let později po něm mincmistrem, v listině ze dne 27. října 1358,³⁾ která byla kdysi opatřena také pečeti „prudentum virorum et dominorum... Andree monete magistri in Montibus Chuttnis, Enderlini Leulini, Nicolai Eylouerii, civium in dictis Montibus, testium“. Tento Ondřej z Florencie byl původně v Hoře urburéfem, kde spečetil list rychtáře a rady tohoto města ze dne 28. března 1350, týkající se zákazu vyvážení zlata a stříbra ze země („sigillorum... honorabilis viri domini Andree de Florencia urborarii munimine roboratas“). Dotčený list byl vyhotoven na rozkaz krále Karla IV.,⁴⁾ daný Vlachům „Andree et Tomasoni de Florencia“,

¹⁾ Loserth, Das St. Pauler Formular. Praha, 1896, čč. 19 a 37.

²⁾ Vogt, Regesten der Erzbischöfe v. Mainz. Lipsko, 1913, č. 1857. — Viz k tomu Šustovy Dvě knihy čes. děj. I. 427 a II. 250.

³⁾ Archiv. minist. vnitř. (viz Čas. mus. kr. Č. 1890, str. 513, pozn. 96). Originálu jsme neviděli; znám je nám jen jeho opis zapsaný v rkp. lobkovické knihovny v Praze, č. 417 na ll. 109–110v.

⁴⁾ Bretholz v Zeitschr. d. deutsch. Ver. f. d. Gchte. Mährens u. Schlesiens, VII. (1903), str. 66–67. — Teige, Staroměstský formulář ze XIV. stol. Praha, 1906,

kterí byli při tom jmenováni „custodes et supremi gewardatores auri et argenti per totum regnum Boemie“. Když Karel IV. koupil od vévodů Václava a Ludvíka město Namyslavu ve Slezsku, rozkázal někdy brzy před 1. květnem 1353, aby Lombardové v Kutné Hoře, Andreas a Thaldo z Florencie vyplatili část kupní ceny, 500 kop gr.⁵⁾

Ondřej Löwel řeč. Prubíř. Míšeňští markrabí poručili jemu a synu jeho sestry (den bescheiden luten Anderlin Löwel dem richter von den Kutten unde Henselin Schiken siner swester sune) dne 27. července 1360 minci a rychtu ve Freiberce a urburu na všech svých horách na 2 léta.⁶⁾ Poněvadž tento „Andreas examinátor“ dne 27. října 1362 přichází ve staroměstské knize pražské č. 987 na l. 210 ještě bez titulu mincmistrovského a jako mincmistr v Hoře Kutné teprve dne 1. října 1363 se uvádí, stal se jím zajisté v době mezi těmito dvěma daty. Pro nějaké těžké provinění byl někdy brzy před 30. březnem 1368 odsouzen a jmění mu konfiskováno.⁷⁾ Někdy po smrti Jana Rotleva, t. j. po roce 1376, byl opět vzat císařem Karlem IV. na milost, když jeho nevina byla prokázána, a stal se urburéfem.⁸⁾ Žil jistě ještě 18. března 1379, ale dne 10. září 1383 mluví se o něm jako o mrtvém.⁹⁾

Jan Rotlev se připomíná jako urburéf království Českého ještě dne 23. března 1375.¹⁰⁾ Žil a s kh. minci měl co činiti ještě ve 2. pol. téhož roku.¹¹⁾ Základ k jeho bohatství položilo zajisté dědičné rychtářství v Čáslavi, které držel v době aspoň od roku 1333 do 1342, bezpochyby však i později, ale ne již 18. října r. 1368, kdy se poprvé připomíná rychtář Ondřej ze Zařičan, kterému toto rychtářství neznámého roku prodal.¹²⁾

č. 45. — I v Praze sadila městská rada dne 14. prosince 1356 „custodes auri in strata, videlicet Hanco et Czacho“ (Arch. města Prahy, č. 986, l. 288 v).

⁵⁾ Grünhagen a Markgraf, Lehns- u. Besitzurkunden Schlesiens. Lipsko, 1881, č. 16.

⁶⁾ Ermisch, Urkundenbuch d. St. Freiberg v Cod. dipl. Saxoniae, II. hlav. oddíl XIII. sv. č. 883.

⁷⁾ Čelakovský, Cod. iur. municip. II. str. 593.

⁸⁾ Tadra, Cancellaria Joh. Noviforensis. Vídeň, 1886, nedatovaný formulář, č. 45. — Ve zlomku jakýchsi královských register z r. 1379 (viz Podlaha, Soupis rukopisů knih. metrop. kapitoly praž. Praha, 1910, str. 145) je zapsáno: „A. d. 1379 in quadragesima feria sexta ante dominicam Letare [18. března] percepi ab Andrea examinatore quinque septimanales, quod facit in summa 163 sexagene 20 grossi.“

⁹⁾ Procopius olim filius Endrlini Frzucher promisit se statuere seu presentare coram scabinis Nove civitatis Pragensis... (A. m. Prahy, č. 2069 p. 196).

¹⁰⁾ Emler, Lib. confirm. III. 32.

¹¹⁾ Otakar Leminger, Pozůstatky knihy počtů v Kutnohorských příspěvcích k děj. vzdělanosti české“ (II. řada, l. seš., položky 36 a 47).

¹²⁾ Emler, Regesta III. č. 2037 a IV. č. 1119. — Čelakovský, Cod. iur. municip. II. č. 202 a 590. — Borový, Lib. erect. I. 78.

V Praze se objevuje poprvé jako litkupník ve zlatě „Johlinus Elblini Rotlev filius“ dne 8. srpna 1353, rukojmím byl zaň staroměstský rychtář Bořuta.¹³⁾ Dne 4. února 1356 byl spolu s otcem Elblinem volen litkupníkem do směnárny.¹⁴⁾

Mincmistr *Martin Rotlev* předstoupil se svými v sobotu dne 31. srpna 1381 před zahájený městský soud v Kolíně a chtěl žalovati měšťana Graupnera z jakési věci týkající se mince. Tu vstali kmeté a prosili ho, aby vzal Graupnera na milost. Při tom dostal se Rotlev a jeho pomocník do hádky s Václavem Wunderweinem a jeho pomocníkem a tasili zapovězenou zbraň, takže soud musil býti přerušen. Toto hrubé porušení pokoje před soudem ovšem kmeté, kteří právě krátce před tím byli král. rozhodnutím z 22. srpna 1381 jmenováni krajskými popravci, hodlali přednésti králi. Poněvadž však král Václav IV. někdy brzy po 1. září 1381 odcestoval do Němec, byli jako Rotlev, tak i Wunderwein prozatím uručeni. Jak věc dopadla, v knize nestojí; patrně nebylo uraženému právu učiněno zadosti, nebyl král Václav IV. tak neúprosný jako jeho otec, a proto si raději kolínští kmeté výsledku do své městské knihy nezapsali.¹⁵⁾ Jisto jest jen tolik, že se v ní Martin Rotlev v záznamech, týkajících se jeho soukromoprávních poměrů (Rotlev měl na př. v Kolíně sladovnu, kterou prodal v roce 1384), nejmenuje ani v listopadu 1382, ani v roce 1384 na listech 49 a 69 již mincmistrem, nýbrž uvádí se jen jako „dominus Martinus Rotleb“, ač se tam na př. v březnu 1381 na listě 36 za podobné příležitosti nazývá mincmistrem. Přes to najdeme jej v dvorských deskách ještě dne 28. června 1382 s titulem: mincmistr.¹⁶⁾ Mezi tím však přijal dne 28. února 1382 Martin Rotlev, mincmistr na Horách Kutnách, měšťanství pražské, což bylo asi úvodem k opuštění úřadu mincmistrovského.¹⁷⁾

Také víme, že 3. ledna 1383 vykazují Zhořelečtí ve své knize měst. výdajů na posla „ad d. Keppelerum et eius notarium super Montem propter cambium“ 1 kopu gr.¹⁸⁾ V této době byl tudíž Martin Rotlev sotva již mincmistrem. Tomu nemusí býti na závalu list, otištěný zde v I. příloze u čís. 5., neboť dotčený list mohl býti také vyhotoven až po tržové smlouvě, kterou uzavřel dříve „mincmistr“ Rotlev. Ostatně nebyla kancelář obce mincířů a pregéřů příliš přesná.

¹³⁾ Arch. m. Prahy, č. 986, staré fol. 257.

¹⁴⁾ Ibidem, st. fol. 257 v.

¹⁵⁾ A. zem. v Praze, Kolínský manual radní (fol. 39–40). — Čelakovský, Cod. iur. mun. II. č. 572.

¹⁶⁾ A. Č. XXXI. 227.

¹⁷⁾ A. m. Prahy, č. 986 staré fol. 111 v. — Tento zápis zní doslovně: Martinus Rotlew [před tím přeškrtnuté slovo: Rotleus], iudex pragensis recepit ius civile et magister monete [!] in Montibus Chutnis. Henslinus Harrer [?] fideiussor eius feria sexta in quatuor temporibus post Invocavit (28. února 1382).

¹⁸⁾ Jecht, Görlitzer Ratsrechnungen v Cod. dipl. Lusatiae sup. III. 94.

¹⁹⁾ Obé v Lib. erect. VI. 362; podle opisu prof. Jana Řeháka.

Petr z Písku jmenuje se mincmistrem již 17. ledna 1391 (feria 3. post festum octave Epiphanie domini) v jednom zápisu v kolínském manualu radním na listě 157. Jako „provisor et magister Montis Kuthnis“ (!) uvádí se dne 23. července 1399 v notář. listině sepsané na Vyšehradě a sám se nazývá ve vlastním dopisu ze dne 19. ledna 1399 „provisor Moncium Kuthnensium etc.“¹⁹⁾

Petr Zmrzlík ze Svojšína byl mincmistrem ještě 22. května 1419²⁰⁾ a jest uveden v relatorské formulí na listině z 25. února 1419 jen titulem, nikoliv však jménem. Sluší proto Janka Sádlo ze Smilkova a Kostelce, který ostatně není totožným s Janem ze Smržova či z Kostelce řečeným Sekretář, ze seznamu mincmistrů, kamž byl jen omylem zařazen, škrtnouti.²¹⁾

Mikuláš, kterého ustanovili Pražané mincmistrem, když se sami uvázali v důchody mince kutnohorské, tudíž někdy brzy po 22. září 1421,²²⁾ slul plným jménem *Mikuláš z Dědibab*; byl měšťanem novoměstským a povoláním malířem i řezbářem. Dovídáme se o něm z knih pražského městského archivu, hlavně z č. 2099, kde se uvádí na listě 126 vdova po něm pozůstalá „Elsska olim Nicolai magistri monete relicta“ dne 3. srpna 1423, a dále na listě 127., kde vidíme, že byla dne 13. listopadu 1423 zase znovu provdána (Elsska relicta olim Nicolai de Diedibab, nunc vero Henrici dicti Srsa conthoralis legitima). Při této poslední příležitosti jmenují se tam zároveň i synové Mikulášovi: Petr zlatník, Václav, Mojžíš, Aron a Mikuláš. Na listě 183. pak stojí výslovně, že za Petrem zlatníkem, již nebožcem, měl Václav „natus Nicolai pictoris de Diedibab“ pohledávku; datum tohoto zápisu je 30. listopad 1426. Tomek má o Mikuláši z Dědibab ve svých Základech místopisu více zpráv, z nichž nejzajímavější²³⁾ je, že tento Mikuláš zhotovil a omaloval v r. 1411 pro novoměstskou radnici v Praze jakousi sochu (Nicolao pictori 1/2 s. g. in labore imaginis ad aestuarium praetorii). Nebyla to „tabula“ (obraz v našem smyslu), na čem pracoval, nýbrž socha (imago)!

Proto by se mohl dobře ztotožňovati s mistrem Mikšem řezákem (magister Nyklas snicer), který se uvádí několikrát v knize malířského cechu pražského mezi živými mistry v prvních dvou desetiletích XV. století. V seznamu mistrů zemřelých z let třicátých nebo čtyřicátých téhož století je zaznamenán též Mikeš řezák.²⁴⁾

²⁰⁾ A. Č. II. 186.

²¹⁾ Cod. dipl. Silesiae, XI. 177. — Formule zní takto: Ad mandatum d. regis, dominis magistro monete Moncium Chuttensium, Jancone de Smylkow, Nicolao de Lobkowicz tabularum terre regni Boemie et urbore Moncium Chuttensium notario supremo, Johanne Bechinie subcamerario et Johanne de Costelec consiliariis referentibus Johannes de Bamberg.

²²⁾ Palacký, Urkundl. Beiträge zur Gchte. d. Hussitenkrieges, č. 121. c).

²³⁾ Dodatky, Nové město, str. 334 dole.

²⁴⁾ Patera a Tadra, Das Buch der Prager Malerzeche, 92–96.

Mincmistr Mikuláš byl svědkem zákeřného vraždění horských obyvatelů, kteří drželi se stranou pod obojí, dne 21. prosince 1421, byv Žižkou ponechán v Hoře k opatrování města.²⁵⁾ Buď zahynul již tehdy rukama nepřátel zákona božího nebo byl štat dne 9. března 1422 na Novém městě Pražském.²⁶⁾ Mrtev byl jistě 3. srpna 1423 (jak uvedeno shora). Je spíše pravděpodobno, že zahynul při vraždění v Hoře, neboť již 15. ledna 1422 sadil kh. konšely slovnutný *Diviš ze Srbče* jako mincmistr tou dobou.²⁷⁾ Tomuto muži, který byl pouze svrchním písařem na Horách Kutnách, poručili Pražané dne 16. prosince 1421 urburu a měnu umístěnou někde dole na Vlašském dvoře na tak dlouho, až by sobě dluhy, v něž pro obecné dobré zašel, docela zaplatil.²⁸⁾ Diviš byl později zase písařem urbury v Hoře ustoupiv panu *Haškovi Ostrovskému z Valdštejna*, kterého bezpochyby 7. září 1422 jmenoval kníže Sigmund Korybutovič svým mincmistrem na Horách.²⁹⁾

Kdo byli po Haškovi z Waldštejna, kterého po 7. červnu 1424 Žižka z Hory vyhnal, mincmistry, ukazuje následující tabulka, obsahující též označení folia nejstarší zachované knihy kh.³⁰⁾

²⁵⁾ Fontes rerum boh. IV. 237.

²⁶⁾ Staří letopisové čeští, 51 (Scriptores rer. boh. III.), kde stojí: „Na Novém městě ten den dva setnú, mincmajstra a Bohunka krajčieře“ (Rkp. E—N). — Naproti tomu má děčinský rkp. b místo „mincmajstra“: „Mikuláše mincieře“, což je asi správnější a ukazuje na nějakého minciře při minci pražské.

²⁷⁾ Rkp. B 90 v archivu jindřichohradeckém, do něhož si neznámý autor, který chystal jak dějiny kláštera sedleckého, tak i dějiny jiných klášterů cisterciáckých, zapsal kolem r. 1680 výtahy z různých tisků (na př. Pešiny, Balbína, Hájka, Kapihorského, Jongelina atd.) a z pramenů rukopisných. Mezi těmito posledními prameny je i kutnohorská kronika Matěje Meissnera, školního mistra v Chomutově a Mostu, ceny nevalné; nad ostatní látku vynikají však výpisky ze ztracených 4 městských knih kutnohorských, o nichž se zmiňuje můj syn Otakar v Kutnohorských příspěvcích k děj. vzdělanosti čes., II. ř. 1. seš. str. 15. Tyto výpisky nepatří však k Meissnerově kronice a nebyly jím pořízeny. Kde v díle Královská mincovna je řeč o Meissnerově kronice, sluší tím proto rozuměti zmíněný rkp. B 90, napsaný jednou rukou, která je totožná s rukou rkpu. Nár. musea v Praze, sign. VI. F 32, podobnou to snůškou pramenů k dějinám kláštera sedleckého, ale ještě zajímavější. Výpisy z rkpu. B 90 vydá můj syn Otakar v Čas. Nár. musea.

²⁸⁾ A. Č. I. 206—8, č. 19. — Tomek, Děj. m. Prahy, IV., 199.

²⁹⁾ Tomek, Děj. m. Prahy, IV., 267. — Dne 10. ledna 1424 skončila se rozepře jakéhosi Marše o koně, „que tangebāt Diwisskonem, pro tunc notarium urbarie Moncium Cutnis“ a kdy bylo vráceno 16 kop gr. „per Laurencium servitorem prefati Diuisskonis“ (rkp. č. 2099, fol. 139 v arch. m. Prahy). V témže rkpu. připomíná se Diviš ze Srbče bez jakéhokoli titulu a jeho manželka Anna ještě r. 1429 a 1431 (fol. 277 v. a 318).

³⁰⁾ A. K. Lib. antiquus hereditatum.

Rok	Ambrož z Prahy (od vojska Sirotčího)	Otík z Lozy (od vojska Táborského)	Mikuláš ze Suchdola (od vojska Táborského)
1426	—	—	30. července? (viz doleji)
1427	3. března, 20. října (A 3, 8)	20. října (A 8)	—
1428	5. ledna, 29. prosince (B 9)	5. ledna (B 9)	—
1429	3. ledna (B 9)	3. ledna (B 9)	27. září (C 8)
1430	13. listopadu (D 6)	—	13. listopadu (D 6)
1431	—	—	23. května (D 10)
1432	2. prosince, 1. září (F 4)	—	1. září (F 4)
1433	19. února, 7. května (F 4, 6)	—	19. února, 12. května (F 4, 7)

Zdá se, že brzy po bitvě u Lipan nastoupil na místo mincmistrů Ambrože a Mikuláše vладыka *Racek z Kojšic* (u Sušice). Jeho poslední vůle čte se v knize č. 2119 arch. m. Prahy na listě J. 5; dělal ji v r. 1457 bezpochyby 19. listopadu.

Mikuláš ze Suchdola byl činným při kh. minci již r. 1426, pro což mluví poněkud nejasný zápis v knize praž. měst. archivu, č. 2099 (fol. 196.): „Margaretha conthoralis Nicolai monete [vynecháno asi: magistri] de Montibus Cutnis, nata Nicolai Maustitl . . . publicavit porcionem hereditariam in et super domibus . . . patris sui . . . atd. Actum in pleno consilio feria 3. post Jacobi anno etc. XXVI.º (30. července 1426).

Jest ovšem také možno, že se stal mincmistrem hned potom, když Žižka zvítězil u Malešova, Hory dne 7. června 1424 dobyl, mincmistra Haška z Waldštejna dosazeného Pražany zapudil a dovolil, aby se obec Horská sama v požitky mince uvázala. Jistoty o tom ovšem není. Jisto je však dále, že se strany vojsk Táborských zastával v době aspoň nejpozději od 20. října 1427 a nejméně do 3. ledna 1429 místo mincmistrovo Otík z Lozy, na to hejtman na Nymburce.

V první kh. knize zápisů trhových³⁰⁾ po vypálení města nazývá se Mikuláš na listech C 8, D 4, 5 a 9 v letech 1429 až 1431 „vexlmagister“.

Tak na př. koupil dne 27. září 1429 Martin Brázda z Prahy hut za Kolmarkem pod šibenicí „circa Nicolaum de Suchdol, pro tunc vexmagistrum curie monetarie“. Naposledy ho nalézáme mincmistrem v zápisu téže knihy ze dne 4. června 1433 (fol. F 8 v.). Dne 30. října 1434 však jím již nebyl; prohlašuje tehdy „Nicolaus olim magister monete Moncium Cuthn. et Marusse conthoralis ipsius“, že převzali 40 kop gr. od Ondřeje syna Mikuláše Maustitla ve smyslu narovnání ze dne 25. června 1433.³¹⁾

Toto narovnání zní: Facta est amicabilis compositio inter Andream natum Nicolai Maustitl ex una et Nicolaum magistrum monete Moncium Cuthn. residentem in Suchdol nomine Maruscze conthoralis sue, filie predicti Nicolai Maustitl parte vertente ex altera occasione hereditarie porcionis pretactam Marusskam post mortem dicti Nicolai genitoris sui in omnibus bonis per ipsum relictis concernentem sic videlicet, quod prefatus Andreas cum Katherina coniuge sua tenentur atque debent dare, explere et persolvere prefatis Nicolao et Maruscze coniugibus tantum quadraginta β gr pro totali hereditaria porcione sic, ut premittitur . . .³²⁾

Tvrz v Suchdole měl Mikuláš — jak shora uvedené zápisy dokazují — jistě již r. 1429 a seděl na ní aspoň ještě dne 17. března 1440.³³⁾

Vilém z Nečtin (tak správně místo Vilém Nectin ze Sútic) mincmistrem nikdy nebyl a byl mezi mincmistry zařaden jen nedopatřením.

Hynce Ptáček z Pirkštejna, kterého uvádí Tomek mezi mincmistry pro léta 1437 až 1444,³⁴⁾ mincmistrem vskutku nebyl, neboť se jako takový nikde zřejmě nepřipomíná. Instrukce královny Barbory z r. 1441³⁵⁾ neprokazuje, že byl v nějakém užším poměru k Hoře, nýbrž jen že měl co činiti s jakýmsi doly. Spíše to byly asi doly na Ratajích, v nichž se během XV. stol. stříbro dobývalo.³⁶⁾

Jan Čabelický ze Soutic stal se mincmistrem již r. 1436, a to bezpochyby tehdy, když král Zikmund osadil dne 5. října 1436 nové úřady zemské,³⁷⁾ neboť již dva dny na to, dne 7. října přijel s novým hofrychtěrem do Hory sadit nové konšely.³⁸⁾ Výslovně jako mincmistr se uvádí ovšem teprve, když sadil kh. konšely zase dne 14. prosince 1437, pak opět

³¹⁾ Arch. m. Prahy, č. 992, fol. 150 v.

³²⁾ Tamtéž.

³³⁾ A. Č. I. 256, zápis na mír.

³⁴⁾ Děj. m. Prahy, IX., 259.

³⁵⁾ Barbora si přeje a chce, „das er (= Ptáček) . . . auch des gleichen das *perkwergk* auch inne hab und im *das verscriben* warde sein lebtage . . .“ (Urbánek, Čes. děj. Věk poděbradský I. 595. v pozn. a II. 4 v pozn.). Kutné Hoře říkalo se však obecně „perg“ (vlastně „Perg“), „perkwergk“ značí tedy nějaké doly bez místního určení.

³⁶⁾ Otakar Leminger v Hornických a hutnických listech, XII. (1911), str. 137.

³⁷⁾ Palacký, Děj. nár. čes. (1851), III., 356.

³⁸⁾ Rkp. B. 90 v jindřichov. arch.

dne 22. dubna 1440, 31. prosince 1444 a v letech následujících, t. j. každý rok v době od 30. září 1446 do 23. ledna 1455.³⁹⁾

Jan Kořínek, který ještě čerpal ze ztracených nyní prvních čtyř kh. memorabilních knih,⁴⁰⁾ klade v Starých pamětech kh. počátek mincmistrovství Jana Čabelického do roku 1437 a dí, že v něm trval 19 let.⁴¹⁾ Tím se vylučuje také Hynce Ptáček z řady mincmistrů. Jan Čabelický zemřel asi v r. 1455; soudíme tak proto, že jednak 1. ledna 1456 sadil kh. konšely Zbyněk ze Soběšina jako zástupce mincmistrů,⁴²⁾ jednak že se dne 19. listopadu 1456 připomíná ve dvorských deskách nový mincmistr *Jan Calta z Kamenné hory*.⁴³⁾

K str. 292. — *Oldřich Bradáč* byl úředníkem mince aspoň již dne 7. května 1466, jak patrně z následujícího zápisu: „Stala se jest smlůva . . . před panem Oldřichem Bradáčem, ty časy úředníkem mince . . . Act f 4. ante Stanislai 1466“.⁴⁴⁾

K str. 292. — Ze svědomí, které podali *Prokoř Alder a Petr Klucký* roku 1464 v té při o zaplacení trhové summy za pivovar Alderův, dovídáme se, že Alder i Klucký byli úředníky mince již roku 1461. „Když jest Burian mincíř chtěl kúpiti pivovar ode mne“, praví Alder, „ . . . přišel jest k nám do mince Burian s nebožčíkem Pavlem (tchánem svým), a já sedím s panem Petrem . . .“.⁴⁵⁾ Trh o pivovar stal se 1461.⁴⁶⁾

K str. 297. — *O Konrádu kupci řeč. Švaiger*, měštěninu Starého města Pražského, který se r. 1483 stal úředníkem mince v Hoře, lze se dočísti hojných zpráv v Teigových Základech star. místopisu praž. I. 241 a sld., II. 106 a III. 60, dále v Tomkově Dějepisu m. Prahy VIII., 25 a X., 152.

K str. 302. — Úmrtí *Bohuslava Janovského*, úředníka mince, jest časově vymezeno v registru verkovém z r. 1514 zápisem tímto: Adorate 2. tentýden snato (přestalo se vypláceti) Bohuslavovi, úředníku mince 48 gr (stance jeho).

K str. 303. — Samsona z Fulštejna, úředníka mince, našli jsme v zápise z r. 1519 s přídomkem rozšířeným „z Fulštejna a z Slavkova.“⁴⁷⁾

K str. 304. — Že *Zigmund Anděl* byl úředníkem mince ustanoven ihned roku 1514, dosvědčuje se zápisem v reg. verkovém z dotčeného roku při neděli Domine in tua: „ten týden přiloženo (= začalo se vydávati) úředníku mince novému, panu Angelovi 48 gr.“

³⁹⁾ Tamtéž.

⁴⁰⁾ Viz zde pozn. 27.

⁴¹⁾ Staré paměti kutnohorské (1675) str. 276.

⁴²⁾ Rkp. B 90 v jindřichov. arch.

⁴³⁾ Dvorské desky, XIX. 23 („Johannem de Camenne hory, magistrum montium Cuthn. de Chyss et de Welikych Nowosedl“ pohání Albertus de Kolowrat et de Krakowcze). — Sdělit laskavě P. Fr. Štědrý, farář ve Slavětíně.

⁴⁴⁾ A. K. Reg. rub. parvum G. 3.

⁴⁵⁾ Ibid. C. 14.

⁴⁶⁾ A. K. Reg. hered. P. 1.

⁴⁷⁾ Arch. Český XXXII. str. 18.

Na str. 304. vytčený úředník mince Boreň jest *Jan Boreň ze Lhoty*. Dcera jeho Magdalena byla zasnoubena Burianovi Sekerkovi z Sedčic, ale zemřela (1524?) před vdáním.⁴⁸⁾

K str. 311. — Dům Houskovský, později též „u Březských“ zvaný, jest nynější čp. 139. v ulici jdouc k bráně Kouřimské.

K str. 313. — *David Endrle* pohnán byl 1612 před soud pp. šepmistrů a rad obce kutnohorské, obviněn jsa z toho, že v letech od 1603 do 1608, když byl úředníkem v minci, vydával tolary nově ražené pro svůj toliko vlastní zisk a užitek výše, než jak tehdy šly. Když po 30 gr platily, vydával je po 31 gr 2 den vše českých; když potom podle sněmovního snesení po 73 kr z mince měly býti vydávány, on je po 77 kr a po 80 kr vydával; a když podle poručení rad komory české po 80 kr platily a šly, on je po 82 kr, po 83 kr až i po 84 kr vydával a vexloval a sobě skrze to užitek svůj vyhledával.⁴⁹⁾

K str. 316. — *Lorenc Neumann* býval dříve hutmistrem.

Když se úmrtím Jana Prunse uprázdnilo místo král. perkmistra a mincovního úředníka, dotazovala se česká komora král. rychtáře v K. H., šepmistra a úředníků královských, kdo by pro místo dotčené byl vhodným nástupcem a mohl býti doporučen. V tom směru vyzvídal soukromým dopisem ze dne 20. března 1635 A. Guntzel a dožadoval se toho, aby Lorenc Neumann, který byl tehdy hutmistrem, mu důvěrně mínění své projevil; žádost svou odůvodňoval tím, že skoro nikoho v Kutné Hoře nezná, jedině o Danielovi Kavkovi věděl, že stále churaví a proto pro službu takovou se nehodí.⁵⁰⁾ Z toho jest patrné, že dosazení Daniela Kavky z Tolnštejna na místo úředníka mince bylo vůbec vyloučeno. Krátkou dobu zastával Lorenc Neumann toto místo, než mohla býti pro ně vyhlédnuta osoba jiná.

K str. 316. a 317. — *O Janu Viktorinovi Geronisovi z Libušína* možno podati ještě následující zprávy. V horním oddělení archivu kutnohorského jest uložen rejstřík, jehož nadpis jest „*Werck-Buch 1622 Jahr*“; v něm jsou obsaženy výkazy tvrdého olova, jeho množství a kolik v něm stříbra, kteréžto výkazy začínají rokem 1622 a sahají až do roku 1625. Na obálce pod nadpisem jsou načrtnuty rozmanité průpovědi veršované, dvě české, pět německých. Mezi nimi jest neuměle nakreslen orel dvouhlavý, zdobený všelijakými volutami příkrasnými, do nichž jest drobně vepsáno „*Hansz Victor Geronis von Libuschin — Geri sohn*“. Uvnitř pak v zápisech od 15. října 1622 začínaje poznati lze písmo, které se shoduje s písmem Jana Viktorina (na listech jeho rukou psaných a podepsaných). Táž různost dvojího písma jeví se také na titulním listě. Soudíme dle toho, že Jan Vikt.

⁴⁸⁾ Ibid. str. 156 a 467. Jan Boreň pohání Buriána před soud. Odevzdal mu jakési klenoty s tou výminkou, že je vrátí anebo za ně 100 kop gr. dá, zemře-li Magdalena před vdáním. Burian však výmince té neučinil zadost.

⁴⁹⁾ A. K. hor. odd. 5720/II., III.

⁵⁰⁾ A. W. Listina.

Geronis byl správcem hutním (nebo písařem) od polovice října 1622 do neděle Vocem junc. 1625, kteroužto neděle se výkaz ukončuje. Také verše na obálce jsou asi rukou jeho psány, neboť dva jsou datovány rokem 1624, a k jednomu jest připojen monogram H : v : L.⁵¹⁾

K str. 317. — *Řehoř Leopold Hackl*, úředník mince, spravoval též prodej rud při hutech; platu ročního měl 300 zl rýn.⁵²⁾

K str. 318. — Listem ze dne 25. prosince 1736 vydávají Frant. Ant. Pelikán a Kristián Geyer svědectví, že *Jan Frant. Wayer*, povolav je k sobě, ustanovil pro spásu duše své některé zbožné odkazy a že projevil přání, aby tělo jeho bylo pochováno v chrámě sv. Barbory. V nadpise listu tohoto na rubu čteme, že vdova pozůstalá sešla se světa smrtí násilnou: „*vidua relicta, subinde crudeliter necata*“.⁵³⁾

K str. 322. — Dříve než byla registra předložena nejvyšším úřadům dozorcím, učinil s úředníky mince počet nejvyšší mincmistr. Podáváme tuto jeden zajímavější zápis o takovémto súčtování, který jest připojen k registru verkovému z r. 1484. „*V tom ve všem počtu*“, píše nejvyšší mincmistr, „*nenalezl sem jinak než tak, jakž býti má, že jest věrně, právě a spravedlivě vyšlo tak, jakž býti má; než toliko na penězích drobných že jest vyšlo více 31 kp, a to jest přišlo tudy, že jsou mincéři přestříhli, a úředníci mince při tom se tak zachovali, jako na dobré lidi sluší. Actum f 3. ante s. Mathei apostoli, in estuario.*“⁵⁴⁾

K str. 323. — Že mívali v minci peníze pro výplatu v malých testech uchystané, poznati lze z následující epizody. Roku 1585 Havel Šiška dal před hofmistra a urburefe obeslati oba písaře mince, totiž Jana Podivického a Jana Špisa, a vinil je z toho, že v sobotu po památce vzkříšení

⁵¹⁾ Ant. Rybička psal o rodě Geronisův v Lumíru (1859 pol. I. na str. 350. a násl.). Nejstarší zprávy z 15. stol. o rodě tom našel v Čes. Budějovicích. V 16. stol. vynikli dva bratři Geronisové, Vít a Vojtěch, ve válkách s Turky; Vojtěch padl v bitvě u Jagru, Vít, vrátiv se do vlasti, usadil se v Budějovicích a byl za válečné zásluhy své obdařen erbem a predikátem „z Libušína“. Erb ten popisuje se takto: Štít na poli na pokos od levé strany k pravé štrychem zlaté barvy rozdělený, a v tom štrychu tři hvězdy, každá o šesti špicích černé barvy. Spodní polovina téhož štítu červené barvy, v níž ruka po ramena, loktem dolů a pěstí nahoru ohnutá, od levé strany k pravé obrácená, zbrojí oděná a tři šípy, dva železné a třetí vprostřed zlatý, předními konci vzhůru obrácené v té pěstí držící se vidí. Druhá, vrchní polovice téhož štítu barvy modré, v níž lev s rozkročenýma předníma i zadníma nohama, s vyzviženým ocasem, s rozevřenými ústy a červeným vyplazitým jazykem, barvy žluté, k pravé straně obrácený se spatřuje. Nad štítem kolčí helm, na němž přikryvadla, po pravé straně žluté a modré, a po levé bílé a červené barvy dolů visí. Nad tím točenice, z níž dva rohy bývolové... vynikají, mezi nimiž ruka po ramena tím způsobem, jako v štítu postavená a tři šípy držící se spatřuje. Erb byl později polepšen korunou královskou, na místo točenice postavenou. Rod Geronisů se rozvětvil na rod plzeňský (v domě „u zlatého orla“ klenák s erbem a písmeny G. H.), pražský a klatovský (Kožkové z Libušína). Jan Viktorin vyšel z rodu pražského.

⁵²⁾ A. W. Rejstřík příjmu a vydání v minci.

⁵³⁾ A. W. Listina.

Krista Pána léta 85, když v rejtunku za kyzy a rudy platili, majíce mu dáti, tak jakž to z cedula rudné sečtli po sněti od průb a za les, 66 kp 2 gr Čes, i dali mu 25 kp gr celých tolarů a za 5 kp gr poloutolarů, a v *šesti testících* bílých grošů, v každém testíku po 5 kp gr, a k tomu mu dodali 2 gr. Kteréžto peníze tak před sebe představené vzávši s nimi za druhý stůl šel a je sobě do pytlíku shrnul i také tak domů šel a na to, že mu ještě 6 kp gr č dodáno není, pozapomenul. Když pak se doma upamatoval, ihned nazejtří k Janovi Podivickému šel a za to prosil, aby mu dodáno bylo; ale nic toho obdržeti nemohl.⁵⁴⁾ Podobně si vedli písaři v minci kutnohorské již také v době starší, chtějice urychlit výplatu větší summy peněz. Dokladem jest notářský spis z roku 1434, kterým Hermann Winkelstein podává dodatečné svědectví, že byl roku 1418 přítomen v minci kutnohorské, když Jakub Wolgemut, písař mince, vyplácel 300 kp gr č (vesměš malými penězi) pro Mikuláše Elbla. Svědectví zní takto: „... presens fuit et dictam pecuniam numerari, tradi et assignari vidit . . . Dicta pecunia divisa erat et posita in *picariis*, in quolibet *picario* quatuor sexagene ita, quod in septuagintaquinque *picariis* dicte sexagene (300 kp gr) continebantur. Quas sexagenas idem Mathias (sluha a plnomocník Mikuláše Elblina) tunc posuit ad *saccos lineos* ad duos vel tres . . .“⁵⁵⁾

K str. 326. — Bezpochyby po Bořutovi byl písařem kh. mince *Jakub Sachs*; víme o něm určitě, že jím byl jen v r. 1343, možná že i v r. 1342. R. 1341 a 1344 byl mezi litkupníky pražských kramářů. Podrobný jeho životopis se najde v Kutnohorských příspěvcích k dějinám vzdělanosti české, II. řadě I. seš. na str. 10—11 ve stati Otakara Lemingra.

List krále Václava IV., který Sedláček ve Zbytcích register č. 507 klade do listopadu r. 1406, vročili jsme vzhledem k jeho obsahu (mluví se v něm o arcibiskupovi Janu z Jenštejna tak, jako by byl živ) do r. 1384 a uvedli jeho příjemce *Petra Sachse*, písaře kh. mince, v Král. Mincovně proto při tomto roce. Zda byl totožný s písařem Petrem, jehož nacházíme při r. 1386 a 1389 jako majetníka domu na Novém městě Pražském (měst. knihy, č. 2069 fol. 133 a č. 2095 fol. 11. v.), těžko pověděti. Určitě byl písařem za mincmistra Petra Zmrzlika, o čemž svědčí zápisy v měst. knize praž. č. 992 fol. 43 a 43v, kde se mluví dne 9. a 10. června 1419 o placení jakýchsi peněz „*Petro notario domini Petri de Sweyssin*“ a „*Petro domini Petri Smrzlik, magistri monete in Montibus Chutnis*“.

O *Jakubu Wolgemutovi* lze se dočísti více zpráv u Čelakovského-Vojtíška (Kláster Sedlecký, 88—89).

Zda byl *Adam ze Závičí* (Adam de Zarzyecye, notarius curie regalis in Montibus Cutnis), který jménem Karla z Býchor hájil odúmrt ve vsi

⁵⁴⁾ A. W. Reg. verk. při neděli Circumdederunt.

⁵⁵⁾ A. W. Listina.

⁵⁶⁾ A. K. Listina pergamenová č. 3.

Lošanech a Radovesicích r. 1401 proti nápadu královskému,⁵⁷⁾ písařem mince či písařem urburním, nelze na ten čas přesně určit; pravděpodobnější je prvé.

Jméno jiného dosud neznámého písaře mince, totiž *Konráda* nalezli jsme v listině ze dne 18. prosince 1409, v níž kh. konšelé vyznávají, že „*Hanušek z Bykance, Conradů písařů mince syn, náš spoluměšténin prodal . . . na svém dvoře . . . v Malém Bykanci . . . 10 kop gr praž. mince ročního i věčného úroku Jakubovi Wolgemut z Norberku, našemu spoluměšténinu, za 100 kop dobrých grošův peněz hotových.*“⁵⁸⁾

Mikuláš Chudý z Lobkovic byl nejvyšším písařem mince, jak již dříve uvedeno. V době asi někdy po r. 1406 sídlil v Praze, určitě je to známo v r. 1410.⁵⁹⁾ Za tohoto předpokladu by souhlasilo s pravdou, že se 19. května 1408 připomíná Mikuláš z Prahy (t. zv. Mikuláš Bohatý či Augustinův) jako písař mince kh. a svědek královského listu.⁶⁰⁾; jinak tento Mikuláš jako písař mince dosud nikde doložen není.

Mikuláš Kaplice z Pořešína stal se asi někdy po vzetí Hory Pražany dne 25. dubna 1421 písařem mince kh. Dne 5. února 1428 poručil svoji při se svou matkou Barborou Jakubu Leutnerovi (Nicolaus notarius monete Montis Cuthn. comisit omnem accionem suam . . ., quam habet cum domina Barbara Johannis Caplicz olim protonotarii Maioris civitatis Pragensis pretextu caldaris seu patelle, in qua braxatur cerevisia, nec non 4 β debiti Jacobo Leutner a melone agendi atd. Actum f. 5. ante Dorothee.⁶¹⁾

Že byl tento Mikuláš synem této Barbory, jde na jevo z tohoto zápisu:⁶²⁾ „*Anna relicta Nicolai Sisl resignavit . . . omne ius suum, quod habet cum pueris suis ad omnia bona per prefatum Nicolaum Sisl relicta . . . Nicolao nato Barbare Kaplicz marito suo ad habendum, tenendum atd.*“ Datum: f. 5. post Egidii (2. září) 1434. Mikuláš Kaplice oženil se s Annou až někdy po r. 1428, neboť ještě dne 6. ledna tohoto roku se mluví o prvním jejím muži jako o živém: „*Nicolaus dictus Sysel de Trzebon, quondam notarius curie archiepiscopalis prag. et Anna conthoralis ipsius . . .*“ eme-runt vineam atd.“⁶³⁾ Také jeden formulář z doby 1422—5 Mikuláše z Pořešína připomíná.⁶⁴⁾

K str. 327. — Jan písař jmenovaný na str. 291 vedle Racka z Kojšic jest bezpochyby *Jan z Vojic*, písař mince.

⁵⁷⁾ Desky dvor. XII. fol. 251. Laskavě sdělil P. Fr. Štědrý, farář ve Slavětíně.

⁵⁸⁾ A. K. Transumpta privileg. fol. 12 v.

⁵⁹⁾ A. m. Prahy, č. 2100 fol. 245.

⁶⁰⁾ Sedláček, Zbytky register, č. 756.

⁶¹⁾ A. m. Prahy, č. 2099, fol. 207.

⁶²⁾ A. m. Prahy, č. 2102, fol. 377 v.

⁶³⁾ Tamtéž, fol. 272.

⁶⁴⁾ Sternberg, Umrise einer Gschte. d. böhm. Bergwerke, I. 2. str. 110.

K str. 327. — *Eliáše* „s dvora písaře“ lze míti za písaře mince; byl roku 1462 svědkem při kšaftě Bartoše kárníka od Ferdiána.⁶⁵⁾

K str. 327. — *Jakub* byl písařem mince již 1471; kšaft Václava Svatby byl toho roku sepsán „presentibus . . . et Jacobo scriptore monete“.⁶⁶⁾

K str. 328. — *Pavel*, písař mince, seděl mezi obecními staršími (A. K. Lib. memor. A. 8v).

K str. 330. — *Tomáš Zeli* byl 1565 již mrtev; ve při o kšaft jeho ústní a o statek po něm pozůstalý rozhodnuto radami appellací roku dotčeného v úterý po Křížové neděli. Manželkou jeho byla Anna, dcera Petra Hlavsy z Liboslavě; smlouvy jsou zapsány v knihách Starého města Pražského.⁶⁷⁾

K str. 330. — *Jiří Šatný* držel úřad písařský při minci již 1562 (viz str. 323 dole).

K str. 330. — *Zigmund Kober* byl písařem mince již 1568.⁶⁸⁾

K str. 330. — Proč *Jan Zigel*, písař mince „zapomněvši se nad poctivostí, manželkou a dětmi svými nočním časem ujel“, vysvětluje se listem krále Rudolfa (v pondělí den sv. Havla 1581), kterým se šepmistrům nařizuje, aby dali statek Zigelův inventovati. Jan Zigel totiž na útěku s sebou vzal a odnesl 900 tolarů, které mu Daniel Pilgram před časem svěřil a k věrné ruce schovati dal. Daniel Pilgram vyprosil sobě na králi též „list odevřený, na Jana Zigle se vztahující, aby on, kdežbykoliv doptán a postižen býti mohl, dostatečně ujištěn byl“ (A. K. č. 3252).

K str. 331. *Centurio Muk* listem ze dne 2. ledna 1579 stvrzuje příjem stanse z písařství v minci za uplynulé čtyři neděle, úhrnem 3 kp (po 45 bíl. gr týdně), z čehož patrně, že služby písařské v minci vykonával již od začátku měsíce prosince roku 1578.⁶⁹⁾

K str. 332. — Roku 1586 byl — bezpochyby pouze krátkou dobu — písařem při minci *Václav Julián*, syn mečíře Jana Juliána od Hutníčků. O pohoršlivém životě prostopášného tohoto muže zachovalo se v archivu kutnohorském zpráv mnoho veskrze nelichotných. Úřadu svého při minci zneužíval k všelijakým nepravostem: na Zigmundovi Freisichselbstovi z Freidnpachu, jinak Stejškovi, vymluvil summu 55 kp gr čes. na vexl a jiných mu za ně nedal, do mince pozůstal dlužen asi 25 kp gr, tak že z různých stran, hlavně od jeho rukojmí byla činěna přípověď na všecken statek a všelijakou spravedlnost jeho.⁷⁰⁾

K str. 333. — *Tobiáš Paul*, písař mince, byl pohřben v měsíci září roku 1599.⁷¹⁾

⁶⁵⁾ A. K. Reg. rub. parv. A. 5.

⁶⁶⁾ Ibid. I. 30.

⁶⁷⁾ A. K. č. 1932.

⁶⁸⁾ A. W. Výkaz stříbra.

⁶⁹⁾ A. W. Kvitance.

⁷⁰⁾ A. K. Lib. conduct. 1514. G. 17 v.

⁷¹⁾ A. arciděkan. Matrika svbarb.

K str. 333. — *Pavel Škréta* byl písařem mince ještě dne 17. března 1608; toho dne byla pohřbena první jeho manželka Zuzana z Hiršperku.⁷²⁾

K str. 333. — *Lorenc Glaser* se jmenuje písařem mince v listině ze dne 14. listopadu 1602.⁷³⁾

K str. 333. — *Šimon Glaser* byl písařem mince ještě dne 9. října 1610.⁷⁴⁾

K str. 334. — *Jiřík Fuld* byl písařem v minci již na začátku roku 1608.⁷⁵⁾ V úřadě vedl si nedbale a nepořádně; ale na Vlaském Dvoře mu shovávali, až se donesly žaloby k vrchnostem vyšším, které pak neschovávaly. Dne 24. června 1610 píše nejv. mincmistr Hanibal z Valdštejna hornímu úřadu do Kutné Hory takto: „ . . . kdež mne také zpráva dochází, že by Jiřík Fulda v některých svých věcech a povolání nebedliv byl; což mi do něho s podivením, ano i také že se jemu to od vás trpí, přichází. Pročež jeho napomenutí moci, aby povolání svému lepší pilnost zachovati hleděl, budete. Jestliže se to od něho nestane a při mém, dá-li pán Bůh brzkým, příjezdu co toho spatřeno bude, co jemu z toho pocházeti bude, nechť žádnému jinému, nežli sám sobě vinu přičte . . .“.⁷⁶⁾

K str. 334. — *Jan Gloger* jmenuje se při roce 1613 „druhým“ písařem mince.⁷⁷⁾ Úřad písařství při minci držel ještě 1630.⁷⁸⁾

K str. 334. — *Jan Pruns* byl písařem mince současně s Jiříkem Foldem již 1611⁷⁹⁾ (dne 30. dubna); v seznamu nákladníkův horních z r. 1613 jest zapsán jako první písař mince.⁸⁰⁾

K str. 334. *Řehoř Leopold Hackl*, úředník mince, roku 1665 po dva kvartály (Crucis a Luciae) zastával též úřad písařský při minci a bral za to týdně po 1 kp gr.⁸¹⁾

K str. 335. — Z doby, kdy se mince kutnohorská jižjiž schylovala k zániku svému, totiž z doby okolo roku 1709 lze jmenovati neznámého dosud písaře mince *Davida Geyera*.⁸²⁾

K str. 337. — Závaží (k vážení stříbra, mědi) dostávala mince kutnohorská z Prahy. Registrík verkový z r. 1497 dokládá to zápisem při neděli: Da pacem: formanu od přivezení z Prahy nového závaží do mince k stříbru dvojieho dáno 10 gr. Jak se závaží chránilo úrazu, dovidáme se též z register verkových: 1498 Omnia dáno za plst pod závaží do váhy měděné 15 gr.

⁷²⁾ Ibid.

⁷³⁾ A. K. hor. odd. 4499.

⁷⁴⁾ Ibid. 5188.

⁷⁵⁾ Ibid. 5093.

⁷⁶⁾ Ibid. 5161.

⁷⁷⁾ Ibid. 5430.

⁷⁸⁾ A. K. Lib. her. V. 65 v.

⁷⁹⁾ A. W. Particulare der Accidentalía.

⁸⁰⁾ A. K. hor. odd. 5430.

⁸¹⁾ A. W. Rejstřík.

⁸²⁾ A. K. hor. odd. kniha 29. fol. 148 a násl.

K str. 339. — Zkoušky vykonané na stříbře a na mědi označoval proběh puncem, dle zápisu v reg. verk. z r. 1497 při neděli Ecce Deus: za kolký a za punce kováři k probám 10 gr.

K str. 341. *Václav*, proběh královský, připomíná se častěji ve Dskách dvorských v letech 1406 až 1408. V německém textu jest psán „Waczlaw Versucher“, v latinském „Wenceslaus Frzuchar (de Rzepczicz)“ a opět „Wenceslaus Firsucher de Montibus Cuthnis.“⁸³⁾

K str. 343. *Beneš* jmenuje se proběhem královským také v letech 1495, 1497, 1502 a 1503. Zvlášť důležitý jsou zápisy z let 1497 a 1503, neboť jsou dokladem, že Beneš zlatník, Beneš z Trničí a Beneš proběh královský jsou touž osobou.⁸⁴⁾

K str. 346. Úřad gvardejnský při minci kutnohorské nebyl kolem roku 1560 obsazen trvale; častá změna osob, úřad gvardejnský zastávající, byla ovšem na škodu pravidelného mincování. Jeden ze zatímních gvardejnů byl *Křištof Mall*. Arcikníže Ferdinand zmiňuje se o něm v listě ze dne 28. října 1564 již jako o nebožtíkovi.⁸⁵⁾ Po něm byl dekretem ze dne 19. října 1564 ustanoven gvardejnem *Křištof Lengholzer*, který byl dotud správcem hutí, s platem 2 kp gr míš. týdně; správcovství při hutích svěřeno bylo Danielovi Lehnerovi.⁸⁶⁾

K str. 347. — *Václav Kavka* konal práce gvardejnské již v prosinci roku 1599,⁸⁷⁾ ale ustanoven byl v úřadě tom teprve dekretem ze dne 5. května 1600.⁸⁸⁾

K str. 348. — V extraktu vydání za kvartál Crucis 1654⁸⁹⁾ účtuje se *Adamovi Enderlovi*, gvardejnovi kutnohorskému, pro interim od 16. července 1654 začínaje týdně po 2 zl. Z roku 1656 až 1663 zachovaly se průbní cedule (pro pagament a jiné stříbro, do mince přijaté), jím jako gvardejnem podepsané. Takto jest zjištěno působení jeho ve službě gvardejnské již od roku 1654; a tím se vyplňuje značná mezera v seznamu gvardejnů na str. 421. Před tím býval Adam Enderle gvardejnem při mincovně pražské.

K str. 349. — *Ignác Ant. Putz* byl gvardejnem již 1682 a měl platu ročního úhrnem 130 zl.⁹⁰⁾

K str. 352. Stans proběre nebyl ustálený; roku 1617 přijímal Jan Schuster 48 gr týhodního stanse.⁹¹⁾

K str. 358. — Rodinné poměry *Václava Švába*, proběre zemského, osvětlují se následujícím zápisem: „Já Jan Charvát, úředník ty časy mince

⁸³⁾ Sdětil laskavě P. Frant. Štědrý, farář ve Slavětíně.

⁸⁴⁾ A. K. Reg. flav. maius. A. 15, C. 3, F. 17.

⁸⁵⁾ A. K. hor. odd. kniha 2, fol. 39.

⁸⁶⁾ Ibid. fol. 40, 81, 82.

⁸⁷⁾ A. K. hor. odd. 4379.

⁸⁸⁾ Ibid. 4795/A.

⁸⁹⁾ A. W. Listina.

⁹⁰⁾ A. W. Müntz und Bahr-Geldes-Raittung.

⁹¹⁾ A. K. hor. odd. 6017.

krále Mti, a manželká má . . . dlužni jsme opatrnému Ondřejovi Maustytlovi z Prahy a paní Machně dceři jeho i dětem jejím, kteréž má s nebožtíkem Švábem Václavem, zlatníkem z Prahy, 243 zl rýn . . . Act. f. 4. ante Vitalis 1475“.⁹²⁾

K str. 360. — *Jan Baroch* byl proběhem zemským do roku 1505, což vysvítá z register verkových dotčeného roku z položky při neděli Dom. ne longe: Pavlíčkovi poslu k král. Mti do Budína s listem o proběre zemského Barocha, když umřel, 1½ kp.⁹³⁾

K str. 361. *Johannes „frzuchar“* byl 1522 dle nápisu na zvonu v Pertolticích u Zruče spolučinný se zvonařem Jakubem Ptáčkem při slití téhož zvonu.⁹⁴⁾ Přispěl-li penězi, mědí neb jinou pomocí, není z nápisu zjevno. Není vyloučena možnost, že Johannes byl z rodu Bohdaneckých z Hodkova, jimž Pertoltice náležely.

K str. 361. — Plné jméno Jaroslava, proběre zemského, jest *Jaroslav Sekerka z Sedčic a na Bezděkově*. Držel úřad dotčený již 1523; dne 23. dubna toho roku obsílá J. S. z S. „frzuchar zemský“ svědka proti Janovi Boršovi z Ryzmberka a z Oseka k svědomí⁹⁵⁾ a opět dne 8. června téhož roku svědčí J. S. z S. v jisté při „vzav to na tu přísahu, kterouž jest králi JMti i vši zemi k úřadu frsucharství zemskému učinil.“⁹⁶⁾ Roku 1525 pohání před soud komorní Jakuba z Vřesovic na Valči pro 151½ kp 15 gr čes.⁹⁷⁾

K str. 361. *Jan Bohmický z Bohmice* býval hejtmanem hor Vrbických; z úřadu toho roku 1550 (v měsíci dubnu) vzal odpuštění.⁹⁸⁾

K str. 368. — Jak přesvědčivě dokázal Šusta (Dvě knihy českých dějin I. str. 96—100, 426, 455), nebyli Florenčané Rinieri, rytíř Appardus, syn pana Taddea z rodu Donati a Cino, které na sklonku roku 1299 do služeb českého krále získal kancléř Petr z Aspeltu, minciři řemeslnými, nýbrž byla to společnost zkušených kapitalistů čili obchodní družstvo toskánské, přivolané králem k provedení podniku, na něž zkušenosti domácího obchodnictva nestačily. Tito bankéři, přivolaní z Italie, kde řádná měna grošová se vžila, trvající téměř celé století, zůstali trvale v zemi a obírali se nejen správou mince, nýbrž i jinými obchody, majíce postavení zvlášť privilegovaných importérů. Rinieri byl dokonce r. 1304 a 1305 společně s biskupem Janem Muskatou místodržícím v Krakově, a Appardus se stal r. 1304 král. podkomořím v Čechách. Proto nutno škrtnouti, co jest obsaženo v řádcích 1.—5. shora.

K str. 368. — *Jan*, zlatník a řezáč kolků mincovních, zemřel bezpochyby r. 1476. Všecken statek pozůstalý byl ujat poručníky ustanovenými

⁹²⁾ A. K. Reg. rub. parvum L. 17.

⁹³⁾ A. M. Reg. verk.

⁹⁴⁾ Otisk legendy laskavě poskytl p. Jan Valchář, říd. učitel v Bojišti u Ledče.

⁹⁵⁾ Arch. Čes. XXXII. 402.

⁹⁶⁾ Ibid. str. 344.

⁹⁷⁾ Arch. Čes. XXXII. 358.

⁹⁸⁾ A. K. hor. odd. kniha 2.

Kozlíkem a Komoráčem; ale obci nebylo učiněno žádné opatření, aby kolky mincovní a rozmanité k nim přípravy, v dílně Jana zlatníka uchystané, byly z poručení dotčených opatrovníků vyloučeny a do král. mincovny odevzdány. Král listem, psaným v Praze ve čtvrtek před sv. Mikulášem 1476 šepmistrům kutnohorským toto opomenutí přísně vytyká a přikazuje jim s pilností, aby to ihned opatřili a kolky, svršky a jiné všechny přípravy, k tomu příslušející, ihned pobrali a dali v moc úředníků mince královské, kterým již bylo poručeno, což s tou věcí mají činiti (A. K. čís. 119 z listin starších).

Jan zlatník byl mužem v obci velmi váženým a často zasedal mezi šepmistry, zejména 1459, 1466 a 1473 (A. K. Reg. hered. 1442—98 N. 3, T. 9 a V. 63). S manželkou svou Martou držel od r. 1465 dům s zahradou v uličce pod Talmarkem vedle farhofu; koupil jej ze statku pozůstalého po neb. Václavovi Scribovi za 110 kp gr, zaval 60 kp gr hotových a ostatek doplatil do r. 1468 (A. K. Reg. hered. 1442—98 T. 11v). Po Janovi pozůstali sirotci Václav, Beneš, Viktorin, Marketa a Johanka. Vdova Marta provdala se za pana Řehoře z Dorotic (A. K. Lib. antiq. hered. 1426 P. 37).

K str. 371. — Matkou *Jana z Liboslavě* byla *Zuzana z Vlkanova*, někdy manželka *Mikuláše Dětského*.⁹⁹⁾

K str. 372. — K objasnění ryjecké činnosti *Jiríka z Řásné* slouží též list ze dne 19. ledna 1566, ve kterém arcikníže Ferdinand úředníkům mince oznamuje, že se mu kolky na říšské zlaté, Jiříkem zlatníkem řezané, velice líbí, a nařizuje, aby s ním bylo vyjednáváno, chtěl-li by také pro mincovnu pražskou řezati kolky, a to nejen na říšské zlaté, nýbrž také na půlky a čtvrtky, jakož i na deseti- a dvoukrejary.¹⁰⁰⁾

K str. 377. — Šalomoun Skultet byl asi posledním v Hoře usedlým ryjcem kolků. Již roku 1654 posílali z Hory pro železa pregéřská do Prahy; v letech 1663, 1664 a 1665 přijímal pražský řezáč *Jiří Teuche* plat z mincovny kutnohorské za rytí spodků a svršků mincovních. Odtud neměla mincovna kutnohorská již řezáče svého. *Ondřej Ign. Rabenstein* ryl kolky pro Kutnou Horu již také 1699, a sice 27 želez grošových po 3 zl, 4 železa krejcarová po 1½ zl a 4 železa trojníková po ¾ zl.¹⁰¹⁾ Dále máme zprávu o tom, že roku 1724 pražský řezáč *Martin Karel Lípovský* řezal pro Horu kolky na zlaté.¹⁰²⁾

K str. 390. — Bezpochyby ihned po smrti Šebest. Dynesa byl k šafářství mince přijat *Václav Kirchprigk Kolínský* a držel úřad ten ještě na začátku roku 1618 (viz str. 54).

K str. 391. — *Křínecký* byl ještě 1625 šafářem mince.

⁹⁹⁾ A. K. Lib. sentent. K. 1 a násl.

¹⁰⁰⁾ A. K. hor. odd. kniha 2, fol. 87.

¹⁰¹⁾ A. W. Kvitance.

¹⁰²⁾ A. W. Kvitance.

K str. 391. — Roku 1510 byl *Bartoš* hospodářem při minci (A. K. Reg. verk.).

K str. 391. — *Bohuslav*, z Dvora Vlaského hospodář, připomíná se ještě 1523.¹⁰³⁾

K str. 392. — *Matěj*, vrátný Vl. Dvora, připomíná se roku 1440 v zápise tomto: „Matějovi, vrátnému se Dvora, a Káči jeho manželce, jich dědicóm i budoucím městiště pivovarné, někdy Jehlovské, se zdmi i se vším příslušenstvím, což jest v těch zdech, jest vepsáno v knihy městské k jmění, držení a požívání. . . . Neb to dřievnie časy jest jemu též dáno tak, jakož jiným domové a jiné věci jsou rozdávány“.¹⁰⁴⁾

K str. 393. — *Václav Doktor*, který byl 1558 vrátným Vl. Dvora, vedl si podvodně, přijímaje uhlí do mince a vyplácje za ně uhlířům (viz str. 384).

Vrátným Dvora Vlaského roku 1566 byl *Jiřík Duchek*; úředníci mince přimlouvají se za něj u šepmistrů, neboť měl nesnázi s Petrem kožíšníkem, který mu dělal škodu na zahradě za branou Kolínskou.¹⁰⁵⁾

Mezi lety 1591 a 1596 jmenují se vrátnými *Matouš Hradecký*¹⁰⁶⁾ a *Václav Roza*.¹⁰⁷⁾

Krištof Veselský byl vrátným již 1604; dovídáme se o tom z relace, dne 6. července dotčeného roku jím podané, že Jan Jiří Háša z Oujezda a na Nebovidech nechtěl zde v domě svém přijmouti psaní zapečetěné, které mu úřadem horním po něm (vrátném) bylo posláno.¹⁰⁸⁾ Střehl vrata Vl. Dvora ještě 1637; tehdy s manželkou svou Mandalenou ujal domek nápadem po neb. Samuelovi Veselském, strejci svém.¹⁰⁹⁾

Václav Opatovský byl vrátným již 1654 a opatroval tygle (při rozpuštění verku); za to bral týdně 45 kr.¹¹⁰⁾

K str. 393. — Roku 1600 byl ponocným Vl. Dvora *Jan Vala* (viz str. 260), roku 1612 *Jiřík Strimilovský*.¹¹¹⁾

Povinnosti ponocného na Vl. Dvoře byly velice rozmanité: nebyly to pouhé ponůcky, nýbrž i za dne bylo mu vykonávati všelijaké práce, jak poznáváme z přísahy jeho. Ponocný na Vl. Dvoře zavazoval se takto: „Přisahám Pánu Bohu, že tuto povinnost ponocování na Vlaském dvoře sobě od pánův úředníkův svěřenou věrně, pravě a upřímně zpravovati chci, a spatřil-li bych kde jaký oheň aneb že by nětco skrze zlé lidi se na témž Vl. dvoře, obzvláště při minci, škodlivého díti chtělo, hned vokřik udělati

¹⁰³⁾ A. K. Lib. conduct. A. 20 v.

¹⁰⁴⁾ A. K. Lib. her. ant. K. 6 v.

¹⁰⁵⁾ A. K. hor. odd. 2043/A.

¹⁰⁶⁾ A. W. Listina nedatovaná.

¹⁰⁷⁾ A. K. hor. odd. 3903.

¹⁰⁸⁾ Ibid. 4615.

¹⁰⁹⁾ A. K. Lib. hered. VI. pg. 452 v.

¹¹⁰⁾ A. W. Rejstřík vydání.

¹¹¹⁾ A. W. Listina.

a dáti znáti a sám podle nejvyšší možnosti toho zlého pomáhati přetrhovati. Tolikéž cožby mi koliv od pánův úředníkův horních a mincovních poručeno bylo, ve dne buď dříví řezati a štípati, dvůr mésti, zimním časem pokoje topiti, buď někde v potřebách poslati, v noci při ponůtce se ohlašovati, — to všecko též chci a připovídám s ochotností vykonati a v tom ve všem pilnost a bedlivost všelijakou zachovati¹¹²⁾

K str. 421. — Mezeru v seznamu úředníků mince 1633—35 nutno vyplniti jménem *Jana Prunce* (viz str. 316).

Přílohy:

I. Příloha.

Čís. 1.

1352. 16. srpna a 13. prosince.

Feria quinta post Assumptionem s. virg. Marie —. Item Gera, dicta Smydin, publicavit, quod emit¹⁾ unum quartale unius fabrice in Cvtina erga Jesconem et fratrem eius, Petri de Gallis filios. Judicio IIJ^o. Et Vla genero eius ipsa Gera predicta furmundscaft resignavit.

Feria quinta in die sancte Lucie virginis —. Item Vla Smydlinne gener publicavit quartam partem fabrice in Montibus Kutnis. Judicio IIIJ^o.

A. m. Prahy, č. 987 nové fol. 4 a 5.

Čís. 2.

1357. 21. prosince.

Wir Wenczlaw Gosprecht, Nyckel Pek, Nyckel Lömer, Frenczel Quartz, munczer schepphen in den smiden, dar nach di schepphen aus dem preghaus Herman Eldrys, Wenczlaw Schadwynkel, Stephan Hofman bekennen und tun kunt allen den, di nu seint und hernach kunftik werden, daz di ersam vrowe Luccy Kurlynne hat gekauft ein virteil einer smiden gelegen in der smiden von der Gabel ir und irn erben czu haben um x] schok grozer Prager pfenninge recht und redleich in alle dem rechten, als gewonleich ist andirr virteil einer smiden, alzo schol auch di egenante vrowe Luccy ir virteil haben czu irem leibe, di weil si lebet, vor aller manne anspruch. Wenn daz geschiet, daz got gepeut ubir si, so schol daz virteil halb erben auf den convent czu Vrowental, daz andir halbe teil schol erben auf ir enikel, di do ist genant Anna. Geschech abir daz, daz ir enikel Anna absturbe odir abginge, so schol daz andir halbe teil auch erben auf di samenunge czu Vrowental. Czu einem urkunde diser sache hab wir vrogenante schepphen unser ingesigel an disen prief geleit czu einer warheit und vorhantvestet. Daz ist geschehen nach gotes gepurt tausent jar und

¹¹²⁾ A. W. Přepis z konce 16. stol.

¹⁾ Na tomto místě jest napsáno a přeškrtnáno: quartale, mediam fabricam.

dreihundert in dem sibenden und fuffzigsten jar an sent Thomas tage dez heiligen zwelfboten, alz er waz an dem donirstage.

Orig. perg. v praž. univ. knihovně, č. 270 s 2 otlučenými pečeti obce minciřů a přegěřů na perg. proužcích. Na rubu: „Litra super fabricas in Montibus Kutnis. N° 84“. Novější rukou: „Ex abbacia monial. ord. cisterc. in Valle virginum vulgo Frauenthal. 1357 am tage s. Thomae apostoli“. V pravo od toho písmem XVI. stol.: „Alhie ist den [!] convent zue gestorben ein vierttl smitten. 1357.“

Čís. 3.

1378.

Kvncz smersneyder der hat mit gutir vornunft und mit wolbedachtem mute beschaiden und geschafft sein gut in aller der weis, als hie geschriben stet: czu dem ersten so schafft und beschaidet her . . . Dor noch beschaidet her ain virtail ainer smid aim erbern prister czu aim ewigen selgeret also, daz man daz sol kaim prister ewiglich vorreichen sunder also lange, als sich ain prister ordenlich helt, di weil sol im daz volgen.

Des totpetleut sein di erbern Petir Newburger ain scheppen und Jesco Wambaser, di haben der beschidung bekant in aim vollen rat und der gancz rat hat das gehaissen in der stat puch schreiben und legen.

A. zemský v Praze. Kolínský manual radní, fol. 11v—12. — Vávra, Děj. Kolína (1888) mluví na str. 36. a 50. neporozuměním o kovárně místo o mincovní dílně.

Čís. 4.

1383. 26. ledna.

Wir Ffrenzil Quarcz, Elbil Reynel, Bertil von Pysk, Schön Hannus, münzschephein in den smiden, dornach di schephein in dem preghaus Heynczman Megirl, Ffrancz Hoffman, Jacusch von Pysk bekennen und tun kunt mit disem gegenwörtigen prif allen den, di nu sint adir hernach kuemftik werden, das di ersam geistlich juncfraw Gaczsa aptesin, Anna priorin, Elka underpriorin, Anna kelnerin, Dorothee custorin und der erber geistlich herre her Hannus Gestil und auch probist und das gancze convent des closters czu Vrawental haben recht und redlich ein halbe smiden auf unsers herren des künigs münzhoff auff dem Perge czun Kutthen an der Mautner smiden und auch din ligt recht und redlich den vorbenanten juncfrawen und dem egenanten herren hern Hannosen und auch dem ganczen convent des closters czu Vrawenthal di egenante halbe smiden gelegin in der Mautner smiden in czu haben und czu besiczen erbiclich und ewiglich in allen den rechten nützen und genize recht, als ein iczlicher frumer werkmeister czu rechte ein halbe smiden besiczen und haben schol, in czukünftigen czeiten auch mit sotheiner besunderlichen bescheidenheit, so kündige wir egenanten schephein in disem gegenwörtigen prife, ab das immer gesche, das imant hernach quème und bréchte

adir czeitge den alden vorhalden prif, der do vorlorn ist, der do auch gelaut hat uber di vorgeante halbe smiden in der Mautner smiden, den man auf geruffen hat czu drein maln uber lant czu kirchen und czu strassen in vir steten, auf dem Perge czun Kutthen, czun Neven Köln, czum Czaslabs, czum Deuczsen Brode und nimancz komen ist in der czeit, do man den selben prif auf geruffen hat, der den selben prif bracht adir gezeigt hette und dorumme, so schal der selbe egenante alde vorhaldene prif fürbas mer ewiclichen keine kraft noch macht nicht enhaben, sunder diser neue gegenwörtige prif schal haben alle kraft und macht, alz do vor geschriben stet an aller leute ansproch und hinderniesse ewiclichen, wi di benant sein adir wer di weren in czukünftigen czeiten. Czu eim urkunde unde czu einer ewigen bestetigunge diser sache hab wir vorgeschprochen schephein unser peide anhangende sigel an disen prif geleit, der do gegeben und geschriben ist nach Criscz geburt tausent dreihundert jar und in dem drew und achzigisten jare an dem nesten mantage vor unser Vrawen tag der lichtwei.

Perg. orig. v praž. univers. knihovně, č. 471, se dvěma otlučenými pečeti na perg. proužcích. — Na rubu: „Ex abbacia monial. ord. cisterc. in Valle virginum N° 65.“

Čís. 5.

1383. 6. května.

Wir Ffrenzil Quarcz, Elbil Reynel, Bertil von Pysk, Schön Hannus, münzschephein in den smiden, dornach di schephein in dem preghaus Heynczman Megirl, Francz Hofman, Jacusch von Pysk bekennen und tun kunt, mit disem gegenwörtigen prife allen den, di nu sint adir hernach kómtik werden, das di ersam vraw Agnes Gúnlyn von Prag hat gekauft ir und irr tochter Dorothean Mertein Rotlebin, münzmeisterin auf dem Perge czun Chutten um vir und um achczik schok groser Prager phennige ein firteil einer smiden auf unsers herren des küniges münzhof des Perges cun Kutthen, di do benannt ist di Pysker smiden und auch din ligt, recht und redlich wider den ersamen hern Mertein Rotleben, münzmeister des Perges czun Chutthen. Nu schol di vorgeante vraw Agnes und ir tochter Dorothea haben alle di recht, nütze und genise czu dem vorgeanten firteil einer smiden erbiclich recht, alz ein iczlich frumer werkmeister czu recht ein furteil einer smiden besiczen und haben schol, in czukuemftigen czeiten und also bescheidenlich, wen got beut uber di vorgeante vraw Agnes, so schol das egenante firteil einer smiden gewallen auf ir tochter Dorothea Mertein Rotlebin und dornach schol di egenante vrawe Dorothea, wen got auch uber si gebeut, daz vorgeante firteil einer smiden schicken und geben czu eim ewigen selgeret noch iren trewen und alz si aller beste gut duenkt. Czu einer bestetigunge dieser sache hab wir vorgeschprochen schephein

unser peide hangende sigel an disen prif geleit, der do gegeben und geschriben ist nach Cristcz geburt tausent drei hunderth jar und in dem drew und achczigisten jare an dem nesten mitwoch vor dem Heiligen Phingstage.

Opis. Archiv kapitoly na hradě Praž. Lib. erectionum XI, nové f. 76.

Čís. 6.

1412. 24. ledna.

Wir Swager Hensel, Mertein Teicher, Hensel Greusser, Wenczlaw Töpler, münzschopfen in den smiden, dornach Heyman Alder, Niclas Hebenstreit, Francz vom Rosental, schopfen in dem preghaus bekennen und tun kunt offenleichen mit disem gegenwurtigen brife allen den, die nu sein oder hernach kunfftig werden, das der erber Nicolae Oderwicz hat ein ganczes lediges lon uf unsers genedigen herren des kuniges munczhoff zun Chutten und dasselbe lon gelegen ist in Iglawer smiden und auch darinne ligt, recht und redleich dem vorbenanten Nicolae und das egenante lon in czuhaben und zu behalden und zu besiczen und zu gebrauchen ungehindert vor allermenicleich mit allen dem rechten nuczen und genisse recht, als ein iczleiches lediges lon recht hat von der arbeit in den smiden und des toten zu warten von des egenanten lones wegen czu dem egenanten Nicolae und wenn got uber in gepeut, so gibt man seinen nesten erben oder wer den gegenwurtigen brif mit recht hat, fumfundsibenzig mark, di man dem egenanten Nicolae gibt, noch seinem tode. Und zu einer bestetigung hab wir egenante schopfen unser peide insigel zugezeugnus an disen brif gehangen, der do geben ist noch Cristi gepurt virzehenhundert jar und in dem czwellftem jare der dominiken Adorate 1°.

Orig. perg. v arch. města Vidně, č. 1909 se dvěma pečeti. Na rubu: Nicolaen Odrowitz verschreiben von den Muntzer und Pregschöpphen umb ain gantz ledigs lon auf des Kunigs Müntzhoff zun Kuttten gelegen datum am sonntag adorate A^o 1412.

Čís. 7.

1412. 31. ledna.

Wir Swager Hensel, Mertein Teicher, Hensel Greusser, Wenczlaw Töpler, münzschopfen in den smiden, dornach Heyman Alder, Niclas Hebenstreit, Francz vom Rosental, schopfen in dem preghaus bekennen und tun kunth offenleichen mit disem gegenwurtigen brive allen den, die nu sein oder hernach kunfftig werden, das der erwurdig herre Jacob abt und sein covent [!] des closters zu Czedlicz haben ein ganczes lediges lon uf unsers genedigen herren des kuniges minczhof des Perges zun Chutten und dasselb lon gelegen ist in Pyesker smiden und auch dinne ligt, recht und redleich dem egen(anten) herren Jacob abt und seinem covent [!] und das egen(ante) lon in selber zu haben, zu halden, zu besiczen und zu gebrauchen ungehindert vor allermenicleich mit allen den rechten

nuczen und genisse recht, als ein iczleiches lediges lon recht hat von der arbeit in den smiden und des toten zu warten von des egen(anten) lones wegen zu dem egen(anten) apt Jacob und wenn got uber in gepeut, so gibt man seinem covent [!] oder, wer den gegenwurtigen brif mit recht hat, fumfundsibenzig mark, di man dem egen(anten) Jacob abt gibt, noch seinem tod. Und zu einer bestetigung diser sache hab wir vorgenan(te) schopfen unser beide insigel an disen gegenwurtigen brif gehangen, der do geben ist nach Cristi gepurd vurzehenhundert jar und in dem czwellftem jar der dominiken Adorate secundo.

Orig. perg. v arch. min. vnitra v Praze se 2 na krajích otlučenými pečeti ve žlutém vosku na perg. proužcích.

Čís. 8.

Po 1412. 31. lednu.

Ich Niclas Hebenstreit lag krank und doch mit guter vernunft. Do ich sach, das meiner tage uff erdreich nimmer weren, do besant ich die erbern Lucas munczer einen gesworn scheppfen des Pergs czun Kuttten, Jurge Glaczer und Perchtold Giesperger und bat si durch gotis willen, das sie bei meiner beschidunge weren. Do tet ich vor in meine beschidunge in sulcher weise: . . . Auch bescheid ich die lon, die mir volgen under den munczern, noch meinem tode meiner egenanten hawsfrawen Katherina ein dritteil und meiner vorgenanten tochter czweiteil. Iurati de pleno consilio.

Opis A. m. Jihlavy. Rkp. A 131—132. — Otiskl Tomaschek, Oberhof Iglau, č. 324. — Mikuláš Hebenstreit žil ještě 31. ledna 1412 (viz předcházející čís. 7.).

Čís. 9.

1414. 1. září.

Copia testamenti Barbare Czwickin.

Barbara relicta Henslini Czwick volens ire ad limina beate virginis Marie compos rationis et sana deliberacione coram Nicolao carnifice tunc jurato scabino legavit et disposuit de omnibus bonis suis post mortem suam in hunc modum.

Primo comisit Barbare Glaczerin amite sue illas VIII s. g. census, quarum IIII s. habet super Novo molendino, et II s. g. super abbatem et conventu(m) Czedlicen(sem) et una [!] sex. super domo Henslini Grewsser, et unam super domo Triblin et unum quartale super precio Wilhelmi Schik, quod ipsa Barbara Glaczerin easdem VIII s. ceñsus et quartale antedictum disponere et ordinare debet pro remedio animarum, prout de ipsa confidenciam gerit singularem.

Item habet unam sex. census super domo quondam Reck et unam s. census super precio Francz Preuer [!] et unam s. census super domo Petri Netel.

De illis legavit unam sex(agenam) census Marusscze filie Vrsule eius amite et unam sex(agenam) census Proklino filio Dorothee iudicisse de Malyna et unam sex(agenam) census dicte Dorothee iudicisse. Et si dicti pueri infra annos maturitatis decederent, tunc dicte due sex(agene) g census ad antedictam Dorotheam devolventur pleno iure.

Item legavit et commisit dicte Barbare Glaczerin ad fideles manus unum octale super precio Paul Lomer et unum octale super precio Hannus Swab, et unum octale super Hannus de Rosental precio, quod ipsa anime sue memoretur et pro remedio animarum ordinet modo, quo potest meliori, et hoc in quantum sola cum pueris suis non indiguerit. Si autem sola cum pueris suis indiguerit, tunc potest dicta quatuor quartalia convertere in suos usus secundum suam et puerorum suorum necessitatem.

Item legavit IIII [!] ebdomadaliter census, quos habet super precio Francz Prenner, quod antedicta Barbara Glaczerin dictis orphanis scilicet Marusscze et Proklino ipsos septimanatim levet et conservet, donec pervernerint ad annos maturitatis.

Reliqua bona sua omnia, quocunque vocentur nomine, potentialiter commisit et legavit ante [!] Barbare Glaczerin cum eisdem faciendi, prout de ipsa confidenciam gessit singularem sine quorumlibet hominum impedimento.

Insuper prefata Barbara Czwickin reservavit et reservat sibi potestatem supradictam legacionem mutandi, alterandi, cassandi, quociens et tocies vlt, quousque vixerit in humanis sine quorumlibet impedimento. Actum sabbato proximo ante festum Nativitatis Marie anno MCCCCXIII^o.

Opis. A. m. Jihlavy. Rkp. A. nové fol. 165—6. — Otiskl chybně Tomashek, Oberhof Iglau, str. 244—5, kde důsledně čelí „predium“ místo správného „precium“ (Lohn, lün). — Srv. k tomu další č. 14.

Čís. 10.

1416. 3. května.

Wir Mathes Flügel, Lucas Münczer, Wenczlaw Topler, Purkart von Rosental, münczerschopfen in den smiden, dornach Hanman Alder, Hannus vom Piesk, Hannus Swab, schopfen in dem preghaus, bekennen offenleichen mit diesem gegenburtigen brive allen den, die nu sein oder hernoch kunftig werden, das der erber man Heinrich Flemmyng, goltsmid auf dem Perg zun Chutten, hat gekauft im und seinen nesten erben ein virteil einer smiden wider den ersamen man Paul Meyler, etwenn perkschreiber des Pergs zun Chutten umb fünfzig schok grosser guter Prager pfenning, di der egenante Heinreych Flemming dem vogenanten Paul Meyler mit bereitem gelde ganz und gar bezalt hat, und dasselbe virteil einer smiden gelegen ist auf unsers genedigen herren kuniges munczhoff des Pergs zun Chutten genant in der Prager smiden in dasselbe virteil einer smiden czuhaben, czuhalden, czugenissen und czugebrauchen erbtleich und

ewicleich mit allen den rechten nuczen, als ein iczleicher werkmeister ein virteil einer smiden recht und redleich besiczen sol vor allermenicleich ungehindert. Und wer den gegenburtigen briff mit recht hat, dem gepuren alle vorgeschribne recht. Und czu einer bestetigunge dieser sache hab wir egenanten schopfen unser paide insigel czugeczeugnus an diesen gegenburtigen briff gehangen, der do geben ist noch Cristi gepurt vierczehenhundert jar und dornach in dem sechzehentem jar der dominiken, als man singet Misericordia domini.

Orig. perg. v arch. města Vidně, č. 2035; pečeti odtrženy. Na rubu: Hainrichen Fläming Kaufbrieff umb ain viertail ainer schmitten auf des Kunigs muntzhof gelegen in der Prager schmitten genannt von Paulln meuler. Datum am sonntag misericordia domini A^o 1416.

Čís. 11.

1416. 3. května.

Wir Mathes Flügel, Lucas Münczer, Wenczlaw Topler, Purkart von Rosental, münczerschopfen in den smiden, dornach Hanman Alder, Hannus vom Piesk, Hannus Swab, schopfen in dem preghaus bekennen offenleichen mit diesem gegenburtigen brive allen den, die nu sein oder hernoch kunftig werden, das der erber man Heinrich Flemmyng, goltsmid auf dem Perg zun Chutten hat gekauft im und seinen nesten erben ein virteil einer smiden wider den ersamen man Paul Meyler, etwenn pergschreiber des Pergs zun Chutten umb fünfzig schok grosser guter Prager pfennig, di der egenante Heinrich Flemmyng dem vogenanten Paul Meyler mit bereitem gelde ganz und gar bezalt hat, und dasselbe virteil einer smiden gelegen ist auf unsers genedigen herren kuniges münczhoff des Perges zun Chutten genant in der Iglawer smiden in dasselbe virteil einer smiden czuhaben, czuhalden, czugenissen und czugeprauchen erbicleich und ewicleich mit allen den rechten nuczen, als ein iczleicher werkmeister ein virteil einer smiden recht und redleich besiczen sol vor allermenicleich ungehindert. Und wer den gegenburtigen brif mit recht hat, dem gepuren alle vorgeschribne recht. Und czu einer bestetigunge dieser sache hab wir egenante schopfen unser paide insigel czugeczeugnus an diesen gegenburtigen brif gehangen, der do geben ist noch Cristi gepurt vierczehenhundert jar dornach in dem sechzehentem jar der dominiken, als man singet Misericordia domini.

Orig. perg. v arch. města Vidně, č. 2036; pečeti odtrženy. Na rubu: Hainrichen Fläming Kaufbrieff umb ein viertl ainer schmitten auf des Kunigs muntzhoff gelegen in der Iglauer schmitten von Palln meuler datum am sonntag misericordia domini. A^o 1416.

Čís. 12.

1437. 18. listopadu.

Katherina Futrerinn de Montibus Chuttnis resignavit xß gr super Johannem Swab eciam ibidem in Montibus Chuttnis super pregerlon

honorabili viro domino Theodrico plebano in Montibus Chuttnis in ecclesia Maiori. — Testis Jeronimus Ludl et Nicolaus Merbatt. — Actum f. 2. ante Elisabeth anno etc. xxxviii^{mo}.

A. m. Jihlavy, Měst. kniha III. fol. 161.

Čís. 13.

1442. 6. listopadu.

Daz gescheffte des Lorencz dy Wuczku¹⁾ von dem Perge. Sein geschefftlewt Procop Medsider und Hanuschko Reinswerk, die also bekant haben, daz der benant Lorencz mit wolbedachten mutt sein dicz gegenburtigs gescheffte tan hat Item czwai hewsser auf dem Perge und ein pregerlon auf dem munichhoff [sic] Und alle obgeschribne ding und gutter die hat er geschafft Katruschn seiner swester. Wer aber sach, das die benant Katrusch sein swester ab ging an erben, so schol man von den egenanten guttern stifften ein ewige mess und das ubrig sol gefallen auf seine nechste frewnt Registratum feria III. ante Martini anno domini M^oCCCC^o tricesimo quinto.

A. m. Jihlavy, Měst. kniha III. fol. 149v — 150.

Čís. 14.

1442. 26. listopadu.

Testamentum Barbare relicte Georgi Gloczer de Montibus Cuthnis. Ir geschefftlewt sind Hanns Teckl, die czeit burgermaister und Janco Ryzman, baide gesworen schepfen, die also furbracht haben und bekant, das di erber fraw Barbara Jorig Glaczerin in irem sichpette ligund bei guter vernunft und mit wolbedochten mut in irer gegenwertikeit ein sulichs gescheffte getan hat und gemacht, als donn hernoch ist beschriben und hatt alle ire schuld, die man ir schuldig ist, mit namen beschreiben lassen Item so schaff ich meiner schtiftochter der Katruschen des Clymschen hawsfrawen und der Cecilia irer tochter mein haus auf dem Berge und ein achteil eines lones auf dem minczhoff und ob eines under in abging mit dem tode, das dosselbig gevalle auf das ander. Auch schaff ich dorczu der obgenanten Katruschn meinen graben rokch und den hesein pellicz. Item ich schaff der Katruschen des Johannes schulmaister czu der Iгла tochter eins achteil eines lones auf dem minczhoff auff dem Berge und dorczu ein rukcheine kchüczn. Item so schaff ich meinen baiden sün ein pregerlon und ein kchür auf dem minczhof Und desselbigen obgeschriben geschefftes hat si ir erkoren furmund und mechtige verweser die erberen weisen mannen Johannes schulmaister und den Jacub Czwi-faler, burger czur Iгла und hat gepeten mit fleisse, das sie demselbigen gescheft und irem leczten willen sullen also vor sein mechtikleichen und awsrichten als geweldige verweser an aller irer kinder und ander fründt

¹⁾ Divůčků?

hindernisse. Actum et registratum feria secunda post Katherine anno domini M^o quadringentesimo quadragesimo secundo.

A. m. Jihlavy, Měst. kniha III. fol. 191v—192v. — Srv. k tomu předcházející č. 9.

Čís. 15.

1443. 25. října.

Jan Odolen, měštěnin Nového města Praž., potvrzuje, že mu byly vydány vídeň. konšely německy psané listy, jež jeho tchán, Leotoldus Zwirner, měštěnin Starého města Praž., u nich uložil: „Item primo privilegium super quarta possessionis in Montibus Chuttin, dicte fabrica Gabler, vulgariter Gablersmidten nuncupata. Item privilegium super quarta parte possessionis dicte fabrica Pragensis, vulgariter Pragersmidten“.

Quellen zur Geschichte der Stadt Wien. II. odd. II. sv. č. 2949.

Čís. 16.

1455. 11. srpna.

Ein fruntliche vorrichtung czwischen dem Niclas von Kolen an einem und dem Hanus Weithals mit Katherine seiner hawsfrawn und irer swester, Sules tachter an dem anderen tail. Umb alle brieffe und rechte, die der benant Niclas von Kolen von der Cristina Paul Prenners tachter hat gehabt und gekawfft.

Ire gemechtlewt von des Niclasen tail sind Johannes Luleich und N. statschreiber und von des Weithals mit den czwaien swestern wegen Ambrosius Priesniker und Jacub Finücker, die also czwischen in gemacht und mit guten willen beider tail ausgesprochen habent.

An ersten den brieff auf Nebowid lawtund auff X schok ierigs czins und dor zu die brieff auf ein minczler lan und all ire rechte dorczu sullen der Weithals mit den czwaien swestern dem Niclas mechtikleich aufgeben und abtreten ledig und frei und besonderlich den brieff auff *Nebowid* sullen sie im zu nechsten quatember czu Prag bei der lanndttaffel aufgeben auf ire czerung ader was bei der landttaffel auflegung wer, das sol der Niclas selber ausrichten. Do fur sol der Niclas geben dem benanten Weithals mit den czwain swestern xviß gr, ieczund zuhannt viiiß und zu der nechsten schür¹⁾ viiiß gr angever auch, als vor kriege stecz czwischen in sind gewesen von auflegung und czerung wegen, die der Niclas vor durch der obgenanten brieff willen getan hat, und auch von xxxß gr wegen geltschuld, die der Niclas vor der Cristina und irem bruder sullt geliehen haben.

Registratum f. 2. post Laurencii anno domini etc. lv.

A. m. Jihlavy, Měst. kniha III. fol. 257v.

¹⁾ Písař napsal tak asi z nepozorumění věci; má státi asi správně: „chür“, (viz napřed str. 33).

II. Příloha.

(K str. 409 a 410.)

Konšelé

	<i>minciřští</i>	<i>pregéřští</i>
1395	Andreas Pynger (správně asi Pogner) Vincencius Zytaw(er) Johannes Elzowiel	Hana Smalcz Procopius Scalek (správně asi Stich) Petrus Ola (správně asi Ula) Lib. confirm. V. 213.
1411 6. května	V zápise takto datovaném jmenování jsou a do tohoto roku náleží oni konšelé, kteří v listině ze dne 24. ledna 1412 jsou vytčeni; dle toho nebyli tehdy konšelé ještě obnoveni. Lib. confirm. VII. 23.	
1417 20. července	Procopius Stich Nicolaus de Hoch Jacobus Hekler Petrus Glacz	Wenceslaus Haberman Wenceslaus Nohel Wenceslaus Poschen (správně asi Puschin) Lib. confirm. VII. 234.
1499	Jakub Holeso Machek pergmistr Jan Kazlar Martin Přespole	Jan Hertvík Vimberk Václav Buryanů
1500	Jan Kazlar Vondra Psovrha Jan Volphů Machek Partlů	Václav Vimberk Václav Buryanů Jíra Škorně
1501	Václav pergmistr Flašarský Psovrha Vondra Jakub Holeso Jan Zeman	Jan Hertvík Václav Buryanů Derfer
1503	Kazlar Psovrha Barthon Petr bednářčin	Vimberk Škorně Bernarth
1504	Holeso Petr Jan Volfů Šilhavý	Sedlář Václav Škorně

A. W. Lístek vypadlý asi z některých register verkových.

III. Příloha.

Úřednictvo při minci kutnohorské z doby starší

Správce mince čili mincmistr (magister monetae):

okolo 1300	Wolflin
1311	Michal z Kolína nad Rýnem
1334—36	Mikuláš z Pisy a František z Pisy
okolo 1336	Verius de Matziis se společníky
1339—42	Johlin Jakubův
1343	Thomlin Velflinův
1358	Ondřej z Florencie
1363—65	Endrlin Löwel řeč. Prubíř
1370—75	Jan Rotlev
1376—83	Martin Rotlev
1383—88	Kunrát Kaplír z Sulevic
1391—99	Petr z Písku
1400	Friduš Kunel
1401—03	Konrát z Vechty
1403	Oldřich Vavák z Hradce
1404—05	Konrát z Vechty
4./1. 1405	do konce 1419 Petr Zmrzlík z Svojšína
od konce 1419	do 1421 Mikeš Divůček z Jemniště
1421	Hanuš z Polenska
1421	Petr Zmrzlík z Svojšína
1421	Oldřich Vavák z Hradce
1421	Mikuláš z Dědibab
1422	Diviš ze Srbče
1422—24	Hašek Ostrovský z Valdštejna
1427—33	Ambrož z Prahy
1427—29	Otík z Lozy
1429—33	Mikuláš ze Suchdola
1436—55	Jan Čabelický ze Soutic
1456	Zbyněk z Soběšína, zástupce mincmistrův
1456—58	Jan Calta z Kamenné Hory
1458—62	Zdeněk Kostka z Postupic.

Nejvyšší písař mince:

1400—06 Mikuláš Chudý z Lobkovic.

Písař mince (notarius monetae):

okolo 1340	Bořuta
1343	Jakub Sachs
1384—1421	Jakub Wolgemut z Norimberka
1401	Adam z Zařící?

1406, 1419 Petr Sachs
 před 1409 Konrád
 1428 Mikuláš, syn Jana Kaplice z Pořešína
 1430 Martin Kučka
 1435—54 Jan z Vojic
 1462 Eliáš
 1471 Jakub.

Proběři královský (examinator, versuchar):

1339 Bořuta
 před 1363 Endrlin Löwel řeč. Prubř
 1405 Krištof
 1406—08 Václav z Paběnic jinak z Řepčic
 před 26./11. 1433 Jiří zlatník řeč. der grosse Jorge
 1433 Sigmund zlatník.

IV. Příloha.

Oprava omylů ve spise „Král. mincovna v Kutné Hoře“.

Na str. 2 v poznámce 2. v řádce 9. zdola mělo býti vytištěno „*czentnyry*“.

Na str. 16 v 4. ř. zdola má státi místo „asi od r. 1584“ správně „od 9. března 1569“.

Na str. 33 pod obr. 11 mělo býti psáno „klopující“ místo „kvečující“.

Na str. 34 pod obr. 12 mělo býti psáno „klopující“ místo „kvečující“.

Na str. 147 v řádce 12. zdola místo Tvrdočel jest třeba asi správně čísti Tvrdočel.

Na str. 184 v poznámce 3. jméno Gorzanský bývá psáno též Gorczanský.

Na str. 216 v řádce 4. zdola místo „*ffis*“ jest správně *uffis*.

Na str. 264 v poznámce 33. místo *Ibidem* jest správně *Tingl Libri confirm.*

Na str. 265 v řádce 2. zdola budiž čteno „klenbových“.

Na str. 266 v řádce 3. zdola budiž čteno „klopování“ místo kvečováním“.

Na str. 288 v pozn. 41. má státi místo „A. K.“ správně „A. kapitolní, Lib. erect. VI. 362“.

Na str. 290 v řádce 19. shora budiž čteno „Rocznie“ místo „Koczuje“.

Na str. 305 v řádce 3. shora má státi Gorczanský místo Gořanský.

Na str. 326 v řádce 3. zdola budiž čteno „řečený Chudý“.

Na str. 327 v řádce 5. a 6. shora má státi Zinnr místo Zumr a Pisselhov místo Pišlhov.

Na str. 369 v řádce 4. zdola místo Herpiš jest správně Herpiss.

Na str. 382 v řádce 22. shora místo Anicene jest správně Avicene.

Na str. 409 buďtež při roce 1371 jména konšelů Nicolaus a Dominicus od sebe oddělena čárkou.

Aby znemožněno bylo nedorozumění, připomíná se, že často citované číslované knihy horního oddělení v městském archívě kutnohorském jsou sbírkami listin, do tuhých desk svázaných (listy královské, nařízení komory české, koncepty zpráv z horního a mincovního úřadu vyslaných a j.); takových knih jest přes 40. Při novém pořádku horního oddělení bylo očíslování dotčených knih vyhlazeno a tím vyhledávání míst citovaných ztěženo.

Rejstřík jmen a věcí.

Albrecht (Kolovrat) 24.

Albrecht Bartoloměj z Norimberka

17—19; Hanuš jeho syn 17.

Alder Heiman (Hauman), konšel preg.
62, 64, 65.

Alder z Lošan Prokop, úř. mince 47,
šepmistr 38; Kateřina, vdova po něm
24.

Ambrož z Prahy, mincm. 45.

Anděl Zigmund, úř. mince 47.

Apardus Florenčan 55.

z Aspeltu Petr, arcibiskup mohučský 29,
40, 55.

Avicena 70.

Balduin, arcibisk. trevírský 29.

Barbora, královna 32, 46.

barchán (látka tkaná) 7.

barchán k lití cánův 7.

barchaník 7.

Baroch Jan, proběři zemský 55.

Bartoš: kárník 52; hospodář VI. Dvora 57.

barvíř myl hlavy 23.

Bedřiška 24.

Bechyně Jan 43.

Beneš zlatník, proběři král. 54.

z Bibrštejna Karel, nejv. mincm. 5.

Bílek Václav 21.

Bohdanečtí z Hodkova 55.

Bohmický z Bohmic, hejtm. hor Vrbi-
ckých 55.

Bohumín (Oderberk) 5.

Bohuslav, hospodář VI. Dvora 57.

Boreň z Lhoty, úř. mince 48; Magdalena,
jeho dcera 48.

Borš z Ryzmberka a z Oseka Jan 55.

Bořuta; písař mince 50; rychtář staro-
městský 42.

Bradáč (z Tůšně) Oldřich, úř. mince
20, 24, 47.

Bratří (Žebráci), české rotý zoldnéřské 24.

Brázda Martin z Prahy 46.

Budějovice Čes. 49.

Burian, minciř 47, 48.

z Býchor Karel 50.

Bykánec Malý (v Časl. kraji) 51.

Bytom (Peuthen) v Slezsku 5.

Bzenecký 23.

Čalta z Kamenné Hory Jan 47.

cány, jich lití 6—8.

cejchování olova 5.

centnyři starý český 5.

clo: na Labi 21; z olova 6; z mědi 21—24.

Ctibor kancléř 23.

Cyno z Florencie 29, 40, 55.

Czwifaler Jacob, měšt. jihlavský 66.

Czwik Henslinus 63; Barbora, vdova po
něm 63.

Čabelický ze Sútíc Jan, mincm. 46, 47.

Čáslav 16; rychta 41.

z Čínová (z Čenova): Vlček Václav, hejt-
man rot bratrských 28; bratří Václav,
Vlček a Zikmund 32.

čelníci: minc. a preg. z Hory voláni do
pražs. mincovny 11; hutní (ze Slo-
venska) přicházeli do Hory 26.

Dětský Mikuláš 56.

dílo mincovní 7—12.

dluhy: královské (panské) 24, 27; král.
mincovny 25; obec horské 28.

Doktor Václav, vrátný VI. Dvora 57.

doly: v Bleistadtě 6; na Ratajích 40.

Donínský Václav v Čáslavi 31.

Dorothea iudicissa de Malina 64.
z Dorotic Řehoř 56.
Dremlík Stancl (z Bystřice) 26.
družstvo peněžníků toskánských 55.
dříví k horám nedostatek 25.
Duchek: mincíř 25; Jiřík, vrátný VI.
Dvora 57.
dům: Bartošovský 21; Houskovský
(u Březských) 48; Reck 63; Remův
34; Triblin 63; u klobouků v Praze 23;
u zlatého orla v Plzni 49.
dvůr v Klucích 37.
Dynes Šebestián, šafář mince 25, 56.

Eilauer (Eylouer), urburéf 30.
Elbeln (Elblin) Mikuláš 50.
Eldrys Herman, konš. minc. 59.
Eliáš:24; s dvora písař 52.
Eliška, nevěsta kr. Jana 36.
Endrle: David, úř. mince 48; Adam,
gvardejn 54.
Erazim, kupec z Freiberga 20.
Erhardus, strazreiter 17.

Ferdinand, arcikníže 56.
z Fictum (Victum) Křištofor 29.
Finůcker Jacub 67.
Flemming Heinrich, zlatník 64, 65.
Florenčané Andreas a Thaldo 41.
Flügel Mathes, konš. minc. 64, 65.
Fold (Fuld) Jiřík, písař mince 53.
formani: Jiřík 5, Malý Janek 5, Hrbek 23.
fracti (zlomky plátů minc.) v pregrenci
(v popelu) 19.
Freiberk, rychta 41.
Freisichselbst z Freidnpachu (Stejšek)
Zigmund 52.
Frisch Petr 31.
z Fulštejna a ze Slavkova Samson, úř.
mince 47.
Futrerin Katherina 65.

Gajbl 22.
Gebhardt Rudolf, obchodník z Erfurtu 6.
Gebhart 22.
Gera dicta Smydin 59.
Geronis z Libušína Jan Viktorin, úř.
mince 37, 48; erb jeho 49.
Geronisové: Vít 49; Vojtěch 49.
Gestil Hanus, probošt kláštera ve Frauen-
talu 60.
Geyer: Kristian 49; David, písař mince 53.
Giesperger Perchtold 63.

Glaczer (Gloczer) Georgius (Jurge, Girgl)
33, 34, 63; Barbora vdova po něm 33,
63, 66.
Glaser: Lorenc, písař mince 53; Šimon,
písař mince 53.
Gloger Jan, písař mince 53.
Gorczański 70.
Goslar 5.
Gosprecht Wenclaw, konš. minc. 59.
gradual kutnohorský 9, 12.
Graupner, měšťan v Kolíně n. L. 42.
Greusser Hensel, konš. minc. 62, 63,
grossi pragenses raženy v Hoře 15,16.
Grünthal v Sasku 26.
Guenlyn Agnes (z Prahy) 35, 61.
Guntzel A., úř. české komory 48.
gvardejnové 54.
gysar (lijec stříbra) 7.

Hackl Řehoř Leopold, úř. mince 49,
písař mince 53.
Halama 23.
Halda od Hory 24.
haléře uherské dobré 18.
Hamrník Martin 20.
Hanušek: z Bykánce 51; nejv. vrátný
královský 23.
Háša z Oujezda Jan Jiří 57.
Hašek Ostrovský z Valdštejna, mincm.
44, 45.
Hebenstreit Niclas, konš. preg. 62, 63.
hejtman zemský 22.
Henricus dictus Srsa 43; Elška manž.
jeho 43.
Hertvík Jan 22.
Hlaváč Burian, starý preněř, gysar a ker-
nýř 6.
Hlavsa Petr z Liboslavě 52; Anna dcera
jeho 52.
Hofman: Franz, konš. preg. 60, 61; Jiří
17; Stefan, konš. minc. 59.
Hölczl Šebestian, hor. hofmistr 18.
Holeso Jacub 38.
hory: Rychnovské 25, Stříbrské 5, Tar-
novské 5, Vrbické 55, Horního Harcu 7.
Hradecký Matouš, vrátný VI. Dvora 57.
z Hrádku a Valečova Samuel 32.
Hubáček Jakub 25.
Huček Martin 21.
z Hustiřan a na Malešové Jiřík 37.
hut: královská 6. za Kolmarkem 46.
Hůzvice Ondřej 34.

Charvát: rudokupec 22; Jan, úř. mince
54; vůdce rotý žoldnéřské 23.
z Chočemic Marianna 34.
Chval, kancléř 23, 24.

Jakub: písař mince 52; opat kláš. Sed-
lec. 35, 62, 63; z Vorlova domu 32.
Jan Lucemb. král 29, 30, 40.
Jan vévoda Zhořelecký 31.
Jan, zlatník 25, 55, 56; Marta, jeho
manž. a dítky 56.
Janda, rudokupec 20.
Jandová 34.
Janovský (z Suchotlesk) Bohuslav, úř.
mince 31, 47.
z Jenšteina Jan, arcibiskup 50.
Jihlava 16.
Jihlavec 22.
Jindřich: kníže Minstrberský 22; Koru-
tanský 36; rudokupec 34.
Jiří král 22, 24, 27, 32, 35, 37.
Johannes: frozauchar 55; z Volína: 22;
schulmeister 66.
Julián: Jan, mečíř 52; Václav, písař
mince 52.

Kamének kuprový 20, 21.
kaplan obce minc. a preg. 37.
kaple obce minc. a preg.: ve Vysokém
kostele 37; v chrámě sv. Barbory 38.
Kaplice z Pořešína Mikuláš, písař mince
51; Barbora, jeho matka 51.
Karel: král 21, 30, 31, 41; markrabí 30.
Katrlain Lida 38.
Kavka: Václav, gvardejn 54; z Tolen-
štejna Daniel 48.
Kircheisl Karel, forman 26.
Kirchprigk Kolínský Václav, šafář mince
56.
kladivo pregéřské 12.
klášter ve Frauentalu 59, 60.
kleště kvečovací 9.
klopování střížků 10.
Klucky Petr, úř. mince 13, 47.
Knajslík Jan, rudokupec 22.
knapi mincířští a pregéřští 33.
knihy nejstarší: m. Prahy 36; m. Kutné
Hory 44.
Kober z Kobersperku: Křištof 19; Zig-
mund, písař mince 52.
z Kojšic Racek, písař mince 51.
Kolín n. L. 16.
kolky mincovní 55, 56.

de Kolovrat et de Krakowcze Albertus 47.
Konrád, písař mince 51.
Konrád řeč. Švaiger, úř. mince 47.
konšelé minc. a preg. 33, 35, 38, 68 (sezn.)
Kopřiva Jan 23.
kostel: Vysoký 66; sv. Václava na Rovni
37; sv. Vojtěcha na Kalabří v Nov. m.
Pražs. 34.
z Kostelce Jan 43.
Košmberský 24.
Kotek Ondřej, zvonář 26.
kotel na bílení plátů mincovních 11.
Koubek havíř. 24,
kovadliny, jich osazování 10, 12, 19.
Kožkové z Libušína 49.
Krah Křištof Jakub, úř. mince 11.
Královice 23.
Krása z Vlkanova Václav 38.
kronika Matěje Meissnera 44.
Kršňák Martin, rudokupec 20, 22.
kruhy olova 5.
Krumner Merten (Crumler Martinus) 33.
Křinecký, šafář mince 56.
Kunz smersneyder 60.
kurfiršt (plát pro hrubou minci) 10.
Kurlyne Lucie 59.
küre (chüre, volení) 66, 67.
kvečování střížků 9.

Labe, doprava olova 5, 6.
Lampa nesl korúhev proti králi 23.
Lehner Daniel, správce huti 54.
Lengholzer Křištof, gvardejn 54.
Leopold I. císař 38.
Leutner Jakub 51.
lezof 19.
z Liboslavě Jan, zlatník 56.
z Libušína Geronisové 49.
Lípovský Martin Karel, pražs. řezáč
kolků minc. 56.
Litoměřice 5.
Lítovský z Lítovic a ze Svinař Bohuslav
29.
z Lobkovic (z Újezda) Mikuláš řeč.
Chudý, nejv. písař mince 43, 51.
Loemer Nykl, konš. minc. 59.
Lomer Paul 64.
Lorecký 20, 22.
Löwel řeč. Prubíř Ondřej (Endrlin)
mincm. 41, 69, 70.
Lucas münzer 63.
Ludl Jeronimus 66.
Luleich Johannes 67.

lún minciřský: 34, 35; jednání o prodej 37; odkaz 34.
lún pregéřský 65, 66.

Mach, vůdce roty žoldněřské 23.
Machek Matěj z Rybného trhu 35.
Maius Mikuláš, vrchní hejtm. v Jáchymově 6.
Malešovský z Mokrovús Jiřík, 37, 38.
Mall Křiřtof, gvardejn 54.
Malovec 24.
Matěj, vrátný VI. Dvora 57; Káča jeho manž. 57.
Matyáš, král Uherský 23.
Maustytl Ondřej z Prahy 46, 55; Ondřej, syn jeho 46; Maruška, dcera jeho 46.
Maxmilián, král 6.
měď: černá, její cena 20, 21; vývoz 21; Norimberčanům vypovězena 24; clo z mědi 21—24; zagrovaná 26; šplejsovaná 26; zrněná do mince se brala 22, do Jáchymova se posílala 19.
měďarský obchod 20, 21.
Medsider Procop 66.
Megirl Heinzmann, konš. preg. 60, 61.
Merbatt Nicolaus 66.
Meyler Paul, perkschreiber 64, 65.
Michal z Kolína n. R., mincmistr kh. 29, 40.
Mikeš, řezák (magister Niklas snicer) 43.
Mikuláš z Dědibab (pictor), mincmistr 43, 44; Elška, vdova po něm 43; synové jeho 43.
Mikuláš se Suchdola, mincm. 45; Margaretha (Maruše) manž. jeho 45, 46.
Mikuláš: Augustinův z Prahy řeč. Bohatý, písař mince 51; hofmistr 20—22, 24; kaplan minc. a preg. 38.
minciři, jich počet 38.
mincmistr nejvyšší 49.
mincmistři čili správčové mince (z doby starší) 69.
mincovny: pražská 36, 56; kutnohorská 36; nouzové v klášteře sv. Jakuba a sv. Františka v Praze 36.
z Minstrberka vévodové 27.
Miránková Anna 31.
Mišenský kníže 23.
mladí páni (knapi) 33.
Mlýnek, měřt. kh. 23, 28.
Mrázek Matěj 24.
Muk Centurio, písař mince 52.

Münzer Lucas, konš. minc. 64, 65.
Muskata Jan, biskup 55.
Namyslava, město v Slezku 41.
Nasednický Matyáš, správce na Malešově a na Libenicích 25.
Nebovidy 67.
z Nečtin Vilém 46.
Netel Petr 63.
Neumann Lorenc, hutmistr 48.
Newburger Petir 60.
Niclas von Kolen 67.
Nicolaus de Slesia 17.
Nikl z Pírku 27, 28.
Nové mlýny (Novum molendinum) 63.
nůže minciřské 8, 9.
Nymburští kupovali měď na přikrytí věže 26.
Obec minciřů a pregéřů 33—39.
Oderwicz Nicolaus 62.
Odolen Jan, měřt. Nov. m. Pražs. 67.
olovo: z hor Stříbrských 5; polské 5; z Freiberga 26; z Goslaru 5; z Míšně 6; ungelt z olova 6; nedostatek 6; dluh na olovo 25.
oltář Narození P. Krista v kostele sv. Barbory 38.
Ondráček, kantor 20.
Ondřej: z Florencie mincm. 40; Löwel řeč. Prubíř 40, 41; z Ratboře, vexplmistr 35; ze Zaričan, rychtář v Čáslavi 41.
Opatovský Václav, vrátný VI. Dvora 57.
Otík z Lozy, mincm. 45.
Otto kurfirst, falckrabí Rýnský 30, 31.
pagament peněžní, skupování a přepalování 17.
pánev měděná na vyhřívání střížků 10.
panna (Pfanne) na vyhřívání střížků 10.
Pašole Jakub 38.
Paul Tobiáš, písař mince 52.
Pavel: písař mince 52; posel obce pregéřské 34.
Pavlíček, posel 55.
pečet obce pregéřské 36, 37.
Pek Nykl, konš. minc. 59.
Pelikán Frant. Ant. 49.
peníze staré horské 35.
Penízek, dvořenín 24.
Perg (Hora Kutna) 46.
Pernštýnský 29.
Perštýnec, ves. u Hory 23.

Pertoltice, u Zruče 55.
Petr „de Gallis“ (v Praze) 59.
Petřík, písař u váhy obecní 24.
Pilgram Daniel 52.
z Pírku Nikl 27, 28.
písaři mince 49—53, 69, 70.
Piskova Barbora 11.
z Písku (von Pysk): Bertil, konš. minc. 60, 61; Hanus, konš. preg. 64, 65; Jancusch, konš. preg. 60, 61; Petr, mincm. 43.
pivovar Alderův 47.
pláty mincovní 10, 19.
ploty pletené na valech 23.
plst pod závaží 53.
Pněvice (Pňov) u Hory 37.
počtové groše stříbrné 19, 20.
Podivický Jan, písař minc. 49, 50.
Podvala 23.
Pokšuch Matěj 23.
Poličany, ves u Hory 37.
ponocný ve VI. Dvoře 57, 58.
z Práchňan: Bartoš 34; Mikuláš 31.
Právo horní (Jus regale montanorum), jeho přepisy 13—15.
Prazek 24.
pregéři, jich počet 38.
Prenner Franz 63, 64.
pregrec 19.
Prenner Paul 67; Cristina jeho dcera 67.
Priesniker Ambrosius 67.
proběři 54, 55, 70.
Prokop: syn Endrlina proběře 44; konvář 21.
provise téhodní 6.
Prunc Jan, úř. mince 48, 58; písař mince 53.
průvodní listy 5, 26.
Předbor z Cimburka 31.
Prespole Petr, měřt. kh. 13, 15.
Ptáček: Ondřej 34; Jakub 55; Michal 34.
Ptáček z Pirkštejna Hynce 46.
punce k průbám 54.
Putz Ignác Ant., gvardejn 54.
pytle na cidění plátů mincovních 11.
Quartz Frencl, konš. minc. 59, 60, 61.
Rabenstein Ondřej Ignác, pražs. řezáč kolků minc. 56.
radní lidé v obci minc. a preg. 33.
Rakovnický, vůdce roty žoldněřské 23.
registra: verková 49; olovená 5.

Reim Jan Krist., hor. hofmistr 26.
Reinswerk Hanuschko 66.
Reynel Elbl, konš. minc. 60, 61.
Rinieri Florenčan 55.
Rocznie 70.
mistr Rokycan 38.
Rollar, kupec z Prahy 20, 22.
von Rosental: Franz, konš. preg. 62; Hanus 64; Purkart, konš. minc. 64, 65.
Rotlev (Rotleb): Elblin 42; Jan, urbureř a mincm. 30, 41, 42; Martin (Merstein) mincm. 35, 42, 61, Dorota vdova po něm 35, 61.
Roza Václav, vrátný VI. Dvora 57.
rudokupci 6.
Rudolf, císař 17, 52.
Rudolf, vévoda Saský 30.
Ruprecht st., vévoda Bavorský 30.
rychtář: obce minc. a preg. 34; čáslavský 41; litoměřický 5; pražský starom. 42.
Ryzman Janco 66.
z Řásné Jiřík, ryjec kolků minc. 56.
Šádlo ze Smilkova a Kostelce 43.
Sachs (Saxo): Jakub (Jakeš), písař mince 50; Petr, písař mince 50.
Samuel (z Hrádku a z Valešova) 28.
sazení konšelů obecních 46, 47.
Scriba Václav 56.
Sekerka z Sedčic: Burian 48; na Bezděkově Jaroslav, proběř zem. 41.
Schik Henselin 41.
Sigmund Korybutovič 44.
ze Skalice Mikuláš, hofmistr 22.
Skultet Šalamoun, ryjec kolků minc. 56.
směna (vexl, cambium) 35.
ze Smržova (z Kostelce) Jan 43.
sněm v Praze: o vybíjení mince 36; o volení krále 23.
ze Soběšina Zbyněk 47.
Sobol z Vojkovic Jakub, hofmistr horní 25.
Spitovský 23.
správčové mince (mincmistři), jich pořad 69.
ze Srbče Diviš, mincm. 44.
Stabl Jan Matěj, zámečník při minci 39.
staří páni (knapi) 33.
Stejšek Zigmund 52.
stolice (sedadlo) pregéřské 12.
stolice pregéřská (právní pojem): cena 34; jednání o prodej 37; odkaz 34, 36.
strasreiter (pojezdny) 17.

Strimilovský Jiřík, ponocný VI. Dvora 57.
stroje: na válcování cánů 39; na tlačení rázu 39.
střelka k napínání barchánu 7.
stříbro: dovoleno Horníkům nakoupiti a zmincovati 17; deputátní úředníkům české komory 19, 20.
střížky mincovní 8.
Sudlice Zigmund 28.
sud otáčecí na cidění plátů minc. 11.
Swab: Hanus 64, 65; Johannes 65.
Svadba Václav 36, 52.
Swager Hensel, konš. minc. 62.
svíce deputátní úředníkům čes. komory 19, 20.
Svojanovský z Boskovic Ješek 24.

Schadwynkl Wenczlav, konš. minc. 59.
safář mince 56.
Šatný Jiří, písař mince 52.
Šenkýř Jan, mlynář zabilanský 26.
Schik Wilhelm 63.
šikování vozů válečných 27.
Šimkova Kadeřavá 24
Šimonek, kovář 33
Šiška Havel 49
Škréta Pavel, písař mince 53; Zuzana z Hirsperku, jeho manžel 53.
Šmilauer Augustin, úř. mince 25.
šmitny na VI. Dvoře: jablonská (von der Gabel) 59, 67; jihlavská 62, 65; mýtská 60, 61; písecká 35, 61, 62; pražská 64, 67.
Schön Hanus, konš. minc. 60, 61.
Šorýsek 23.
Špička 22.
Špiš Jan, písař mince 49.
šplejsování mědi 26.
Šramovitý, maršálek 24.
Štamprecher 22.
Štěpánovský, vůdce rotý žoldnéřské 23.
štok (špalek) pregéřský 12.
Štraskytl 21, 22, 23.
Štuklík Říha 38.
Šultys Jan, úř. mince 19, 25.
Schuster Jan, zem. proběh 54.
Šváb Václav, zlatník, zem. proběh 54, 55; Machna, jeho manžel 55.

Teicher Mertein, konš. minc. 62.
Teckl Hanus 66.
testy a testíky (picarii) na odpočítané peníze 49, 50.

Těšínský 22.
Teuche Jiří, pražs. řezáč kolků minc. 56.
Theodricus plebanus 66.
Tobiáš, bednář 24.
tolary: jich mincování 37; za nové zádán nádavek podvodně 48.
Töpler (Topler) Wenzlaw, konš. minc. 61, 64, 65.
Tovačovský Jan 29.
Trčka z Lípy: Mikuláš, hejtm. kraje Časl. 28; Burián 29.
Trčková 38.
Truičí Fabián, špeljsmajstr 26.
z Trničí Beneš, zlatník, král. proběh 54.
Tuří Jan 20.
z Túšně Oldřich 20.

ulice Mincířská 11.
Ulrich, wechselmeister 35.
ungelt z olova 6.
Ungerer Leonhard 17.
úředníci mince kh. 40—58, 69, 70.

Václav král: II. 13, 36, 40; III. 40; IV. 31.
Václav: král. proběh 54; šafář 21; farář z Rovně 37; z Prahy 22; z Ústí 21, 22.
váha obecní 21, 22.
Vajst Matouš, pražs. mincmistr 11.
Vajsar 22.
Wajtmilnar 23.
Vala Jan, ponocný VI. Dvora 57.
z Valdštejna Hanibal, nejv. mincm. 53.
valy na ochranu Hory 22, 23.
Wambaser Jesco 60.
Wayer Jan Frant., úř. mince 49.
vážky mincířské 9.
Weithals Hanus 67.
Velflovic Jacub 40.
Vencelík z Vrchovišt 21, 22.
Veselský Křištop, vrátný VI. Dvora 57; Mandalena, jeho manželka 57.
vexl (směna, cambium) 25.
vexlmistr (správce kambia) 35, 45.
Vicena Václav, rychtář litoměřický 5.
Vidlák 22.
Vladislav Jagel, král. 6, 17, 24, 27, 29, 32.
Vlašský Drův (curia Gallica, c. Italica) 13—16.
z Vlkanova Zuzana 56.
Vognar Jiřík 22.
z Vojic Jan, písař mince 51.
volení (electio, küre) 33, 34, 66.
Wolflinus, minc. 40.

Wolfrum David, hutmistr 18.
Wolgemut Jakub, písař mince 50, 51.
volní páni (knapi) 33, 34.
Vorel: Jakub 29; Václav, měšt. Nov. m. Pražs. 29.
z Vřesovic na Valči Jakub 55.
Wunderwein Václav 42.
Württembergští hrabata Eberhard a Oldřich 30.
výnosnost mince kh. 26.

záduši, odkazy 34.
zágrování mědi 26.
zágrovna: královská u Bilan 26; v Gruntálu saském 26.
z Záříčí Adam, písař mince 50.
zatížení mince kh. značnými dluhy 29—32.
závaží: pro minci kh. 53; německobrodské 5.

Zelená Marta z Rovně 34.
Zelí Tomáš, písař mince 52; Anna jeho manžel 52.
Zellerfeld v Hor. Harcu 7.
Zhořeletčí 31,
Zigel Jan, písař mince 52.
Zigmund král 31, 32, 46.
Zinner 70.
Zmrzlík ze Svojšína Petr, mincm. 43, 50.
Zwirner Leotoldus, měšt. Star. m. Pražs. 67.
zvon v Pertolticích u Zruče 55.

Žebráci (Bratři), české rotý žoldnéřské 24.
železa pregéřská posílána do Prahy 11.
Ženíšek, úř. v král. ungeltě 6.
žoldnéři na obhájení Hory 22.
žoldnéřské rotý: Charvátova 23; Machova 23; Rakovnického 23; Štěpánovského 23.